

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Mezinárodní směna ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika, Spolková republika Německo, Slovenská republika a Polská republika.

Kateřina Bezdíčková

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kateřina Bezdíčková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Mezinárodní směna ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika, Spolková republika Německo, Slovenská republika a Polská republika

Název anglicky

International exchange in selected states of the European Union – the Federal Republic of Germany, the Slovak Republic and the Republic of Poland

Cíle práce

Cílem diplomové práce je komparace vývoje mezinárodního obchodu v České republice a dalších třech státech Evropské unie: Spolková republika Německo, Slovenská republika a Polská republika. Vedlejším cílem je vývoj ve vybraných státech a navržení opatření pro zlepšení mezinárodní směny České republiky.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. První část se bude zabývat vymezením základních pojmů dané problematiky na základě zpracování literární rešerše. Využita bude odborná literatura českých a zahraničních autorů, informace z odborných článků a internetových zdrojů. Praktická část diplomové práce se bude zabývat analýzou vývoje zahraničního obchodu v České republice a dalších vybraných státech Evropské unie (Spolková republika Německo, Slovenská republika a Polská republika). Taktéž bude obsahovat informace o obchodování těchto států mezi sebou. Aktuální data budou čerpána z údajů statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. Po analýze vývoje bude provedena komparace zahraničního obchodu ve vybraných státech a bude navrženo doporučení pro zlepšení mezinárodní směny v České republice. Na závěr práce budou také zmíněny nové potenciaální možnosti mezinárodního obchodu České republiky.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

mezinárodní obchod, dovoz a vývoz, funkce zahraničního obchodu, obchodní a platební bilance, struktura zahraničního obchodu, absolutní a komparativní výhody

Doporučené zdroje informací

- FIALOVÁ, H. Malý slovník zahraničního obchodu: teoretické přístupy a implikace pro českou ekonomiku. Vyd. 2. Karviná: ECOMIX-OK, 1994. ISBN 80-901-5463-8.
- FOJTÍKOVÁ, L. Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008). Vyd. 3. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-128-4.
- JIRGES, T. PLCHOVÁ, B. Zahraniční obchod a národní ekonomika: teoretické přístupy a implikace pro českou ekonomiku. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-707-9967-6.
- PIPEK, J. Mezinárodní obchod: teoretické přístupy a implikace pro českou ekonomiku. Vyd. 2. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-707-9595-6.
- PLCHOVÁ, B. Zahraniční ekonomické vztahy České republiky: teoretické přístupy a implikace pro českou ekonomiku. Vyd. 2. V Praze: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0608-4.
- SVATOŠ, M. Zahraniční obchod: teorie a praxe. Vyd. 3. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2708-0

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 9. 3. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 17. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 04. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Mezinárodní směna ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika, Spolková republika Německo, Slovenská republika a Polská republika." jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6. 4. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce, kterým je Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D. Děkuji Vám zejména za odborné vedení, cenné rady, připomínky, a především ochotný přístup při zpracování této práce.

Mezinárodní směna ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika, Spolková republika Německo, Slovenská republika, Polská republika.

Abstrakt

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první části jsou vysvětleny především klíčová slova a důležité pojmy týkající se mezinárodní směny. V rámci této první části budou tedy popsány především teoretická východiska na základě zpracování literární rešerše. V rámci uvedení do této problematiky bude nejdříve popsána historie mezinárodní směny, kde se tento pojem poprvé objevil a jak se obecně ekonomické myšlení postupem času utvářelo v rámci společnosti a jednotlivých směrů. V druhé části je pak provedena analýza vývoje mezinárodního obchodu v České republice a třech dalších státech Evropské unie – Slovenské republice, Polské republice a Spolkové republice Německo. Obsahem této části je vývoj zahraničního obchodu v každé z vybraných zemí a také rozbor teritoriální a komoditní struktury v rámci této oblasti. Výsledkem jednotlivých analýz je také následná komparace a zhodnocení zjištěných informací a provedení dalších analýz. Na konci druhé části této diplomové práce jsou zmíněny výsledky vyplývající ze zjištěných informací. Úplný závěr tvoří obecná doporučení pro zlepšení mezinárodní směny České republiky, ve kterých jsou zmíněny také nové potencionální možnosti mezinárodního obchodu.

Klíčová slova: mezinárodní obchod, dovoz a vývoz, funkce zahraničního obchodu, obchodní a platební bilance, struktura zahraničního obchodu, absolutní a komparativní výhoda

International exchange in selected countries of the European Union - Czech Republic, Federal Republic of Germany, Slovak Republic, Republic of Poland.

Abstract

The diploma thesis is divided into theoretical and practical part. The first part explains the particularly keywords and important concepts related to international trade. In this first part, the theoretical background based on the processing of literary restrictions will be described. As part of the presentation of this issue, a new history of the history of international trends will emerge, where the term appears and how the international economic way of thinking within society and individual directions appears. The second part is an analysis of the development of international trade in the Czech Republic and three other countries of the European Union – the Slovak Republic, the Republic of Poland and the Federal Republic of Germany. The content of this part is the development of foreign trade within selected countries and the distribution of territorial and commodity structure within this area. The result of individual evaluations is a subsequent comparison and evaluation of possible information and implementation of other results. At the end of the second part of this thesis are mentioned results, which show serious information. A complete conclusion is made by the municipal recommendations for improving the international directions of the Czech Republic, which mention new potential opportunities for international trade.

Keywords: international trade, import and export, foreign trade function, trade and balance of payments, foreign trade structure, absolute and comparative advantage

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Mezinárodní směna	16
3.1.1 Historie	16
3.1.1.1 Klasická ekonomie	18
3.1.1.2 Marxistická ekonomie	20
3.1.1.3 Neoklasické teorie	21
3.1.1.4 Keynesiánská teorie.....	21
3.1.2 Definice platební a obchodní bilance.....	22
3.1.3 Definice obchodu.....	23
3.2 Mezinárodní obchod.....	23
3.2.1 Formy mezinárodního obchodu	24
3.2.2 Důvody vzniku.....	26
3.2.3 Význam a funkce	28
3.2.4 Faktory působící na mezinárodní obchod.....	29
3.3 Otevřenost ekonomiky	30
3.3.1 Míra a struktura otevřenosti.....	30
3.3.1.1 Míra otevřenosti	31
3.3.1.2 Komoditní struktura	31
3.3.1.3 Teritoriální struktura.....	32
4 Vlastní práce	33
4.1 Analýza vývoje mezinárodního obchodu vybraných zemí	33
4.1.1 Česká republika	33
4.1.1.1 Vývoj zahraničního obchodu.....	33
4.1.1.2 Struktura zahraničního obchodu.....	37
4.1.2 Slovenská republika.....	47
4.1.2.1 Vývoj zahraničního obchodu.....	48
4.1.2.2 Struktura zahraničního obchodu.....	49
4.1.3 Polská republika.....	55

4.1.3.1	Vývoj zahraničního obchodu	55
4.1.3.2	Struktura zahraničního obchodu	56
4.1.4	Spolková republika Německo	60
4.1.4.1	Vývoj zahraničního obchodu	61
4.1.4.2	Struktura zahraničního obchodu	62
5	Výsledky a diskuse	67
5.1	Komparace vybraných států v rámci mezinárodního obchodu	67
5.1.1	Vývoj ekonomik	69
5.1.2	Struktura zahraničního obchodu vybraných států	72
5.1.2.1	Komoditní struktura	73
5.1.2.2	Teritoriální struktura	75
5.1.2.3	Obchodní partneři	76
5.1.2.4	Míra otevřenosti	78
5.2	Výsledky a doporučení pro zlepšení mezinárodního obchodu ČR	80
5.2.1	Doporučení pro Českou republiku	81
6	Závěr	82
7	Seznam použitých zdrojů	83
8	Přílohy	86

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2005 (v mil. Kč).....	35
Obrázek 2 - Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 2010-2019 (v mil. EUR).....	36
Obrázek 3 - Komoditní struktura vývozu ČR v letech 2002-2019 (v mld. EUR).....	39
Obrázek 4 - Komoditní struktura dovozu ČR v letech 2002-2019 (v mld. EUR).....	41
Obrázek 5 - Vývozní partneři ČR v letech 2010-2019 (v mil. EUR).....	46
Obrázek 6 - Dovozní partneři ČR v letech 2010-2019 (v mil. EUR).....	47
Obrázek 7 - Vývoj zahraničního obchodu SK v letech 2010-2018 (mil. EUR).....	49
Obrázek 8 - Komoditní struktura vývozu SK v letech 2002-2019 (v mil. EUR).....	50
Obrázek 9 - Komoditní struktura dovozu SK v letech 2002-2019 (v mil. EUR).....	51
Obrázek 10 - Vývozní partneři SK v letech 2010-2018 (v mil. EUR).....	53
Obrázek 11 - Dovozní partneři SK v letech 2010-2018 (v mil. EUR).....	54
Obrázek 12 - Vývoj zahraničního obchodu PL v letech 2010-2018 (v mld. EUR).....	56
Obrázek 13 - Komoditní struktura vývozu PL v letech 2020-2019 (v mil. EUR).....	57
Obrázek 14 - Komoditní struktura dovozu PL v letech 2002-2019 (v mil. EUR).....	58
Obrázek 15 - Vývoj zahraničního obchodu DE v letech 2010-2019 (v mil. EUR).....	62
Obrázek 16 - Komoditní struktura vývozu DE v letech 2002-2019 (v mil. EUR).....	63
Obrázek 17 - Komoditní struktura dovozu DE v letech 2002-2019 (v mil. EUR).....	64
Obrázek 18 - Vývozní partneři DE v letech 2010-2019 (v tis. EUR).....	65
Obrázek 19 - Dovozní partneři DE v letech 2010-2019.....	66
Obrázek 20 - Komparace vývoje ekonomik v letech 2010-2018 (v mil. EUR).....	71
Obrázek 21 - Komparace vývoje ekonomik ČR, SK, PL (v mil. EUR).....	72
Obrázek 22 - Komparace komoditní struktury třídy 6 v letech 2002-2019.....	74
Obrázek 23 - Komparace komoditní struktury třídy 5 v letech 2002-2019.....	74
Obrázek 24 - Komparace míry otevřenosti ekonomik v letech 2010-2018.....	78
Obrázek 25 - Komparace míry otevřenosti ekonomik.....	79

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2005 (v mil Kč).....	34
Tabulka 2 - Komoditní struktura vývozu ČR v letech 1995-2005 (v mld. Kč, běžné ceny).....	38
Tabulka 3 - Komoditní struktura dovozu ČR v letech 1995-2005 (v mld. Kč, běžné ceny).....	40
Tabulka 4 - Historický podíl významných teritoriálních skupin v ČR.....	42
Tabulka 5 – Historická teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR (v mil. Kč).....	43
Tabulka 6 - Současná teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR (v mil. Kč).....	45
Tabulka 7 - Vývoj zahraničního obchodu SK v letech 2010-2018 (v mil. EUR).....	48
Tabulka 8 - Teritoriální struktura dovozu SK (v mil. EUR).....	52
Tabulka 9 - Teritoriální struktura vývozu SK (v mil. EUR).....	52
Tabulka 10 - Vývoj zahraničního obchodu PL v letech 2010-2018 (v mld. EUR).....	55
Tabulka 11 - Teritoriální struktura PL (v mil. EUR).....	59
Tabulka 12 - Vývoj zahraničního obchodu DE v letech 2010-2019 (mil. EUR).....	61
Tabulka 13 - Teritoriální struktura exportu DE (v mld. EUR).....	64
Tabulka 14 - Teritoriální struktura dovozu DE v mld. EUR).....	65
Tabulka 15 - SWOT analýza.....	68
Tabulka 16 - Komparace míry otevřenosti ekonomik v letech 2010-2019 (v mil. EUR) ...	70
Tabulka 17 - Komparace obchodních partnerů jednotlivých zemí v roce 2018.....	77

Seznam použitých zkratk

ASEAN	Asociace národů jihovýchodní Asie
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DE	Spolková republika Německo
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
Kč	Koruna česká
Mil.	Milion
Mld.	Miliarda
OECD	Organizace pro Evropskou hospodářskou spolupráci a rozvoj
PL	Polská republika
SITC	Standardní klasifikace mezinárodního obchodu
SK	Slovenská republika
SNS	Společenství nezávislých států
USA	Spojené státy americké
WTO	Světová obchodní organizace

1 Úvod

Zahraniční obchod je velmi zajímavým tématem a zpravidla ovlivňuje životy mnoha lidí. Co však tento pojem znamená? Co si pod ním představit? Pod tímto pojmem si můžeme jednoduše představit obchod mezi zahraničními zeměmi, tedy vývoz tuzemské výroby, a naopak dovoz zahraničních produktů.

Zahraniční obchod je v dnešní době jednou z nejvíce se měnících a rozvíjejících oblastí. Řadíme ho mezi prvky světové ekonomiky a tvoří velmi významnou formu vnějších hospodářských vztahů. Většina zemí prostřednictvím zahraničního obchodu rozšiřuje své zdroje a zvyšuje tak blahobyt v zemi (Plchová 2003). Pro obyčejné lidi to například znamená, že si mohou nakoupit potraviny, které není možné v tuzemských podmínkách pěstovat.

Tato diplomová práce se bude zabývat tématem zahraničního obchodu České republiky a další států Evropské unie – Slovenské republiky, Polské republiky a Spolkové republiky Německa. Tyto státy byly vybrány zcela záměrně, jelikož se jedná o sousední státy a jejich zahraniční obchod se tedy navzájem prolíná. Zároveň jsou všechny tyto země otevřenými ekonomikami, a tudíž má pro ně zahraniční obchod velký význam. Zároveň zahraniční obchod ovlivňuje ekonomický růst a stabilitu těchto zemí.

Práce bude rozdělena do dvou ucelených částí. Nejprve budou definovány a popsány základní teoretická východiska související s problematikou. Následně bude u každého státu provedena analýza zahraničního obchodu, která se bude zabývat především vývojem, komoditní strukturou, teritoriální strukturou a nejdůležitějších obchodních partnerů. Česká republika bude jako jediná zkoumaná více do historie. Jelikož se jedná o zemi, ve které žijeme, přišlo mi důležité o ní uvést více informací. Po zkoumání vývoje zemí samostatně bude provedena komparace analyzovaných dat. Pokusím se zde nastínit také silné a slabé stránky každé země, jejich příležitosti a hrozby. Cílem práce je tedy nejen informovat o vývoji zahraničního obchodu vybraných států, ale také poukázat na jeho význam a důležitost. V neposlední řadě se také pokusím navrhnout doporučení pro Českou republiku, jak by se dal zahraniční obchod zlepšit.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je analýza vývoje mezinárodního obchodu v České republice a třech dalších státech Evropské unie; dále komparace vývoje a navržení opatření pro zlepšení mezinárodní směny České republiky.

2.2 Metodika

Tato diplomová práce se zabývá analýzou a komparací zahraniční směny vybraných států Evropské unie. Konkrétně se jedná o Českou republiku, Slovenskou republiku, Polskou republiku a Spolkovou republiku Německo. Tyto země byly vybrány z důvodu geografické polohy. Jedná se totiž o státy, které sousedí s Českou republikou. Zahraniční obchod jednotlivých zemí je tedy provázaný a často země obchodují mezi sebou. Tato skutečnost bude v rámci zkoumání mezinárodního obchodu jednotlivých zemí postupně objasněna.

První část práce se bude zabývat teoretickými východisky. V této části bude použita především deskripce, kdy budou vysvětleny základní pojmy související s danou problematikou.

Druhá část práce bude již praktická. Zde bude využita analýza a komparace. U každého státu bude představen vývoj zahraničního obchodu v letech 2010-2018. Jednotlivé informace a data budou vycházet z ověřených zdrojů, především pak ze statistických úřadů jednotlivých zemí. Vzhledem ke skutečnosti, že každá země uveřejňuje data v jiném časovém horizontu a jiné struktuře, jsou použity údaje, které jsou dostupné a relevantní. Pro větší přehlednost a srozumitelnost bude vždy vývoj doplněn o tabulku s informacemi o exportu, importu a obchodní bilanci ve sledovaném období. Tato část analýzy bude vždy i obsahovat graf, který se bude jmenovat „Vývoj dané země v letech 2010-2018“. Graf bude vycházet z dat ze zmíněné tabulky. Tato kapitola s vývojem zahraničního obchodu nám ukáže, jak si jednotlivé státy stojí v dlouhodobém horizontu a zda dosahují kladné obchodní bilance.

Následně bude u každého státu rozebrána struktura zahraničního obchodu, a to jak z hlediska teritoriálního, tak komoditního. Opět budou tyto kapitoly ilustrovány grafem, pro lepší představu. Z oblasti teritoriální se dozvíme, do jakých částí světa analyzované země vyváží své produkty, a naopak odkud zboží dováží. S tím souvisí oblast komoditní, která nám dá jasnou představu o tom, s čím jednotlivé země obchodují a co je hlavním tahounem jejich ekonomik. Poslední kapitola u každého státu se bude jmenovat Obchodní partneři. Tato část nám představí, nejvýznamnější země, se kterými zkoumané státy obchodují.

Po analýze zemí samostatně bude následně provedena jejich komparace ve všech zmíněných oblastech. Tato kapitola bude obsahem kapitoly „Výsledky a diskuze“. Kapitola bude opět doplněna o tabulky a grafy v jednotlivých oblastech. Taktéž bude obsahem SWOT analýza jednotlivých zemích. Z analýzy vyplynou slabé a silné stránky každé země a jejich příležitosti a hrozby. Poslední porovnávaným ukazatelem bude míry otevřenosti jednotlivých zemí, které bude provázána s teorií.

Veškeré tabulky a grafy jsou zpracované v programu Microsoft Excel. Většina z nich je vlastním zpracováním na základě dostupných dat ze zmíněných statistických úřadů. Data budou čerpána také ze stránky BusinessInfo.cz, kterou provozuje společnost CzechTrade spolu s Ministerstvem průmyslu a obchodu a se společností Czech Republic The country For the Future. Tabulky a grafy v komparaci jsou často vytvořeny na základě vlastních výpočtů z dostupných dat.

3 Teoretická východiska

3.1 Mezinárodní směna

Mezinárodní směna je jeden z hlavních pojmů této práce. Doslovná interpretace těchto slov představuje myšlenku směny mezi zeměmi. Tento pojem můžeme také vysvětlit jako směnu, která probíhá mezi určitými subjekty z rozdílných států. Obecně můžeme také říci, že mezinárodní směna je pouze širším pojmem mezinárodního obchodu.

Nejprve začneme historickým vývojem ekonomického myšlení, kde byl obchod vymezen. Postupně budou definovány související základní pojmy. Dále pak bude vysvětlena podstata vzniku mezinárodního obchodu, jeho funkce a faktory, které na něj působí. Popsány také budou formy zahraničního obchodu, pojem otevřenost ekonomiky a další podstatná teoretická východiska.

3.1.1 Historie

Počátky ekonomického myšlení se objevují už v antice. Samostatný pojem ekonomie je vázán s řeckým filozofem Aristotelem z doby antického Řecka. Ekonomie jako samostatná vědní disciplína, byla Aristotelem zařazena do systému věd již v této době. Původně byla součástí filozofie a zcela se osamostatnila v druhé polovině 18. století.

První dochovanou prací o ekonomii tzv. Oikonomikos nalezneme přibližně v letech 401-399 př. n. l. a jejím autorem je Xenófon. Tato práce pojednává o zásadách a ponaučeních, jak spravovat a vést otrokářskou domácnost a její hospodářství k prosperitě. Xenófon obhajuje princip naturálního hospodářství, které je typické pro Spartu. Říká tedy, že zemědělství je nejzdravější a nejprůběžnější odvětví a každé hospodářství by si mělo v podstatě obstarat vše, co potřebuje samo. Tyto jeho názory jsou absolutně proti athénské demokracii, která měla již v té době silné prvky obchodu a peněžního hospodářství. Také je zastáncem rozdělení, že obyčejnou práci vykonávají otroci a svobodný občan pak má pouze dozor a kontrolu nad touto prací. Za statky považoval pouze ty předměty, které uspokojí určité lidské potřeby tzn. mají z nich užitek. Současně zjistil, že užitečná věc pro jednoho, nemusí být užitečná pro druhého. Jako první si tedy povšiml dvojité povahy zboží, které byla velmi zdůrazňována později ve vývoji ekonomické teorie (Škrédl 2006).

Dalším významným myslitelem a filozofem byl Platón, který rozvíjel odlišné názory na dělbu práce. Uznával koncepci ideálního státu, která byla dle něj tvořena následujícími třemi stavy – vládci (filozofové), strážci (vojáci) a svobodní (zemědělci, obchodníci, řemeslníci). Nesvobodní, kterými byli otroci nejsou v žádném stavu. Každý z těchto stavů má podle Platóna vykonávat pouze povinnosti odpovídající příslušnému stavu. Filozofové jsou nejvyšším stavem a mají především řídit stát, vydávat zákony a starat se o výchovu dětí. Tento stav by neměl mít žádné majetkové, vlastnické ani hmotné zájmy a starosti, protože ty jsou příčinou chamtivosti a rozbrojů. Platón tedy uvádí, že by filozofové a strážci měli být zbaveni rodiny a vlastnictví. Vojáci mají jako povinnost ochranu státu a získávání nových území. Taktéž zde byl názor, že by tyto stavy měly mít společné ženy, děti a jídlo. Můžeme tedy říci, že již zde vznikl prapůvod myšlenky společného vlastnictví, která je nyní myšlenkou komunismu. Třetí stav, tedy svobodní mají jako povinnost zajišťovat existenční prostředky vyšším stavům (Škrédl 2006).

Teprve ale až v díle Aristotela jsou formulovány a systematicky vyloženy všechny důležité poznatky ekonomického myšlení ve starověku. Zastával názor dvou způsobů, jak nabýt majetek. Prvním se nazýval ekonomika a byl to takový způsob, který se slučoval s postavením svobodného občana. Představit si pod tím můžeme využívání otrocké práce, získávání majetků válečnou kořistí apod. Druhý způsob je nazýván chrematistika a je to takový způsob, který se již neslučoval s postavením svobodného občana. Jednalo se především o provozování obchodu, řemesel a peněžnictví. Za ideální považoval Aristoteles takový hospodářský systém, který funguje hlavně na naturálním hospodářství a to tak, že se vyrábí především pro spotřebu a obchodovány jsou pak pouze přebytky. Odsuzoval jakýkoliv rozvoj obchodu nebo peněžního hospodářství a nesouhlasil ani s Platónovou teorií ideálního státu. Systematicky zkoumal hospodářské jevy a postavil proti sobě pojmy ekonomika a chrematistika. Výsledkem byl, že pro ekonomiku je bohatství souhrn užitečných hodnot, ale v chrematistice je bohatstvím nahromadění peněžních prostředků. Toto dělení je výchozí pro každý jeho další názor. Velmi významnou částí jeho myšlení je směřováno na směnné hospodářství. Počátkem byl směnný obchod, tedy výměna zboží za zboží. V jeho úvahách se tedy objevuje první definice obchodu. Jakmile vzniknou peníze, směnný obchod se mění na obchod zbožní, kde se směna již realizuje prostřednictvím

peněz. S nahromaděním peněz vzniká velkoobchod (chrematistika). Aristoteles si vysvětluje peníze pouze jako oběživo a míru hodnoty. Značně odsuzuje lichvu a velký obchod, protože jsou pouze zdrojem obohacování. Při svém zkoumání také objevil problém ekvivalence ve směně. Tento problém se později stal jedním z hlavních bodů vývoje ekonomické teorie (Škrédl 2006).

3.1.1.1 Klasická ekonomie

3.1.1.1.1 Merkantilismus

V období 16.-17. století vzniká novodobé ekonomické učení tzv. merkantilismus s nímž je spojený typ hospodářské politiky, kdy bohatství reprezentuje obchodní kapitál. Tento směr má původ v Anglii, ale postupně se rozšířil i do Francie, Německa, Rakouska, českých zemí i Ruska. Merkantilismus převládal v podstatě od dob kapitalismu až po průmyslovou revoluci. Pro tento směr byl měřítkem bohatství především příliv zlata a drahých kovů do země. Hlavním záměrem bylo především dosáhnout aktivní obchodní bilance a zvětšení peněžního oběhu. Větší peněžní oběh pak podporoval obchod a výrobu. Také se uvažovalo o schopnosti jeho likvidity v případě války. Merkantilismus se také vyznačuje zásahy státu na poli omezování volné konkurence. Stát se také snažil zabránit úniku cenných kovů a zlata ze země. Merkantilismus má dvě etapy – ranný a rozvinutý (Škrédl 2006).

Ranný merkantilismus

Často je označován také jako monetární systém a peníze jsou zde chápány jako prostředek hromadění pokladu. V této etapě je striktní zákaz vývozu drahých kovů ze země. Taktéž je zakázán jakýkoliv vývoz a dovoz zboží. Takovéto omezení nebyly v delším časovém horizontu pochopitelně možné, a to zejména z důvodu rozporu hospodářské politiky s hospodářským vývojem a také s potřebami mezinárodního obchodu. Zastánci této fáze se přiklánějí k teorii aktivní peněžní bilance. Díky ní jsou schopni pozorovat příliv, udržování a hromadění drahých kovů (Škrédl 2006).

Rozvinutý merkantilismus

Bývá označován také jako manufakturní systém a peníze jsou zde považovány za kapitál, který se při neustálém vracení do oběhu rozmnožuje. V této fázi je již chápána souvislost mezi národním rozvojem a zahraničním obchodem. Státní omezení jsou postupně rušena a už je možné vyvážet drahé kovy. Záruka růstu bohatství je pak v tomto období především

přebytek vývozu nad dovozem. Zastánci této etapy merkantilismu se přiklánějí k teorii aktivní obchodní bilance. Ta ukazuje všechny hospodářské činnosti země a jako výsledek je pak brána převaha vývozu nad dovozem, tedy přílivu drahých kovů nad jejich odlivem (Škrédl 2006).

3.1.1.1.2 Vznik klasické školy

Předchůdcem klasické teorie je významný filozof a ekonom David Hume. Zmiňuji ho zde především kvůli jeho významného příspěvku k teoriím mezinárodního obchodu. Hume formuloval ve svém díle jménem „O penězích“ dva principy fungování kvantitativní teorie peněz. Tato teorie je dodnes velmi významná (Škrédl 2006).

V rámci klasické školy se zdrojem bohatství stává analýza ceny a hodnoty zboží. Z oblasti oběhu peněz se tedy dostáváme k výrobě zboží. Existují zde dva základní přístupy k analýze hodnoty. Tyto přístupy jsou protichůdné. První z nich se snaží určit hodnotu zboží objektivních kritérií jako je vynaložená práce na jeho výrobu. Druhý přístup pak určuje hodnotu zboží na základě subjektivních kritérií, kterými je úsudek prodávajícího a kupujícího (Škrédl 2006).

3.1.1.1.3 Fyziokratismus

Fyziokratismus má původ ve Francii a měl ve své době (druhá polovina 18. století) velký úspěch. Je zastáncem názoru, že národní bohatství pochází ze zemědělství. Tato teorie byla první skutečně propracovaná ekonomická teorie. Významným příspěvkem tohoto směru je pohled na produktivní práci jako na zdroj bohatství národa. Zastánci tohoto směru označují přebytek zemědělského produktu nad jeho výrobními náklady jako čistý produkt. Ten považují za přirozený výsledek spolupráce člověka s přírodou a už v něm nevidí, že je to výsledek kapitalistického hospodářství v zemědělství (Škrédl 2006).

3.1.1.1.4 Klasická škola

Tato teorie přechází z původní manufakturní výroby k strojové výrobě a zabývá se především růstem a rozvojem. Hlavní podstatou klasické školy je zabývat se povahou a příčinou bohatství národů. Taktéž se zajímá o rozdělování národního produktu mezi výrobní faktory. Do tohoto rozdělení ale vstupuje také rostoucí populace, omezené zdroje a konkurence. Hlavním důraz je pak upřen na dělbu práce, rozšiřování trhů a akumulaci

kapitálu. Existují zde zásahy státu, a to většinou v důsledku selhání trhu. Významným představitelem tohoto směru je Adam Smith, jehož nejznámější dílo je „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“. V této práci předkládá svoji teorii spontánního řádu se svobodou, dělbou práce a konkurencí jako nezbytné složky pro bohatství celé společnosti. Říká, že míra bohatství celé společnosti závisí na stupni hospodářské svobody, která je zárukou uspokojení osobních i společenských zájmů. Hospodářská svoboda zde odpovídá vrozené podstatě člověka. Jeho názory nepodporují zásahy státu do hospodářství, naopak jsou podle něj škodlivé. Důležitou váhu také přikládá k dělbě práce a jejímu rozvoji. To, jakým způsobem Smith nahlíží na směnu a dělbu práce následně ovlivnilo teorii peněz. V této teorii uvažuje, že vznik peněz je důsledkem potřeby usnadnění směny. Jako hlavní zdroj bohatství považuje sféru materiální výroby. Z mikroekonomické oblasti se zajímal o rentu, která je podle něho determinovanou veličinou. Také se zajímal o ceny, které jsou dle jeho názoru určeny výrobními náklady (Škrédl 2006).

Dalším významným představitelem klasické teorie je David Ricardo, který je známý především teorií komparativní výhody a teorií renty. Jeho nejvýznamnějším dílem je pravděpodobně „Zápis politické ekonomie a zdanění“. Zajímá se především o zkoumání rozdělování produktu na zisk, rentu a mzdu, tedy rozdělení mezi kapitál, půdu a práci. Podle Ricarda je mzda cenou práce a tvrdí že se tato cena mění podle stavu nabídky a poptávky. Zisk pak vysvětluje jako rozdíl mezi mzdou lidí, kteří produkt vyrobili a samostatnou hodnotou produktu. Zisk je tedy tím vyšší, čím jsou nižší mzdy a opačně. V rámci teorie pozemkové renty, pak zastává názor, že hodnota zemědělských výrobků se určuje podle nákladů na práci při obdělávání půdy té nejhorší bonity. Zákon klesající úrodnosti půdy spolu s Ricardovou teorií renty je hlavním důvodem jeho obav týkajících se rozvoje hospodářství a průmyslové výroby. Jeho dílo je pravděpodobně jedno z nejpřínosnějších v rámci vývoje ekonomického myšlení (Škrédl 2006).

3.1.1.2 Marxistická ekonomie

Marxistická ekonomie je pojmenována po představiteli tohoto směru, kterým je Karel Marx. Jedná se o socialistickou ekonomickou teorii, která velmi zasáhla do dějin celé lidské společnosti. Marx navázal svoje teorie na klasickou školu, a to především se na pracovní teorie hodnoty. Zajímal se také o výrobní vztahy, kterými myslel vztahy, do kterých vstupují lidé během procesu výroby. Souhrn těchto vztahů má pak tvořit strukturu

společnosti z hlediska ekonomie. Nad touto strukturou je právní a politická nadstavba. Výrobní vztahy ale také mají současně vliv na rozvoj výrobních sil a tyto výrobní vztahy jsou pak zpětně samy ovlivněny nadstavbou. Politická ekonomie zkoumá podle Marxe především kapitalistický způsob výroby a zákony jeho pohybu. Jeho ekonomická teorie začíná analýzou kategorie zboží, které má podle něho dvě stránky. První stránkou je užitná hodnota, kterou můžeme rozumět schopnost daného zboží, uspokojit určitou lidskou potřebu. Druhá stránka je směnná hodnota zboží, kterou pak rozumíme vyjádření hodnoty zboží (Škrédl 2006).

3.1.1.3 Neoklasické teorie

Neoklasické teorie se zabývají teorií mezního užitku. Významným představitelem je Jevonson, jehož dílo *Teorie politické ekonomie* a představuje zde matematickou formulaci teorie mezního užitku. Tuto teorii pak verbálně popsal jiný představitel neoklasické teorie. Během let můžeme do neoklasické teorie řadit mnoho významných ekonomů. Zmínit můžeme třeba Milтона Friedmana, který byl znám díky svým neoliberačním názorům. Nejvíce se zajímal především o teorii peněz a peněžního oběhu. Friedman tvrdí, že vazba mezi národním důchodem a množstvím peněz v oběhu je mnohem významnější než vazba mezi národním důchodem a investicemi. Při této analýze rovnováhy v rámci peněžního trhu vychází především z kvantitativní teorie peněz (Škrédl 2006).

3.1.1.4 Keynesiánská teorie

Tato teorie je významně svázána s ekonomem J.M. Keynesem, který byl jedním z hlavních představitelů státně regulované tržní ekonomiky. Keynes si jako jeden z prvních ekonomů uvědomoval, že v kapitalistické ekonomice existují možné sociální a politické důsledky nezaměstnanosti. Na základě této své úvahy se snažit vypracovat program, který by měl nezaměstnanost regulovat. Uplatňoval makroekonomický přístup, který se zabývá zkoumáním hospodářského systému jako celku. V rámci své práce se soustředil především na faktory určující dynamiku a úroveň důchodu a jejich rozbor. Tento rozbor pak zkoumal hlavně z hlediska tvorby efektivní poptávky. Výše zaměstnanosti je podle něho dána za základě vztahu nabídky a poptávky ale samozřejmě v mezích existujících výrobních faktorů. Keynesův model můžeme jednoduše definovat následovně:

„Národní důchod je funkcí určitého objemu zaměstnanosti, která závisí na vztahu mezi funkcí celkové nabídky a funkcí celkové poptávky, protože funkce celkové nabídky závisí na fyzických podmínkách výroby, pro výši zaměstnanosti je rozhodující funkce celkové poptávky“ (Škrédl 2006).

Výsledkem toho pak je, že existuje možnost nezaměstnanosti nebo krizí a jiných poruch v celé ekonomice. Tyto problémy je pak potřeba řešit prostřednictvím zásahů státu (Škrédl 2006).

Podle Keynesese je základním psychologickým zákonem určován vývoj efektivní poptávky. Tento zákon říká, že díky růstu důchodu bude růst taktéž spotřeba, ale tempo růstu spotřeby je pomalejší než tempo růstu důchodu. Keynes pracuje také se zcela novými pojmy jako je preference likvidity, sklon k úsporám, sklon ke spotřebě a další. Tyto pojmy mají velký význam při formulaci návrhů na regulaci peněžního oběhu nebo při odůvodňování účinku investic na tvorbu důchodů. Významným pojmem je investiční multiplikátor, který vyjadřuje kvantitativní vztah mezi zvýšením investic a tomu odpovídajícím zvýšením důchodu. Keynezismus je zastáncem státních zásahů. Především pro regulaci podnikatelských aktivit prostřednictvím úrokové míry, ovlivňování množství peněz v oběhu na základě určení diskontních sazeb, kontrolou bankovních rezerv nebo operacemi na volném trhu. Dále obhajuje státní investice do oblastí, které nejsou dostatečně rentabilní pro soukromé podnikatelské činnosti (Škrédl 2006).

3.1.2 Definice platební a obchodní bilance

Významným prvkem zahraničního obchodu je jeho existence a efektivita. V rámci zahraničního obchodu vznikají určité obchodní vztahy, které však nejsou specifikovány například jen na oblast obchodu se zbožím. Velmi podstatnou složkou je naopak i zprostředkování různých služeb, výroby či vědecko-technická spolupráce. Samostatný mezinárodní obchod se zbožím je pak předmětem tzv. obchodní bilance. Ostatní vztahy velmi úzce souvisí s pojmem platební bilance (Pipek 1996).

Platební bilancí zahraničního obchodu rozumíme peněžní vyjádření ekonomických transakcí mezi určitými zeměmi za určité období. Jedná se o transakce jedné země a jejich

zahraničních partnerů. Platební bilance zahrnuje export a import zboží a služeb, zahraniční investice, přesuny finančních prostředků a dary. Dá se tedy obecně říci, že nám udává základní informace o stavu ekonomiky a také o její výkonnosti uvnitř dané země. Platební bilance má horizontální a vertikální část, ale může mít i jiné členění. Vždy záleží na použití a účelu v jednotlivých zemích. Důležité je zmínit, že platební bilance musí být vyrovnaná (Pipek 1996).

Obchodní bilance je jedním z ukazatelů výkonnosti ekonomiky v zahraničním obchodě. Zabývá se vývozem a dovozem zboží. Spadá do horizontální struktury platební bilance, konkrétně je částí běžného účtu platební bilance.

3.1.3 Definice obchodu

Směnný obchod byl zmíněn již v historii u Aristotela a jeho myšlení o směnném hospodářství. Termín směnný obchod můžeme vysvětlit jako směnu určitého statku. Tedy vzájemné výměny určité věci za věc jinou nebo za finanční prostředky.

Obchodem rozumíme nákup a prodej určitých komodit mezi jednotlivými subjekty. Subjektem může být jednatel či určitá skupina. Realizace obchodu může být přímá nebo nepřímá. Přímou realizací je chápán barterový obchod (směna statku za jiný statek) a nepřímou pak obchod, který je realizován prostřednictvím peněz. Obchod představuje rozšíření nabídky komodit, které jsou následně využívány pro výrobu firem či spotřebu konečných zákazníků. Obchod bývá prováděn na mnoha úrovních. Základními typy jsou především maloobchod, velkoobchod a zahraniční obchod (neboli mezinárodní obchod), kterému se budu blíže věnovat v další kapitole (Fojtíková 2009)

3.2 Mezinárodní obchod

Mezinárodním obchodem rozumíme oběh zboží, služeb či práv duševního vlastnictví, které jsou obchodovány se zahraničními subjekty. Znamená to, že tyto komodity překračují územní hranici státu nebo ekonomického celku. Zahraniční obchod můžeme rozdělit na dvě základní oblasti, a to vývoz a dovoz (neboli export a import). Pro jednotlivé země má zahraniční obchodování velký význam, jelikož propojuje světovou ekonomiku s vnitřním

hospodářstvím dané země. Zahraniční obchod je významný také z důvodu rozvoje výroby a mezinárodní dělby práce (Fojtíková 2009).

Nedůležitějšími jeho články jsou firmy a stát. Jednotlivec jej ovlivnit nemůže. Firmy musejí mít znalost zahraniční ekonomiky a samy se musí neustále rozvíjet. Stát má za úkol především podporovat hospodářské zájmy na světových trzích. Státní podpora mezinárodního obchodu hraje velkou roli, jelikož export velmi ovlivňuje HDP. Obecně je domácí ekonomika velmi ovlivněna změnou poptávky a nabídky na zahraničních trzích (Svatoš 2009).

Často nastává situace, kdy si mnozí myslí, že se jich mezinárodní obchod netýká, ale skutečnost je jiná. Mezinárodní obchod se týká v podstatě všech. Například všichni určitě zaznamenali finanční krizi v roce 2008, která měla původ v USA. Pokud by neexistoval zahraniční obchod a provázanost ekonomik, tato krize by zůstala pouze na území USA. Avšak právě díky mezinárodnímu obchodu byla tato krize rozšířena i do jiných zemí.

3.2.1 Formy mezinárodního obchodu

Úplně základním rozdělením zahraničního obchodu je na vývoz a dovoz. Vývozem rozumíme export do zahraničí, tedy prodej výrobků či služeb do jiného státu. Dovozením rozumíme import ze zahraničí, tedy nákup výrobků a služeb z jiného státu. Do forem mezinárodního obchodu můžeme zahrnout ještě tzv. reexport, kterým rozumíme vývoz dovozu. Jedná se o nákup výrobků ze zahraničního státu a následně jejich prodej do další země, a to v nezměněné podobě (Novotný et al. 2005)

Stát zpravidla podporuje všechny formy mezinárodního obchodu. V rámci exportu se snaží co nejvíce usnadnit vstup domácích firem na zahraniční trh. K importu zastává většinou každý stát jiný přístup, jelikož ne každá země chce, aby na její trhy pronikly zahraniční firmy. Podle mého osobního názoru je ale obecně zahraniční obchod velkým přínosem a nutí firmy se neustále zlepšovat a spotřebitelé mají díky němu větší možnosti nabídky.

Základní formy zahraničního obchodu export a import lze ještě dále detailněji rozlišovat podle různých kategorií.

Rozdělení exportu:

- Přímý – realizován přímými obchodními metodami, tzn. export mezi výrobcem a konečným spotřebitelem uskutečněním na základě kupní smlouvy.
- Nepřímý – realizován pomocí mezičlánků, typicky vývoz určitých služeb, např. turistických, pojistných nebo přepravních služeb.
- Vývozní expanze – rozšiřováním vývozu do zahraničí. Realizována zvýhodněním poskytování informací a jiných podpor, např. daňovými úlevami, zvýhodněnými úvěry, refundacemi cla apod.
- Vývozní prémie – některé státy poskytují určitým vývozcům příspěvek, který je vyplácen přímo nebo formou daňové úlevy (Novotný et al. 2005)

Rozdělení importu:

- Přímý – na zahraničním trhu nakupuje tuzemský producent, existence přímého vztahu mezi tuzemským odběratelem a zahraničním dodavatelem.
- Nepřímý – mezi tuzemským odběratelem a zahraničním dodavatelem figuruje zprostředkovatel, který nakupuje zboží od výrobce a zajišťuje obchodní kontakt.
- Reexport – nákup zboží či služeb ze zahraničního státu se záměrem dalšího prodeje do další země, a to v nezměněné podobě. Dělí se ještě na přímý a nepřímý (Novotný et al. 2005)

V rámci exportu a importu rozeznáváme ještě jeden důležitý pojem, a to čistý vývoz. Ten je určován na základě obchodní bilance. Čistý vývoz představuje rozdíl mezi vývozem a dovozem zboží mezi domácí a zahraniční zemí.

Z pohledu obchodování zemí Evropské unie můžeme rozlišit vnitrouijní a mimounijní obchod. Vnitrouijním obchodem rozumíme obchod realizovaný mezi členskými státy Evropské unie. Takovýto obchod je prováděn bez celního dohledu, poplatků a cel. Mimounijním obchodem rozumíme pak obchod s ostatními státy, které nejsou členy EU. Zde již je prováděn celní dohled. Všechny státy EU obchodující s třetími zeměmi jsou brány jako jeden celek. Evropská unie vystupuje v obchodu s nečlenskými státy jako

jednotný trh. Tuto skutečnost můžeme tedy shrnout jako informaci, že všechny členské státy EU jsou vnímány jako jeden trh zemí EU (Novotný et al. 2005)

3.2.2 Důvody vzniku

Mezi důvody existence mezinárodního obchodu řadíme nerovnoměrné rozdělení přírodního bohatství mezi zeměmi a existenci absolutní či komparativní výhody v rámci výroby. Tyto příčiny jsou prakticky těmi nejdůležitějšími, a proto budou blíže vysvětleny (Novotný et al. 2005)

Dalšími důvody mohou být rozdíly ve spotřebitelském vkusu, kdy v jednotlivých zemích se poptávka po určitém výrobku může velmi lišit. Další příčinou může být užitek z rozměru velikosti výroby, kdy s větší výrobou klesají výrobní náklady na jednotku produkce, roste produktivita práce a zároveň se zvyšuje zisk. Tento efekt pak předpokládá specializaci výroby. Dále také rozdíly ve vzdělanosti obyvatel, geografického umístění nebo vybavenosti výrobními faktory či úrovni lidského kapitálu (Novotný et al. 2005)

Nerovnoměrné rozdělení bohatství

Rozdílné přírodní zdroje jsou jednou z prvních příčin vzniku mezinárodního obchodu. Přírodním zdrojem rozumíme především půdu, nerostné suroviny či přístup k moři. Klimatické a geografické podmínky mají značný vliv na výrobní a spotřební možnosti daného státu. Nerovnosti v jednotlivých zemích lze prostřednictvím mezinárodního obchodu eliminovat a napravit. Každá země tedy může získat jakékoliv přírodní zdroje, je-li schopna je koupit (Novotný et al. 2005)

Absolutní výhoda

Jednou z dalších příčin mezinárodního obchodu je existence absolutní výhody. Tato výhoda spočívá v tom, že jedna země dokáže vyrábět určité zboží s absolutně nižšími náklady než jiná země. Pokud má stát absolutní výhodu u určitého druhu zboží, je pro něj výhodné se na jeho výrobu plně zaměřit. Následně může přebytky tohoto zboží směňovat se zahraničím. Výsledkem takového zaměření a vzájemné mezinárodního obchodu bude zvýšení produkce i spotřeby v obou zemích a u obou produktů (Jurečka 2010).

Absolutní výhoda může vznikat z různých důvodů. V zemědělství hraje hlavní roli především kvalita půdy a příznivé klimatické podmínky. Pro oblast průmyslu může být důležitá dostupnost vstupních surovin. V každé oblasti bude vždy velmi významným faktorem kvalifikace pracovní síly, úroveň technologie, vybavenost kapitálem a infrastruktura (Jurečka 2010).

V rámci mezinárodního obchodu, přináší absolutní výhoda především růst produktivity práce a růst bohatství národa. Teorie absolutní výhody je teorie liberální a je tedy možná pouze za předpokladu existence volného obchodu. Podle Adama Smitha by se každá země měla specializovat na výrobu produktů, které dokáže vyrábět s absolutně nejnižšími náklady, tedy nejlevněji, oproti ostatním zemím (Prachař a Šabata 2011).

Komparativní výhoda

Dalším důvodem existence mezinárodní směny je existence komparativní výhody. Teorie komparativních výhod nám objasňuje, proč existuje mezinárodní obchod mezi zeměmi, kde má pouze jedna země absolutní výhodu, a to dokonce u každého směňovaného produktu. Tedy jednoduše má u každého směňovaného statku vyšší produktivitu (Jurečka 2010).

Důvodem je, že každá z těchto zemí bude mít přínos ze směny v případě, že se zaměří na výrobu statků, u kterým má nižší náklady obětované příležitosti. Těmto nákladům se říká také alternativní a vyjadřují čeho se musí země vzdát ve prospěch něčeho jiného. Otázkou ale je proč se vůbec musí daná země něčeho vzdát? Proč by nemohla produkovat všechny statky a uspokojit svoji potřebu, a následně i potřebu zahraniční země? Odpověď na tyto otázky je jednoduchá. V momentu, kdy jedna země bude všechno pouze dovážet ale nebude nic vyvážet, se brzy stane, že vyčerpá své finanční prostředky. Následně bude ale nutné mezinárodní obchod ukončit. Pokud se ale jednotlivé země budou specializovat na výrobu statků u kterých mají komparativní výhodu, celková produkce v ekonomice vzroste a také se zvětší spotřeba v obou zemích účastnících se mezinárodního obchodu (Jurečka 2010).

Obecně můžeme definovat teorii absolutní i komparativní výhody jako teorii mezinárodní dělby práce. Jedná se tedy o princip, který nám odpovídá na otázku proč dochází k dělbě práce tam, kde existuje účastník, který je mnohem lepší z hlediska produktivity než ostatní (Prachař a Šabata 2011).

3.2.3 Význam a funkce

Význam

Jedním z velmi podstatných významů mezinárodního obchodu, je význam ekonomický. Na základě něho vzniká úspora výrobních faktorů, která se projeví především v úspoře nákladů jednotlivých firem. Další význam je politický, kdy způsobuje zlepšení vztahů mezi obchodujícími zeměmi a zvyšuje vzájemnou závislost. Tato skutečnost pak kladně působí na vzájemný mír. Za zmínku stojí taktéž význam kulturní. Díky provázanost zemí můžeme lépe poznat způsob života v ostatních zemích, jejich kulturu a umění či ideologie (Novotný et al 2005).

Funkce

Pokud se zaměříme na mezinárodní obchod v různých zemích zjistíme, že existují velké rozdíly v ekonomické vyspělosti a taktéž v typu ekonomiky. I přestože je každá země rozdílná, existují obecně platné funkce mezinárodní směny. Mezi tyto funkce řadíme transformační funkce, růstové funkce a funkce zahraničního obchodu jako bariéry růstu domácí ekonomiky (Černohlávková a Plchová 2007).

Transformační funkce ovlivňuje stav vnitřní rovnováhy v ekonomice. Jedná se tedy o skutečnost, že zahraniční směna transformuje (mění) domácí obchod. Působení této funkce značně zvětšuje možnosti uspokojení potřeb. Dovoz různých produktů znamená, že měníme limity země dané přírodními zdroji a podmínkami, vybaveností země, nedostatkem kapitálu či nízkou kvalifikací pracovních sil (Černohlávková a Plchová 2007).

Růstová funkce naplňuje princip ekonomie času. Znamená to tedy, že cílem je dosahovat úspory národní práce při začlenění do mezinárodní dělby práce. Z hlediska mezinárodního měřítka se zvyšuje tempo růstu nad rozvojové možnosti v rámci jedné národní ekonomiky.

K úsporám vynaložené dělby práce dojdeme díky náhradě domácí výroby dovozem zboží (Černošková a Plchová 2007).

Zahraniční obchod může být bariéra růstu domácí ekonomiky. Za specifických podmínek se může stát, že mezinárodní konkurence zničí startující odvětví dané země již v počátečním vývoji. Mezinárodní směna může v rozvojových zemích znamenat příčinu nezdravě velké výroby a následného exportu (Heczko 2007).

3.2.4 Faktory působící na mezinárodní obchod

Faktory, které působí na zahraniční obchodování rozdělujeme na dva typy – subjektivní a objektivní (Svatoš 2009).

Objektivní faktory

Mezi objektivní faktory patří především geografie země, klimatické podmínky, přítomnost přírodních zdrojů a další. Geografická poloha země stanovuje, které země mají přístup k oceánu, moři nebo splavním řekám. Klimatické podmínky mají zase značný vliv na vývoj zemědělství. Stanovují, jaké plodiny může země pěstovat. Zároveň tyto podmínky dokáží určit periodické živelné pohromy jako je například období sucha, bouří atd. Přírodní zdroje ovlivňují především energetické zdroje, dostatek vody a další. Ostatní faktory jsou pak především ekonomická vyspělost měst a jiných oblastí nebo vzdělanost. Veškeré tyto faktory jsou zásadní pro danou ekonomiku a je nutné je respektovat a vycházet z nich (Svatoš 2009).

Subjektivní faktory

Subjektivními faktory je působení státních orgánů a dalších činitelů, kteří ovlivňují vnější ekonomické vztahy. Jedná se o vlivy všech, kteří využívají, eliminují, usměrňují či modifikují faktory, které jsou objektivní. S relativní ekonomickou slabostí země se pak zvětšuje rozsah státních zásahů a jejich síla (Svatoš 2009).

Mezinárodní obchod se začal velmi rychle vyvíjet především díky rozvoji výrobních sil. Na základě tohoto rychlého vývoje zahraničního obchodování bylo nutné, aby stát působil na tuto sféru. Původně stát působil na mezinárodní obchod především z důvodu ochrany

domácí výroby před konkurencí ze zahraničí. Později však stát začal působit především ve prospěch exportních podniků. V dnešní době již zásahy státu v této sféře ubývají, a to především z důvodu existence Světové Obchodní Organizace (WTO), která se snaží eliminovat či zcela zastavit působení takovýchto nástrojů (Svatoš 2009; Trade policy review 2013).

3.3 Otevřenost ekonomiky

V dnešní době jsou jednotlivé národní ekonomiky navzájem propojeny. Určitá část domácí produkce vždy směřuje na zahraniční trhy, a naopak určitou částí domácí spotřeby jsou produkty zahraničních ekonomik. Na základě úrovně zapojení do mezinárodní směny dané ekonomiky, mluvíme o otevřené či uzavřené ekonomice.

Uzavřenou ekonomiku má země, která nemá žádný mezinárodní obchod. Tedy žádné ekonomické vztahy se zahraničními ekonomikami. Naopak země, která má ekonomické vazby s jinými zeměmi, má ekonomiku otevřenou. Otevřenost ekonomiky bývá jedním z ukazatelů zapojení subjektu do mezinárodního obchodu.

Míra otevřenosti ekonomiky je dána podílem vývozních a dovozních toků subjektu. Příkladem může být podíl exportu HDP kdy, čím má země vyšší poměr vývozu k HDP, tím je pak vyšší otevřenost ekonomiky. Dalším ukazatelem může být podíl vývozních dodávek na celkové výrobě, podíl obchodního obrátu na HDP a tak dále (Cihelková 2003).

3.3.1 Míra a struktura otevřenosti

V reálném životě se měří míra a struktura otevřenosti země. Míra otevřenosti bývá vyjádřena podílem zahraničního obchodu k nominálnímu HDP. Taktéž se dá vyjádřit jako vývoz či dovoz na jednoho obyvatele za rok. Míra otevřenosti představuje kvantitativní hledisko otevřenosti ekonomiky. Struktura otevřenosti pak představuje kvalitativní hledisko otevřenosti ekonomiky (Fialová 1994).

Strukturu zahraničního obchodu se dále dělí na dvě složky – komoditní a teritoriální. Oběma tyto složky si blíže popíšeme v dalších kapitolách (Fialová 1994).

3.3.1.1 Míra otevřenosti

Pojem otevřenost ekonomiky můžeme definovat jako takovou ekonomiku, která se vůči ostatním otevřená tedy volně se s nimi stýká. Jedná se tedy o situace kdy, část domácí produkce je vyvážena do zahraničí a zároveň je nakupováno zboží ze zahraničí domácím důchodem (Lacina 2001).

Míru otevřenosti ekonomiky lze vyjádřit různými způsoby, například z hlediska času nebo prostorové komparace. Otevřenost ekonomiky se dá také analyzovat jako součet exportu a importu, které se následně vydělí HDP. Dalším způsobem může být analýza jednotlivých složek importu a dovozu vzhledem k HDP odděleně. Tedy Export vydělíme HDP samostatně a stejně tak pak import. Je nutné zmínit, že se někdy objevuje problém s interpretací analýzy podílu exportu vůči HDP. Historicky se již stalo, že špatný výklad takto spočítané míry otevřenosti ekonomiky, přecenil význam zahraničního obchodu. Je tomu tak především díky nepochopení konstrukce ukazatele a také samostatného HDP. Do HDP se započítává rozdíl mezi exportem a importem, tedy jednoduše samostatný export není příomou součástí HDP. Nesrovnáváme tak dvě závislé veličiny. Na základě tohoto důvodu bychom neměli tedy usuzovat, že při srovnání vývozu a HDP se pak vývoz podílí výsledným procentem na výkonnosti ekonomiky. Ukazatel míry otevřenosti ekonomiky je určený především pro srovnání jednotlivých ekonomik nebo pro sledování vývoje otevřenosti země (Fojtíková, 2011).

3.3.1.2 Komoditní struktura

Komoditní struktura zahraničního obchodu v jednotlivých ekonomikách je odvětvové a produktové zaměření dané ekonomiky. Jednoduše jde o to, jaké produkty daná země vyváží a dováží, tedy s jakými produkty obchoduje. Každá ekonomika se zapojuje do zahraničního obchodu na základě své komparativní výhody. Aby byl zahraniční obchod co nejvíce efektivní, je potřeba tyto komparativní výhody více rozvíjet, podporovat, zlepšovat a specializovat se na tyto oblasti (Plchová 2003).

Díky zahraničnímu obchodu, může každá země spotřebovávat i takové komodity a výrobky, které sama nemá, nebo by je nemohla vyrobit s nízkými náklady. Díky zahraničnímu obchodu získává daná země také cenné informace o komoditách vyrábějících

se v zahraničí a díky tomu může porovnat své tuzemské výroby a služby s těmi ze zahraničí (Fialová 2004)

Analýza komoditní struktury probíhá na základě mezinárodně uznávané klasifikace SITC – Standard International Trade Classification. Tato klasifikace může být detailní, anebo obecnější. Pro tuto práci jsem zvolila obecnější rozdělení z důvodu dostupných dat na Eurostat. Komodity jsou tedy rozděleny do těchto skupin:

- 1 - Potraviny, nápoje a tabák
- 2 - Suroviny
- 3 - Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály
- 4 - Chemikálie a příbuzné výrobky
- 5 - Ostatní zpracované zboží
- 6 - Stroje a dopravní zařízení
- 7 - Komodity a transakce nezařazené jinde v SITC

3.3.1.3 Teritoriální struktura

Teritoriální strukturou rozumíme rozdělení zahraničního obchodu do určitých skupin z geografického hlediska. Může se jednat o rozdělení v rámci určitých uskupení jako například Evropská unie, země OECD nebo SNS. Rozdělení podle teritorií chápeme také jako rozdělení na jednotlivé země.

4 Vlastní práce

4.1 Analýza vývoje mezinárodního obchodu vybraných zemí

Tato kapitola bude analyzovat mezinárodní obchod v České republice, Polské republice, Slovenské republice a ve Spolkové republice Německo. Vždy bude popsán vývoj zahraničního obchodu, jeho komoditní a teritoriální struktura a další podstatné či zajímavé informace. Česká republika bude analyzována více podrobně než ostatní státy, protože se jedná o zemi, ve které žijeme a mě samotnou její vývoj z hlediska zahraničního obchodu zajímá. Bude tedy zobrazena i historie zahraničního obchodu České republiky. Ostatní státy budou analyzovány především na základě aktuálnějších údajů, tedy informací z posledních let.

4.1.1 Česká republika

Česká republika jako samostatný stát vznikla teprve 1. ledna 1993 a do této doby byla sloučena ještě se Slovenskou republikou. Tyto dva státy mají tedy společnou historii. Historicky se samostatný zahraniční obchod České republiky musel vyvíjet v nejednoduchých podmínkách, a to jak vnitřních, tak i vnějších. V prvních pár letech našeho sledovaného období se staly zásadní změny z hlediska vlastnických vztahů a regulace hospodářství. Česká republika se měnila z centrálně plánovaně řízeného hospodářství na tržní ekonomiku. Tyto změny se týkaly i oblasti zahraničního obchodu, zejména jeho liberalizací. Světová ekonomika, taktéž procházela poměrně složitým obdobím a střídal se vývoj růstových faktorů s nevyrovnaností především v regionálních, subregionálních a národních výsledků. I za všech těchto okolností se ale zahraniční obchod České republiky rozvíjel docela dynamicky (CzechTrade 2008)

4.1.1.1 Vývoj zahraničního obchodu

Historicky měla Česká republika zápornou obchodní bilanci, jak je vidět v tabulce níže. Vývoz ve sledovaném období neustále ale rostl. K odchylce došlo pouze v roce 2002, kdy se snížil dovoz. Tato situace nastala z důvodu zhodnocení koruny vůči dolaru o 13,9 %. Oproti tomu ale zhodnocení koruny k euro činilo 9,6 %. Tato skutečnost způsobila značné snížení dovozních cen oproti vývozním cenám. Důvodem snížení vývozu bylo také to, že v eurozóně docházelo k nižšímu tempu růstu HDP. To pak následně ovlivnilo poptávku po

českém zboží a proto klesla. Snížení exportu bylo nižší než snížení importu, tudíž došlo k celkovému snížení schodku obchodní bilance.

Rozdíl mezi dovozem a vývozem se nestále snižoval až do roku 1999. Tedy obchodní bilance se stále zlepšovala. Takovéto zlepšení obchodní bilance bylo způsobeno především fiskální a monetární restrikcí, zlepšením směnných relací z důvodu snížení indexu světových cen za suroviny a depreciací nominálního kurzu přibližně o 10 %. Velký propad obchodní bilance se objevil v roce 2000. Důvodem byl vývoj zahraničních cen energetických surovin, které se dovážely. Další příčinou bylo zesílení faktorů poptávky a také posilující dolar, který zdražoval dovoz (Plchová 2003). Následně se ale po roce 2000 obchodní bilance už jen zlepšovala, a to díky zlepšení směnné relace a zhodnocením kurzu koruny vůči dolaru. Také posílil vývoz do Evropské unie.

Velmi významným rokem pro Českou republiku byl rok 2005, kdy poprvé obchodní bilance byla kladná. Tato skutečnost nastala na základě dlouhodobě příznivého vývoje české ekonomiky. Taktéž to byl první rok, kdy krytí dovozu vývozem dosáhlo více než 100 %. Velkou roli zde sehrál vstup České republiky do Evropské unie. Díky tomuto vstupu, dostala ČR přístup na trh s volným tokem služeb a zboží. Dále také vznikly nové možnosti pro české exportéry. Pozitivem vstupu byl jistě i nárůst přímých zahraničních investic (Český statistický úřad 2013).

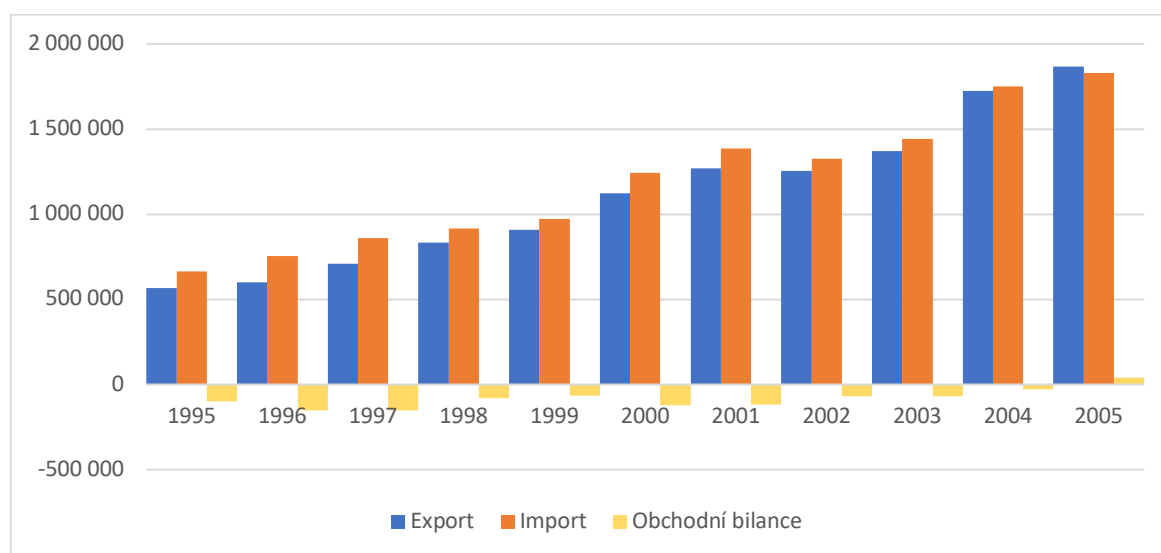
Tabulka 1 - Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2005 (v mil Kč)

	Export	Import	Obchodní bilance	Krytí dovozu vývozem v %
1995	566 171	665 740	-99 569	85,0
1996	601 680	754 670	-152 990	79,7
1997	709 261	859 711	-150 450	82,5
1998	834 227	914 466	-80 239	91,2
1999	908 756	973 169	-64 413	93,4
2000	1 121 099	1 241 924	-120 825	90,3
2001	1 268 149	1 385 564	-117 415	91,5
2002	1 254 860	1 325 671	-70 811	94,7
2003	1 370 930	1 440 723	-69 793	95,2
2004	1 722 657	1 749 095	-26 438	98,5
2005	1 868 586	1 829 962	38 624	102,1

Zdroj: Zpracováno dle Český statistický úřad 2006

Vývoj v letech 1995-2005 je taktéž zobrazen na následujícím grafu. Je zde dobře vidět pokles v roce 2002. Stejně tak si můžeme povšimnout, že v roce 2005 byla již obchodní platební bilance v kladných číslech, což bylo tedy pravděpodobně důsledkem vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004.

Obrázek 1 - Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2005 (v mil. Kč)

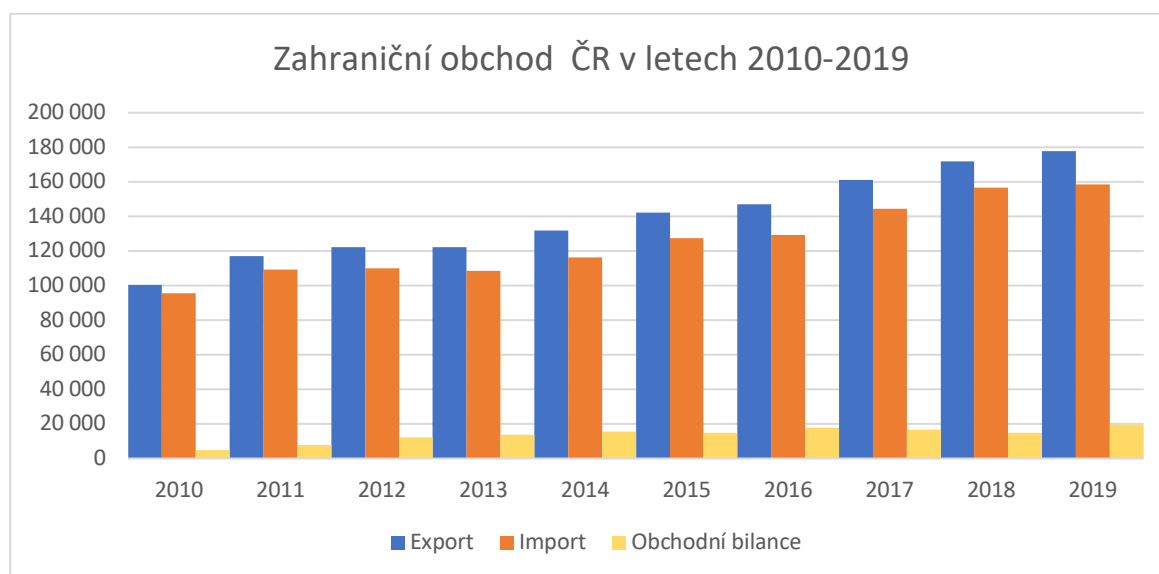
Zdroj: Vlastní zpracování dle Český statistický úřad 2006

Dále si popíšeme novodobější vývoj zahraničního obchodu České republiky. Data již budou euru pro lepší srovnatelnost s ostatními zeměmi. V grafu níže je zobrazen vývoj zahraničního obchodu od roku 2010 do roku 2019. Můžeme zde vidět, že hodnoty vývozu i dovozu ve sledovaném období neustále rostou. V roce 2019 byl celkový export České republiky ve výši 177 921 mil. eur, což je více jak 4,5 mld. Kč a import činil 158 374 mil eur., tedy okolo 4,1 mld. Kč.

Obecně se zahraničnímu obchodu daří a rok 2019 byl v porovnání s rokem 2018 úspěšnější. Vývoz se meziročně zvýšil o 3,6 % a dovoz pak o 1,0 %. Nejdůležitější rolí v zahraničním obchodu České republiky hrají především sousední státy. Díky svému významnému postavení velmi ovlivňují dynamiku celkového vývozu, dovozu a obchodní bilanci zahraničního obchodu ČR (BusinessInfo 2020). Zahraničnímu obchodu se v loňském roce dařilo především díky poměrně slabé koruně. K úspěchu také přispěla odolnost českého průmyslu vůči zpomalení německé a čínské ekonomiky. V letošním roce 2020 jsou zatím výhledy zahraničního obchodu nepříznivé. Již v loňském roce bylo

zaznamenáno zhoršení ekonomických podmínek ve světě. K nepříznivým podmínkám i letos přispěje celosvětová pandemie, které velmi postihne mnohé ekonomiky. Z důvodu značných státních opatření a omezení kvůli dojde pravděpodobně k výpadkům v globálním výrobním řetězci. Ohroženy jsou především dodávky materiálů, a proto mnozí odběratelé nebudou moci dále vyrábět, pokud nejsou dostatečně předzásobeny. Exportu bude tedy v tomto roce jen těžce hledat možnosti růstu, avšak na druhou stranu s horší situací v průmyslu bude také spojena nižší investiční aktivita. Tato skutečnost se následně projeví v dynamice importů do země.

Obrázek 2 - Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 2010-2019 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva průmyslu a obchodu 2020

Nejnovější zveřejněné údaje ukazují, že v lednu 2020 skončila bilance zahraničního obchodu se zbožím v přebytku 15,1 mld. Kč. Meziročně se však ale jedná o 2,4 mld. Kč nižší obchodní bilanci než v roce 2019. Pozitivní vliv na saldo zahraničního obchodu měl růst přebytku bilance s motorovými vozidly a pryžových a plastových výrobků. Taktéž se snížilo pasivum bilance se základními kovy a to o 1,2 mld. Kč. Naopak negativní vliv měl větší schodek obchodu s počítači, elektronickými a optickými přístroji a rafinovanými ropnými produkty. Pokud srovnáme leden 2020 se stejným měsícem v roce 2019 tak klesl export o 0,3 % na 303,8 mld. Kč. A naopak import v tomto srovnání vzrostl o 0,5 % na 288,7 mld. Kč (Český statistický úřad 2020)

4.1.1.2 Struktura zahraničního obchodu

Na strukturu zahraničního obchodu budeme nahlížet ze dvou hledisek – komoditního a teritoriálního.

4.1.1.2.1 Komoditní struktura

Historicky se komoditní struktura v České republice měnila. Počátkem minulého století odpovídala spíše vývozu průmyslově vyspělých zemí. Poté v ČR ale nastala situace centrálně plánované ekonomiky. V této době byl veškerý vývoz a dovoz naplánován a nevstupovaly do něho žádné potřeby a možnosti trhu. Jakmile nastala ekonomická transformace na počátku 90. let byla komoditní struktura spíše charakterizována vývozem průmyslově méně vyspělé země do více vyspělého regionu (Plchová 2003).

Se zmíněnou transformací přišla změna teritoriální struktury ČR. To působilo na komoditní strukturu a bylo nutné, aby změny proběhly i v této oblasti. Vývoj komoditní struktury ale nebyl přímočarý a spíše souvisel se změnami, které proběhly v domácí ekonomice. Bylo nutné, aby se tuzemská výroba dokázala vypořádat a přizpůsobil zahraniční konkurenci vyspělých zemích. Domácí výrobky prozatím nebyly schopny držet krok s konkurencí, a to především v oblasti kvality a ceny výrobků. Proto se komoditní struktura taktéž transformovala (Jirges a Plchová 1996).

Komoditní struktura České republiky v letech 1995-2005 je zobrazena dále v tabulce. Nutné je ale zmínit, že je rozdělena podle detailnějších skupin SITC, než které byly představeny v teoretické části. Tabulka tedy vychází z dat ČSÚ a podle toho jsou i rozděleny komodity do následujícího skupin:

0 – Potraviny a živá zvířata	5 – Chemické výrobky
1 – Nápoje a tabák	6 – Polotovary a materiály
2 – Suroviny nepoživatelné	7 – Stroje a dopravní prostředky
3 – Minerální paliva, maziva	8 – Průmyslové a spotřební zboží
4 – Živočišné a rostlinné oleje	9 - Komodity jinam nezařaditelné

Vývoz

Česká republika má velkou základnu surovin a paliva. Tato základna následně ovlivňuje komoditní strukturu exportu a importu. Na struktuře exportu mají rozhodující podíl dlouhodobé produkty zpracovatelského průmyslu, především skupiny 5-8 kvalifikace SITC. Úplně největší podíl má na vývozu třída 7, tedy Stroje a dopravní prostředky. Ty se považují za nejvýznamnější v celé ekonomické struktuře zahraničního obchodu ČR, a to především díky novým technologiím a vysoce kvalifikované práci. Obecně obchodování s produkty z třídy 7 hrají velmi důležitou roli v každé zemi, protože tato skupina ovlivňuje vývoj a kvalitu ekonomik (Mesároš a Plchová 1996)

V letech 1995-2015 se nejvíce vyvážela skupina 6,7 a 8. Tyto tři skupiny zaznamenaly opravdu velký nárůst během sledovaného období. Export ostatní skupin, taktéž mírně stoupl. Jedinou výjimku tvoří skupina 9, která se má ve sledovaném období stále obdobnou úroveň.

Tabulka 2 - Komoditní struktura vývozu ČR v letech 1995-2005 (v mld. Kč, běžné ceny)

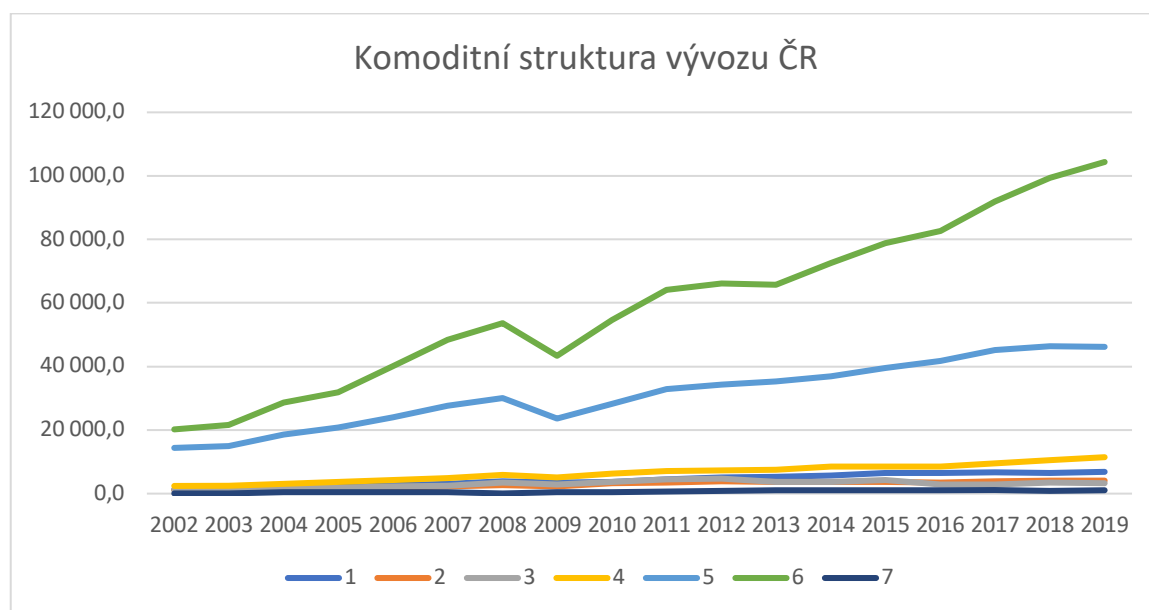
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0	27,6	24,1	26,4	28,4	26,3	33,0	34,4	31,1	36,4	47,4	61,1
1	4,6	6,2	9,2	9,3	7,8	8,4	8,7	8,6	8,2	8,9	10,6
2	29,5	29,0	29,1	29,4	34,3	39,6	38,6	35,1	38,4	47,3	47,2
3	24,5	27,0	27,1	27,1	26,5	34,2	38,2	36,0	39,4	49,9	57,4
4	0,9	1,0	1,1	1,3	1,0	1,3	1,4	1,0	1,0	1,0	1,8
5	52,9	54,3	63,5	65,5	66,9	79,6	81,9	74,7	80,6	104,0	119,0
6	182,6	171,9	193,1	224,8	236,7	285,1	309,1	294,0	316,4	388,5	406,3
7	171,3	197,3	264,0	339,0	385,4	498,4	599,7	623,0	687,2	876,1	949,2
8	71,6	90,2	94,8	108,4	123,0	140,5	154,8	149,5	161,5	198,5	215,6
9	0,5	0,8	0,8	1,0	0,9	1,0	1,3	1,9	1,8	0,9	0,5

Zdroj: Zpracováno dle Český statistický úřad 2006

Abychom zde měly uvedeny i aktuálnější data, je níže zobrazen graf s komoditní strukturou vývozu České republiky za období od roku 2002 do 2019. Graf je rozdělen podle komodit obecněji než předchozí tabulka s historickými daty. Rozdělení komodit odpovídá klasifikace SITC, uvedené v teoretické části. Graf je v mil. eur pro lepší srovnatelnost s ostatními zeměmi. Z novějších dat lze vidět, že Stroje a dopravní zařízení

(na grafu 6) stále hrají nejdůležitější roli v komoditní struktuře České republiky. V roce 2019 měly největší podíl na exportu především osobní automobily a vozidla pro dopravu osob a to celých 11,48 %. Díly a příslušenství motorových vozidel pak mělo podíl na vývozu ve výši 7,95 % (BusinessInfo 2020). Tuto skutečnost také podporuje fakt, že v rámci loňského udělení ceny exportéra roku 2018 již po několikáté vyhrála Škoda Auto. Umístil se také výrobce obráběcích strojů TOP Varnsdorf nebo Foxconn CZ Group, který vyrábí součástky pro komunikační a elektronické zařízení (České noviny 2019). Dále pak můžeme zmínit zařízení pro zpracování dat s podílem na vývozu 6,61 % a telekomunikační zařízení s 6,56 %. Zajímavostí může být, že se čeští vývozci dokázali prosadit i v oborech, které nemají velký objem zakázek. Uvést si můžeme třeba vývoz vědeckých přístrojů který vzrostl o 10 %, chemické výrobky pak o 9,4 % (BusinessInfo 2020).

Obrázek 3 - Komoditní struktura vývozu ČR v letech 2002-2019 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Z dat, které jsou zobrazeny v grafu vyplývá, že v roce 2002 činila nejvýznamnější skupina 6 celých 49,66 % všech vývozů. V roce 2019 se jednalo již o 58,85 %. Skupina 5 – Ostatní zpracované zboží, pak v roce 2019 činí 26,07 % exportu České republiky. Jelikož vidíme, že již historicky měly Stroje a dopravní zařízení nejvýznamnější roli v komoditní struktuře ČR a v období několika let se toto postavení nezměnilo, můžeme předpokládat, že i v dalším období bude toto odvětví hrát nejdůležitější roli v české ekonomice.

Dovoz

Import je do jisté míry závislý na komparativních výhodách České republiky, stejně jako export. Pro Českou republiku je často výhodnější dovážet ty komodity u nichž nemá komparativní výhodu nebo nemá pro jejich výrobu surovinové zdroje. Množství dovozu v letech 1995-2005 je zobrazeno v tabulce níže. Historická data mají opět detailnější rozdělení komodit, stejně jako obdobná tabulka u vývozu na základě dat ČSÚ. Skupina 6 – Polotovary a materiály, mají ve sledovaném období velký význam. Díky charakteru této skupiny můžeme usuzovat, že Česká republika dováží zboží, které následně dále zpracuje a opět vyveze. Absolutně nejvýznamnější skupinou mezi roky 1995-2005 je skupina 7 – Stroje a dopravní prostředky, která je též významná i pro vývoz. Dále v komoditní struktuře dovozu měla svoje zastoupení skupina 3, 5, a 8. Ostatní třídy byly pouze zlomkem všech importů.

Tabulka 3 - Komoditní struktura dovozu ČR v letech 1995-2005 (v mld. Kč, běžné ceny)

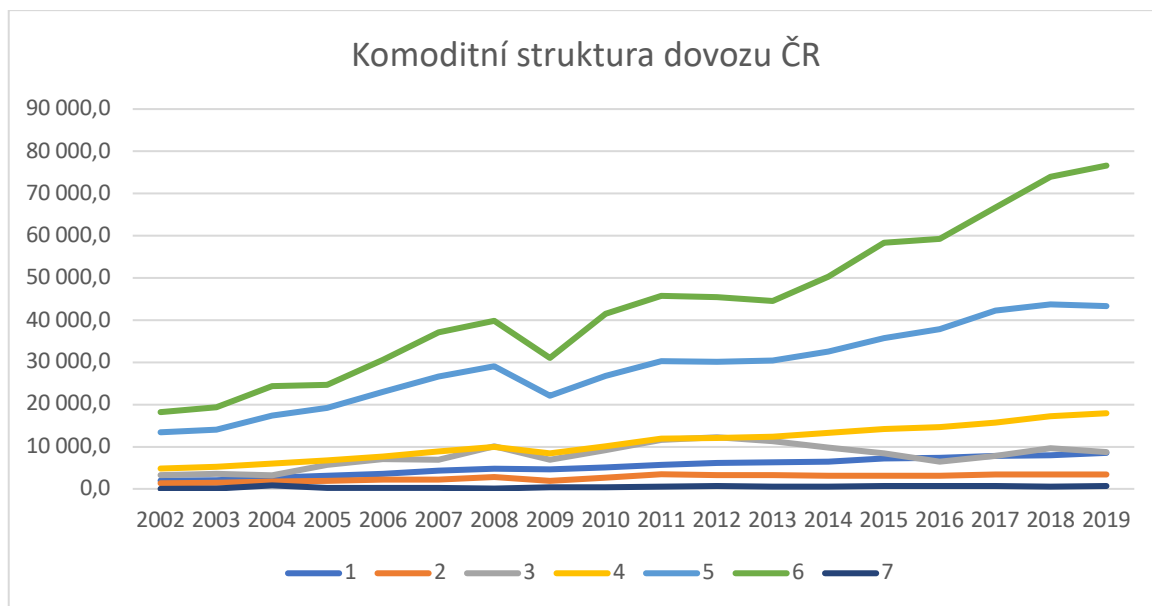
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0	37,1	43,2	44,4	45,9	45,9	50,2	53,7	54,2	57,1	72,1	81,6
1	5,3	6,6	9,0	8,0	7,9	7,4	7,3	6,6	7,5	10,7	11,8
2	29,7	27,9	32,2	36,2	31,0	39,4	40,0	38,2	41,0	52,9	51,4
3	52,4	65,6	74,5	60,2	65,3	119,9	125,7	100,2	107,8	122,1	167,6
4	2,0	2,2	2,1	2,8	2,5	2,6	3,1	3,0	3,8	4,2	3,6
5	78,6	89,1	105,4	112,6	119,7	139,1	151,0	148,4	164,4	194,8	201,5
6	134,2	145,9	166,8	193,7	205,0	257,9	280,1	273,0	289,8	360,8	374,3
7	247,1	286,9	330,1	354,1	383,3	496,7	584,4	561,7	616,3	739,9	736,9
8	78,7	87,1	95,0	100,4	112,2	128,3	139,9	140,0	152,7	190,7	200,0
9	0,6	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,8	1,3

Zdroj: Zpracováno dle Český statistický úřad 2006

V aktuálnějších datech na grafu níže, je opět dovozní komoditní struktura rozdělena obecněji podle klasifikace SITC definované v teoretické části a je eur. Nejvíce obchodovaná skupina zboží je opět 6 - Stroje a dopravní prostředky. Díky obchodování s touto skupinou má zahraniční obchod České republiky dobré výsledky. Bohužel ale v roce 2019 došlo k ekonomickému zpomalení, které bude pokračovat. Tento trend aktuálně podpoří i již zmíněná světová pandemie, která může velmi ochromit celou ekonomiku.

Celkové vývozy za rok 2019 činili 4, 061 mld. eur. Stále mají dominující postavení Stroje a dopravní zařízení, které tvořili v roce 2019 celkem 48,11 % všech dovozů do České republiky. V porovnání s rokem 2018 došlo k nárůstu o 0,82 %. Tato skutečnost potvrzuje zpomalující se ekonomiku. Obecně žádná ze skupin mezi rokem 2018 a 2019 nezaznamenala nárůst o více než 1 %.

Obrázek 4 - Komoditní struktura dovozu ČR v letech 2002-2019 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

4.1.1.2.2 Teritoriální struktura

Nejprve si popíšeme historický vývoj z hlediska teritoriální struktury zahraničního obchodu České republiky. V roce 1989 nastala v této struktuře významná proměna. Stalo se tak na základě politických a hospodářských změn ve střední a východní Evropě. Zahraniční obchod ČR byl do této doby velmi závislý na zemích východního bloku tzn. na Radě vzájemné hospodářské pomoci. Po skončení tohoto období provedla Česká republika změnu v teritoriální struktuře a začala se nově orientovat na vyspělé země. Postupem času se snižoval podíl obchodu s rozvojovými zeměmi a se zeměmi se státní ekonomikou. Naopak se zlepšoval obchod s vyspělými státy, a to především se zeměmi Evropské unie. Tyto změny v teritoriální struktuře byly učiněny také kvůli novým ekonomickým podmínkám v obchodování s bývalými zeměmi východního bloku. Důvodem bylo také to, že takovéto země vykazovaly známky netransparentnosti a nestability (Hamarnehová 2001).

Tyto události jsou zobrazeny v následující tabulce, kdy se postupně od roku 1996 zvyšoval podíl obchodování ČR s vyspělými zeměmi s tržní ekonomikou. Můžeme pozorovat rychlý nárůst toho podílu, kdy v roce 1996 činil 67,3 % a v roce 1999 již 74,1 %. Mezi těmito roky vidíme tedy nárůst od 6,8 %. Obchodování se zeměmi se státní a tranzitivní ekonomikou se naopak snížilo. V roce 1996 činil podíl obchodování s těmi zeměmi 27,3 % a v roce 1999 už jen 20,6 %. Za toto období došlo tedy k poklesu o 6,7 %. Podobnou klesající tendenci měl také podíl rozvojových zemí.

Tabulka 4 - Historický podíl významných teritoriálních skupin v ČR

	Vyspělé země s tržní ekonomikou		Země se státní a tranzitivní ekonomikou	Rozvojové země
	Celkem	Z toho: EU 15		
1996	67,7 %	60,5 %	27,3 %	5,3 %
1997	68,3 %	61,3 %	25,7 %	4,9 %
1998	70,6 %	63,7 %	23,6 %	4,6 %
1999	74,1 %	66,5 %	20,6 %	3,9 %

Zdroj: Zpracováno dle Mesároš 2000

Důležité je také zmínit, že historicky měl ve většině vyspělých zemích větší podíl dovoz než vývoz. Z údajů ČSÚ níže v tabulce je patrné, že v roce 1995 byl u vyspělých a tržních ekonomik podíl dovozu 69,5 % ku 66 % vývozu. Již v této době byl patrný velký vliv zemí EU. Podíl těchto zemí tvořil 60,5 % vývozu vůči 61 % dovozu. Tento trend převahy dovozu nad vývozem se ale postupem času měnil a podíl vývozu začal převládat na dovozem. Názorně si můžeme ukázat tuto situaci na roku 2005, kdy podíl importů činil 80,3 % ku 90,3 % exportům. Opačný vývoj exportu a importu byl u rozvojových ekonomik, tranzitivních ekonomik a SNS. Velký propad nastal hlavně u tranzitivních zemí a SNS. Příčinou bylo oslabení vazeb mezi Českou republikou a tradičními partnery z arabských zemí. Rozvojové ekonomiky tak velký propad nepostihl (Mesároš 2000). V období 1995 byl podíl vývozu u rozvojových ekonomik 5,0 % ku 4,1 % dovozu. Po deseti letech jednalo o 3,6 % vývozu ku 5,7 % dovozu. Obrovská změna je pak vidět u evropských tranzitivních ekonomik a SNS, kdy v roce 1995 byl podíl vývozu 28,3 % ku 25,5 % dovozu. Po deseti letech nastal hluboký propad a v roce 2005 tento podíl činil 5,6 % vývozu ku 8,6 % dovozu. Z těchto údajů je jasně patrné, že se Česká republika začala více zaměřovat na vyspělé ekonomiky, zejména pak na Evropskou unii. Velký podíl

zemí Evropské unie v teritoriální struktuře České republiky byl zachován a je značný i v současnosti.

Tabulka 5 – Historická teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR (v mil. Kč)

1995						
		Vývoz	Dovoz	Balance	Podíl v %	
					Vývoz	Dovoz
Vyspělé a tržní ekonomiky	Celkem	373 656	462 523	- 88 867	66,0	69,5
	Z toho: EU 15	342 653	405 929	- 63 276	60,5	61,0
	Ostatní vyspělé tržní ekonomiky	31 003	56 594	- 25 591	5,5	8,5
Rozvojové ekonomiky		28 486	27 000	1 486	5,0	4,1
Evropské tranzitivní ekonomiky a SNS		160 186	169 977	- 9 791	28,3	25,5
Ostatní státy		3 395	6 005	- 2 610	0,6	0,9
Nespecifikováno		448	235	213	0,1	0,0
2005						
Vyspělé a tržní ekonomiky	Celkem	1 687 389	1 469 706	217 684	90,3	80,3
	Z toho: EU 15	1 570 719	1 298 688	272 031	84,1	71,0
	Ostatní vyspělé tržní ekonomiky	85 432	130 678	- 45 246	4,6	7,1
Rozvojové ekonomiky		66 779	104 136	- 37 357	3,6	5,7
Evropské tranzitivní ekonomiky a SNS		104 899	157 398	- 52 499	5,6	8,6
Ostatní státy		8 159	96 536	- 88 377	0,4	5,3
Nespecifikováno		1 360	2 186	- 826	0,1	0,1

Zdroj: Zpracováno dle Český statistický úřad 2006

Pro porozumění tabulce výše je třeba zmínit, že mezi vyspělé tržní ekonomiky řadí země EU15+, země ESVO+ a ostatní vyspělé tržní ekonomiky. Do EU15 řadíme členy Evropské unie a do ESVO pak Island, Lichtenštejnsko Norsko a Švýcarsko. Ostatní vyspělé tržní ekonomiky představuje například Austrálie, Izrael, Japonsko, Jihoafrická republika, Kanada, Spojené státy a další. Mezi ostatní státy řadíme Čínu, Kubu, Laos, Mongolsko, Severní Koreu a Vietnam (Český statistický úřad 2006).

Obecné rozdělení teritoriální struktury České republik je podle údajů Ministerstva průmyslu a obchodu následující:

1. Státy s vyspělou tržní ekonomikou
2. Státy EU
3. Státy ESVO
4. Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou
5. Rozvojové země
6. Státy s tranzitivní ekonomikou
7. Společenství nezávislých států
8. Ostatní
9. Nespecifikováno
10. Země OECD

Pro zobrazení aktuálnějších hodnot teritoriální struktury v ČR slouží tabulka níže. Můžeme zde vidět aktuální hodnoty za leden 2020 a pro porovnání jsou taktéž uvedeny hodnoty v lednu 2019. Největší teritoriální podíl všech vývozu i dovozu tvoří země Evropské unie. Z nich je pro Českou republiku nejvýznamnější Německo a Slovensko. Za leden 2020 bylo do zemí EU vyvezeno celkem 84,27 % všech vývozu. Dovozeno ze zemí EU pak bylo 59,97 % všech dovozu. Z tabulky je patrné, že Česká republika se spíše orientuje na vyspělé ekonomiky. Rozvojové země tvořili v lednu 2020 pouze 3,52 % všech vývozu a 8,68 % byl podíl dovozu z těchto zemí z celkových dovozu.

Rok 2019 byl obecně poměrně obtížný pro české exportéry, jelikož probíhala obchodně-technologická válka mezi USA a Čínou, hrozilo uvalení cel na dovoz automobilů z Evropy do USA, také probíhal Brexit a začala stagnovat německá ekonomika. Ačkoliv na český zahraniční obchod působily tyto nepříznivé vlivy, celkově meziročně byl zaznamenán nárůst zahraničního obchodu.

Navíc se v loňském roce povedlo českým exportérům prosadit i v obtížnějších teritoriích. Nejvíce rostl export do Švýcarska, USA a Japonska. (BusinessInfo 2020). Stále má samozřejmě ale dominantní podíl vývoz do zemí EU, který činil v roce 2019 celkem 85,34 %.

Tabulka 6 - Současná teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR (v mil. Kč)

Leden 2019						
	Obrat	Vývoz	Dovoz	Balance	Podíl v %	
					Vývoz	Dovoz
Celkový zahraniční obchod ČR	727391,02	382041,92	345349,10	36692,82	100,00	100,00
Státy s vyspělou tržní ekonomikou	585426,26	351818,40	233607,85	118210,55	92,09	67,64
Státy EU 28	534750,11	326025,94	208724,17	117301,77	85,34	60,44
z toho: Německo	203161,31	121533,07	81628,24	39904,82	31,81	23,64
Slovensko	42876,43	28090,79	14785,64	13305,15	7,35	4,28
Státy ESVO	11727,82	8030,88	3696,94	4333,94	2,10	1,07
Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou	38948,33	17761,59	21186,74	-3425,16	4,65	6,13
Rozvojové země	42160,05	12768,03	29392,02	-16623,98	3,34	8,51
Státy s tranzitivní ekonomikou	8956,57	4590,46	4366,11	224,35	1,20	1,26
Společenství nezávislých států	20926,10	8278,07	12648,03	-4369,97	2,17	3,66
Ostatní	68165,30	4393,47	63771,83	-59378,36	1,15	18,47
Nespecifikováno	1756,74	193,48	1563,26	-1369,77	0,05	0,45
Zahraniční obchod se zeměmi OECD	576278,77	341884,61	234394,17	107490,44	89,49	67,87
Leden 2020						
Celkový zahraniční obchod ČR	714938,72	377714,07	337224,65	40489,42	100,00	100,00
Státy s vyspělou tržní ekonomikou	571873,72	346031,53	225842,19	120189,34	91,61	66,97
Státy EU 28	520517,23	318298,16	202219,07	116079,09	84,27	59,97
z toho: Německo	199888,08	119194,92	80693,17	38501,75	31,56	23,93
Slovensko	40556,67	27406,49	13150,18	14256,31	7,26	3,90
Státy ESVO	11540,06	7913,63	3626,43	4287,21	2,10	1,08
Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou	39816,43	19819,74	19996,70	-176,96	5,15	6,03
Rozvojové země	42531,36	13293,19	29238,17	-15944,98	3,52	8,67
Státy s tranzitivní ekonomikou	10026,27	4696,82	5329,45	-632,63	1,24	1,58
Společenství nezávislých států	21243,83	9409,45	11834,39	-2424,94	2,49	3,51
Ostatní	67489,52	4093,15	63396,37	-59303,22	1,08	18,80
Nespecifikováno	1774,02	189,93	1584,09	-1394,15	0,05	0,47
Zahraniční obchod se zeměmi OECD	561505,69	335301,01	226204,68	109096,32	88,77	67,08

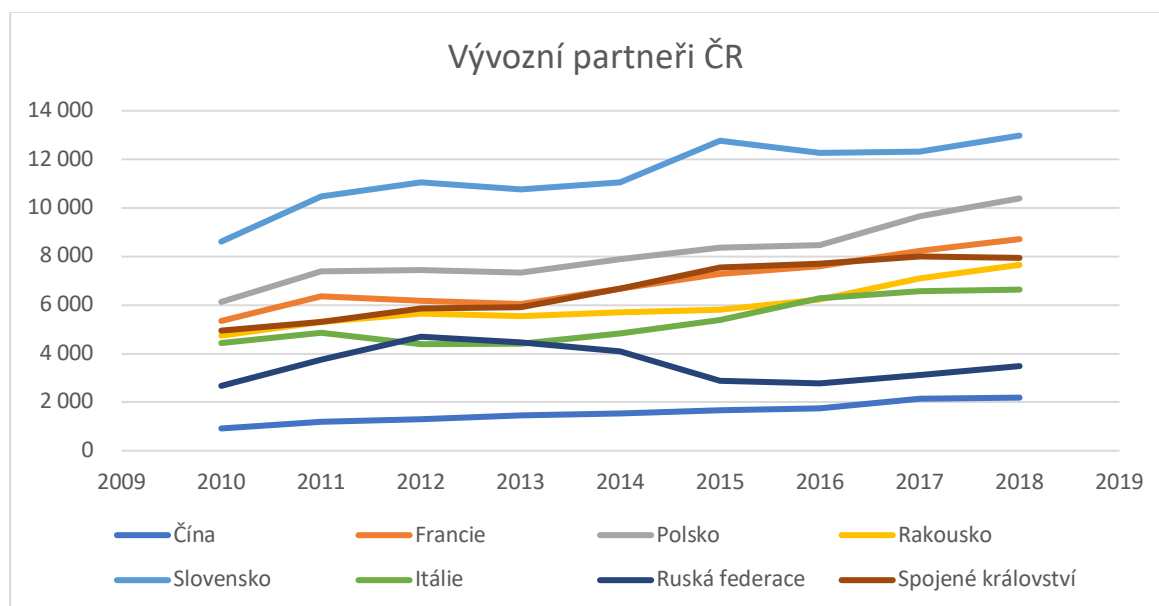
Zdroj: Zpracováno dle Ministerstvo průmyslu a obchodu 2020

4.1.1.2.3 Obchodní partneři

V předchozí kapitole byla teritoriální struktura rozdělena do jednotlivých skupin. Nyní se zaměříme na konkrétní státy, se kterými Česká republika obchoduje a jsou tedy jejími hlavními partnery z hlediska dovozu a vývozu. Nejdůležitějším partnerem je Německo. To bylo ve sledovaném období vždy na první místě. Vývoz do Německa v roce 2010 činil 32 457 mil. eur. V roce 2018 byla hodnota celkových vývozu již 55 617 mil. eur. Nárůst je tedy značný. Jelikož vývoz do Německa je v mnohem větším rozsahu než u ostatních zemí, je v grafu níže vynecháno pro větší přehlednost a detailnost. Na druhém místě je Slovensko, do něhož jsme exportovali v roce 2018 celkem 12 978 mil. eur. Třetí místo

patří Polsku, kde vývoz činí 10 392 mil eur v roce 2018. Na grafu níže je zobrazen vývoz i s dalšími vývozními partnery České republiky. Vybrala jsem pouze ty nejdůležitější, přestože by zde mohla být celá řada dalších zemí. Do Itálie a Spojeného království se vyváží v podobných hodnotách jako do Rakouska S Rakouskem činil vývoz v roce 2018 celkem 7 654 mil. eur. Historicky do roku 2003 bylo Rakousko na třetím místě, ale poté se propadlo. Taktéž se historicky propadlo Rusko, což potvrzuje změnu teritoriálních preferencí České republiky z původních východních zemí na vyspělé země. Pokud se zaměříme na saldo obchodní bilance, bylo v minulosti záporné u Německa, Rakouska a Francie. Po roce 2000 se ale změnilo do kladných čísel. Se Slovenskem bývalo kladné i dříve. Záporné saldo obchodní bilance má Česká republika s některými státy také v současnosti. V roce 2018 například s Čínou, Ruskem, Polskem nebo Spojenými státy. S našim nejvýznamnějším partnerem – Německem – je saldo obchodní bilance dlouhodobě v kladných číslech.

Obrázek 5 - Vývozní partneři ČR v letech 2010-2019 (v mil. EUR)

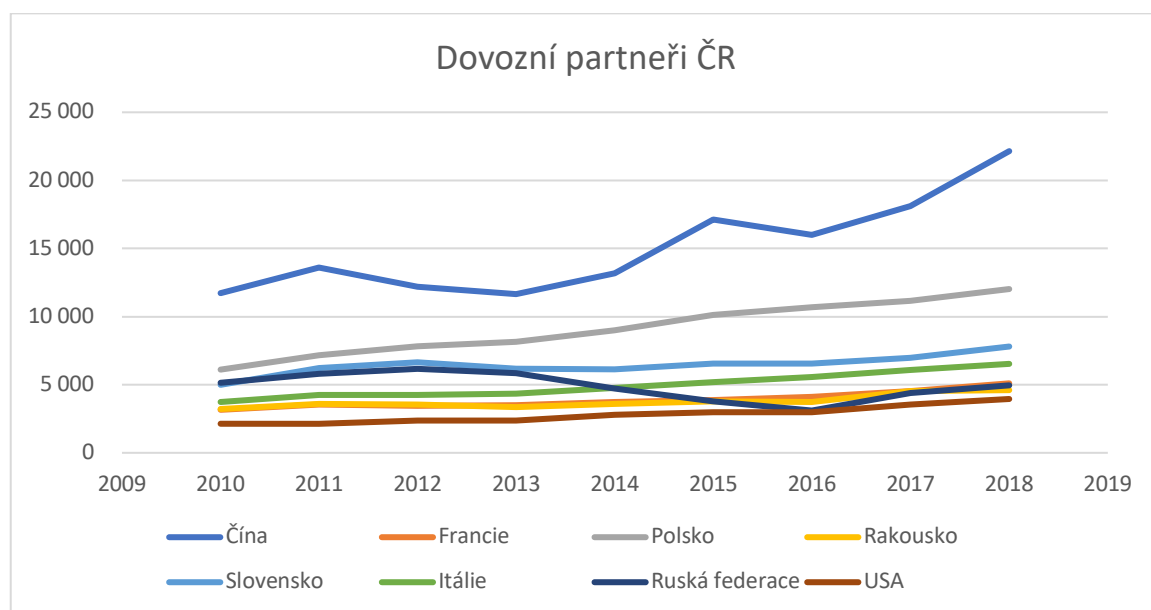

Zdroj: Vlastní zpracování dle Český statistický úřad (roční údaje)

Německo je nejvýznamnější partner i co se týká dovozu. V roce 2010 činil dovoz z Německa celkem 24 316 mil. eur. V roce 2019 se jednalo již o 39 271 mil. eur. Opět je Německo z grafu vynecháno pro větší přehlednost a detail. Na druhém místě v dovozu v roce 2018 byla Čína a na třetím Polsko. Jak je vidět, v dovozu již nedominují pouze země Evropské Unie. Čína zaznamenala v posledních letech obrovský nárůst. V roce 2010

bylo dovezeno 11 741 mil. eur. V roce 2019 se jednala skoro o skoro dvojnásobek a to 22 148 mil. eur. Dalšími významnými dovozními partnery jsou například Itálie, Rusko nebo Rakousko. Obchodní bilance s Ruskem a Čínou se prohlubuje do záporných čísel. Se spojenými státy byla obchodní bilance ještě v roce 2016 kladná a to 216 mil. eur. O rok později v roce 2017 již byla ale záporná, celkem -206 mil. eur. K deficitu přispěl především vyšší dovoz ropy, počítačů, mobilních telefonů a oděvů z Číny.

Obrázek 6 - Dovozní partneři ČR v letech 2010-2019 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Český statistický úřad (roční údaje)

Německo značně převyšuje dovoz i vývoz oproti ostatním partnerům České republiky. Dalšími nejvýznamnějšími partnery jsou pak zejména země Evropské Unie. V dovozu je významným partnerem kromě zemí EU i Čína. Zahraniční obchod České republiky je závislý na hospodářské situaci svých obchodních partnerů, zvláště pak na svých sousedních zemích.

4.1.2 Slovenská republika

Slovenská republika má velmi otevřenou ekonomiku. Slovensko je závislé na ekonomickém vývoji okolních zemí, zejména pak na Německu. Zároveň je slovenská ekonomika závislá na dovozu energetických surovin jako je ropa a zemní plyn. Slovensko je významná průmyslová země a stala se velmi oblíbenou zemí pro zahraniční investory. Především pak pro svoji strategickou polohu v Evropě, politickou a ekonomickou stabilitu,

obrovský exportní potenciál a rozvinutou infrastrukturu. Taktéž je pozitivem že má společnou měnu euro, existuje zde kvalifikovaná a nákladově efektivní pracovní síla, má velký potenciál pro výzkum, vývoj a inovace a další výhody (BusinessInfo 2019).

4.1.2.1 Vývoj zahraničního obchodu

Vývoj zahraničního obchodu Slovenské republiky je velmi podobný České republice, jelikož historicky se jednalo o jeden stát – Českou a Slovenskou Federativní republiku (ČSFR). K rozdělení a vzniku samostatných států došlo v lednu 1993. Po tomto rozdělení byla závislost Slovenské republiky na české poměrně velká, a to ovlivňovalo i růst zahraničního obchodu Slovenska. Postupem času se ale situace změnila a Slovensko se stalo více nezávislé. Zahraniční obchod Slovenska velmi roste a v budoucnu bude pravděpodobně růst nadále na základě strategických výhod, které Slovenská republika má. Příkladem výhody může být třeba strategická poloha. Nárůst může pozastavit aktuální dění ve světě spojené s celosvětovou pandemií, které obecně ekonomiku velmi zpomalí.

V roce 2018 dosáhl export Slovenské republiky 79,786 mil. eur. Od roku 2010 tedy došlo k nárůstu o 31,514 mil. eur. Zvýšení exportu je tedy opravdu markantní a přispívají k tomu výhody Slovenska, které již byly zmíněny výše. Meziroční nárůst exportu činil v roce 2018 celkem 7,8 %. Saldo obchodní bilance bylo v roce 2018 kladné a činilo 2,46 mil. eur. I v ostatních letech sledovaného období je obchodní bilance v kladných číslech. Dovoz Slovenska se zvýšil od roku 2010 o 29,832 mil. euro. V roce 2010 byl celkový import 47,494 mil. eur a v roce 2018 již 77,326 mil. eur.

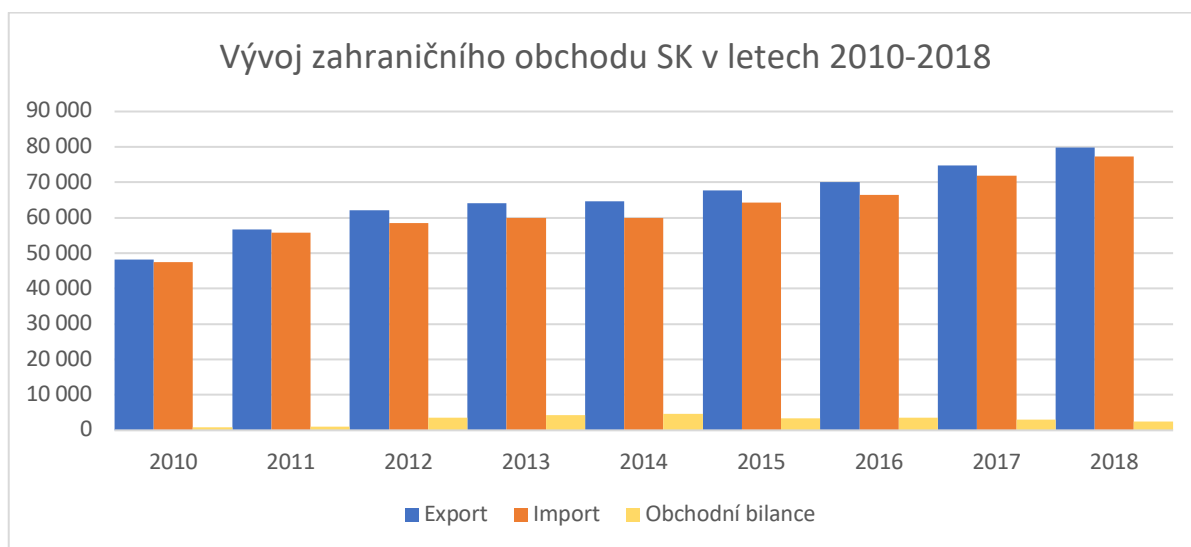
Tabulka 7 - Vývoj zahraničního obchodu SK v letech 2010-2018 (v mil. EUR)

	Export	Import	Obchodní bilance	Krytý dovozu vývozem v %
2010	48 272	47 494	778	101,64
2011	56 783	55 768	1 015	101,82
2012	62 144	58 588	3 556	106,07
2013	64 172	59 940	4 232	107,06
2014	64 721	60 019	4 702	107,83
2015	67 680	64 361	3 319	105,16
2016	70 032	66 386	3 646	105,49
2017	74 813	71 817	2 996	104,17
2018	79 786	77 326	2 460	103,18

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad SK

Na grafu níže je názorně vidět, že zahraniční obchod Slovenské republiky neustále roste a je v čase stabilní. Ve sledovaném obchodu nedošlo k žádnému propadu exportu ani importu. Dovoz ale roste rychleji než vývoz, a proto se obchodní bilance od roku 2014 začala snižovat. Tento stav v dlouhodobém měřítku není úplně příznivý, protože se může stát, že se obchodní bilance postupem času dostane do záporných čísel. Slovenské republice toto aktuálně nehrozí, ale určitě by se měla snažit více posílit export. Krytí dovozu vývozem činilo v roce 2018 celkem 103,18 %.

Obrázek 7 - Vývoj zahraničního obchodu SK v letech 2010-2018 (mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad SK

4.1.2.2 Struktura zahraničního obchodu

Strukturu zahraničního obchodu Slovenské republiky si popíšeme z hlediska komoditního a teritoriálního. Komoditní hledisko bude rozděleno dle klasifikace SITC, popsané v teoretické části. Zmíněny budou i obchodní partneři Slovenska.

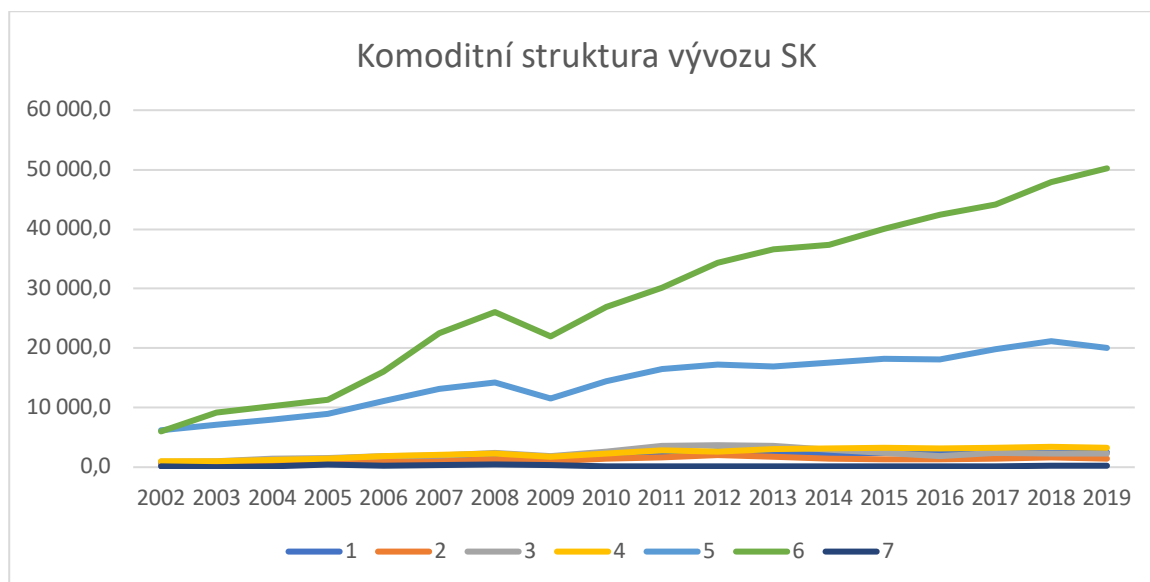
4.1.2.2.1 Komoditní struktura

Historicky se vyvážely produkty s převážně nízkou přidanou hodnotou jako například materiálové meziproducty nebo různé průmyslové výrobky. Bohužel se tato skutečnost odrazila negativně na obchodní bilanci, která skončila v deficitu. Tyto události se připisují nedostatečné restrukturalizaci podnikové sféry a taktéž ke zděděnému stavu výrobních kapacit. Postupem času se komoditní struktura ale změnila a vývoz se zaměřil na produkty s vyšším stupněm finalizace.

Vývoz

Na grafu níže je zobrazeno období od roku 2002 do roku 2019. Velmi dobře je zde vidět, že nejvyšší nárůst vývozu zaznamenala skupina 6 – Stroje a dopravní zařízení a skupina 5 – Ostatní zpracované zboží. Ve sledovaném období se skupina 5 zvýšila celkem o 13 806,0,3 mil. eur. Avšak toto číslo není směrodatné, jelikož podíl skupiny 5 na celkovém vývozu Slovenské republiky se ve sledovaném období snížil o 15,78 %. Podíl skupiny 5 na celkovém exportu činil za rok 2019 pouze 24,99 %. Skupina 6 však zaznamenává nárůst. V roce 2002 se vyváželo celkem 6 014,6 mil eur, avšak v roce 2019 již 50 227,7 mil. eur. Procentuální nárůst za toto období je 23,21 %. Tato skupina je jasně tedy dominantní ve vývozu Slovenska. Skupina 6 tvoří více jak polovinu všech vývozu, konkrétně celých 62,69 %. Na třetím místě ve vývozu je skupina 4 – Chemikálie a příbuzné výrobky, které se za rok 2019 vyvezlo 3 309,0 mld. eur. V o trochu menší míře se vyvezlo skupiny 3 – Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály s celkovou hodnotou 1 284,1 mld. eur. Ostatní skupiny mají již mnohem nižší zastoupení. Úplně nejméně se vyvezlo skupiny 7 a činila pouze 0,32 % všech vývozu.

Obrázek 8 - Komoditní struktura vývozu SK v letech 2002-2019 (v mil. EUR)

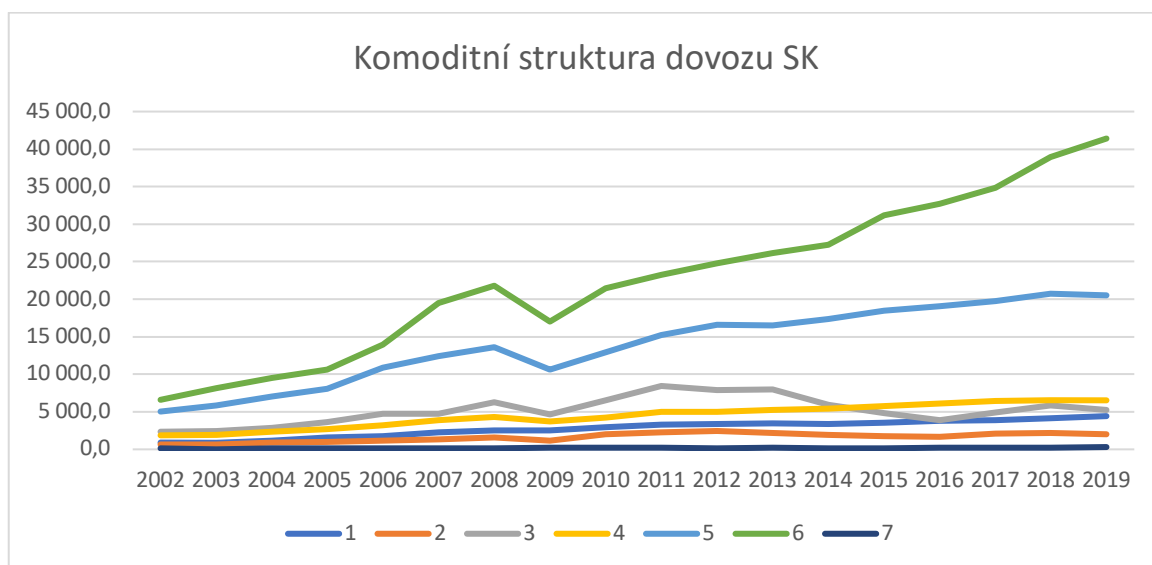

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Dovoz

Dovozní struktura je do jisté míry podobná jako je ta vývozní. Nejvíce importuje skupina 6 – Stroje a dopravní zařízení, které se v roce 2019 dovezlo celkem 41 407,9 mil. eur. Od roku 2002 tak došlo k 13,79% nárůstu. Celkem tvoří skupina 6 celých 51,47 % všech dovozů. Na druhém místě se nejvíce dováží skupina 5, která ve sledovaném období vzrostla celkem o 15 470,3 mil. eur. Celkový podíl skupiny 5 na importu Slovenské republiky ale v dlouhodobém horizontu klesl a činí 25,49 % všech importů. Další dováženou skupinou je třída 4 – Chemikálie a příbuzné výrobky, které se za rok 2019 dovezlo 6 519,7 mld. eur. Ve velmi podobné míře se dovezlo skupiny 3 – Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály s celkovou hodnotou 5 226,7 mld. eur. Ostatní skupiny mají již mnohem nižší zastoupení. Úplně nejméně se importovalo do země skupiny 7 a činila pouze 0,38 % všech vývozů.

Obrázek 9 - Komoditní struktura dovozu SK v letech 2002-2019 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Dominantní postavení ve slovenském dovozu i vývozu má tedy skupina 6 a její podíl stále roste. Skupina 5 je také velmi významná v zahraničním obchodu Slovenské republiky i když její procentuální podíl na celkových exportech a importech se snižuje. Ostatní skupiny mají mnohem menší podíl, a ačkoliv se dováží i vyváží, není jejich postavení dominantní.

4.1.2.2.2 Teritoriální struktura

Největším teritoriím zahraničního obchodu Slovenské republiky je Evropské unie. Hodnota vývozu do EU byla v roce 2018 celkem 71 393 mil. eur. Jedná se o 90 % všech vývozu Slovenska. Dovoz ze zemí Evropské unie byl celkem v hodnotě 51 923. Asie tvořila 4,7 % vývozu a byla druhým nejvýznamnějším teritoriím Slovenska. Menší podíl má pak Severní Ameriky s 3,7 procenty vývozu. Ostatní teritoria již nejsou pro Slovensko rozhodující. Jedná se však především o Afriku a Austrálii.

Tabulka 8 - Teritoriální struktura dovozu SK (v mil. EUR)

v mil EUR	2015	2016	2017	2018
Celkový dovoz	64 361	66 386	71 706	76 835
z toho:				
Evropa	41 732	43 472	47 738	51 923
Asie	15 458	15 667	16 692	17 103
Afrika	314	328	375	451
Amerika	1 113	1 096	1 200	1 203
Austrálie	51	37	14	15
Nespecifikováno	5 691	5 786	5 686	6 140
EU-28	42 165	44 572	47 776	51 068
EFTA	543	617	627	551
OECD	42 405	44 617	48 098	51 207

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad SK

Tabulka 9 - Teritoriální struktura vývozu SK (v mil. EUR)

	2015	2016	2017	2018
Celkový vývoz	67 680	70 032	74 757	79 145
z toho:				
Evropa	61 304	63 313	63 856	71 393
Asie	3 235	3 537	3 407	3 338
Afrika	674	611	482	666
Amerika	2 115	2 314	2 765	3 530
Austrálie	307	205	204	156
Nespecifikováno	44	51	42	61
EU-28	57 651	59 660	63 812	67 230
EFTA	1 300	1 308	1 423	1 415
OECD	59 717	62 195	66 260	70 036

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad SK

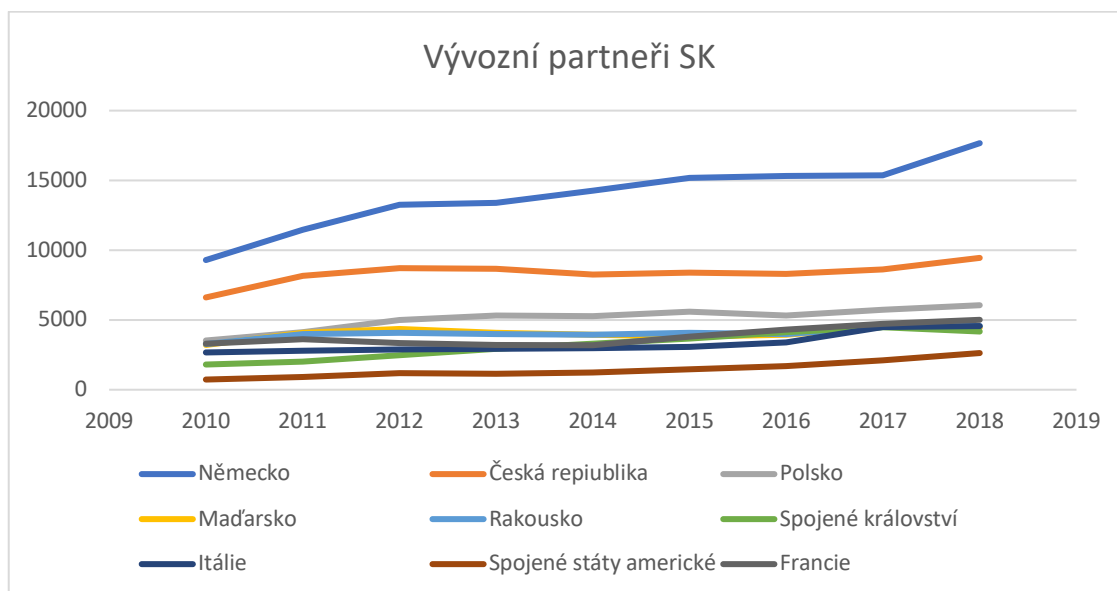
Celkový vývoz každoročně roste, což je dobrý ukazatel ekonomické výkonnosti Slovenské republiky. Ve sledovaném období si také můžeme všimnout, že celkový vývoz je vždy vyšší než celkový dovoz, a tudíž má Slovensko kladnou obchodní bilanci.

4.1.2.2.3 Obchodní partneři

Nejvýznamnějším obchodním partnerem Slovenské republiky je Německo. V roce 2018 se slovenský vývoz zvýšil v porovnání s rokem 2017 u Německa o 15,3 %. Celková hodnota vývozu v roce 2018 byla 17 667 mil. eur. Druhým významným partnerem je Česká republika s celkovou hodnotou vývozu a rok 2018 9 447 mil. eur. Došlo k meziročnímu zvýšení o 9,8 %. Třetím nejvýznamnějším vývozním partnerem je Polská republika s hodnotou vývozu za rok 2018 celkem 6 055 mil. eur. Do prvních pěti pak ještě zařadíme Maďarsko a Rakousko.

Další nárůst vývozu zaznamenalo Slovensko zejména s Polskem, Francií, Itálií, USA a dalšími. Na druhou stranu se ale meziročně snížil export do některých států. Například do Maďarska, do Spojeného království nebo Nizozemska (BusinessInfo 2019).

Obrázek 10 - Vývozní partneři SK v letech 2010-2018 (v mil. EUR)

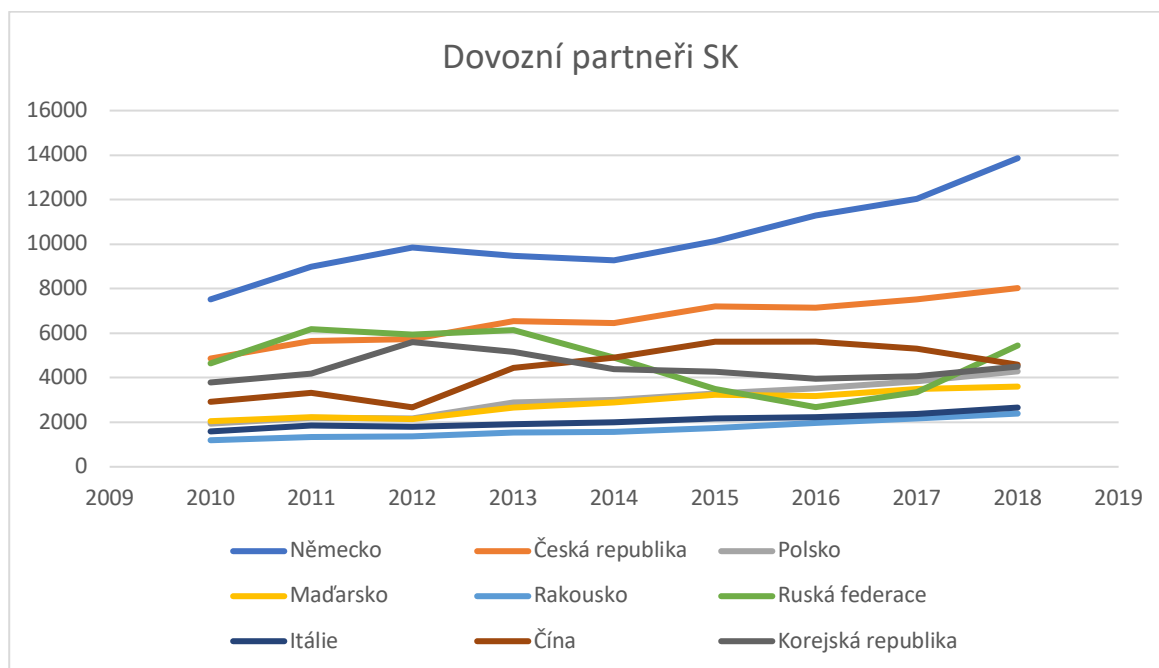
Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad SK

Nejvýznamnějším partnerem Slovenské republiky v dovozu je také Německo. V roce 2018 zaznamenal import z této země oproti roku 2017 nárůst o 13,7 %. Celková hodnota dovozu

z Německa činila v roce 2018 celkem 13 862 mil. eur. Na druhém místě v dovozu je Česká republika s meziročním nárůstem o 5,5 %. Hodnota importů z Česka dosáhl v roce 2018 hodnoty 8 028 mil. eur. Třetím významným dovozním partnerem je Polsko. Celková hodnota dovozu za rok 2018 byla 4 288 mil. eur. Meziroční nárůst dovozu byl 10,4 %.

Další nárůst v dovozu za rok 2018 zaznamenalo Slovensko s Vietnamem o 16,3 %, s Jižní Koreou o 9,1 %, Ruskem o 21,5 % a některými dalšími zeměmi. Na druhou stranu se snížil import z Číny, a to celkem o 15,1 % (BusinessInfo 2019). Na grafu je také vidět, že například Rusko zaznamenalo propad, ale opět se začíná dostávat mezi významné obchodní partnery v dovozu.

Obrázek 11 - Dovozní partneři SK v letech 2010-2018 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Kladné saldo obchodní bilance v roce 2018 měla Slovenská republika s Německem ve výši 4 023 mil. eur i s Českou republikou 2 539 mil. eur. Kladnou bilanci mělo Slovensko i se Spojeným královstvím, Francií, Rakouskem, USA a dalšími. Naopak záporné saldo obchodní bilance v roce 2018 měla Slovenská republika s Vietnamem, s Jižní Koreou, Čínou, Ruskem a dalšími zeměmi (BusinessInfo 2019).

4.1.3 Polská republika

4.1.3.1 Vývoj zahraničního obchodu

Během osmdesátých let nedocházelo k žádným větším změnám v zahraničním obchodu Polské republiky. Obecně můžeme říci, že je Polská republika otevřenou ekonomikou. Polský vývoz oproti dovozu převažuje od roku 2000. Historicky byly výhodou polského exportu nízké náklady. V dnešní době začíná převládat jako výhoda zajímavý design a kvalita výrobků. Na základě těchto výhod bylo možné investovat do nových technologií. Polský vývoz tedy stále roste, a dokonce tento růst historicky vyrovnával nízkou domácí poptávku.

Obecně polská ekonomika roste, ale brzdí ji nedostatek lidí. Miliony polských občanů žije a pracuje mimo Polsko, a proto je pak tato země nucena najímat cizince. Důsledkem nedostatku zaměstnanců je pak tlak na růst mezd. Tento faktor působí na celou polskou ekonomiku, tedy i zahraniční obchodování. Situace zahraničního obchodu Polské republiky je nepříznivá. Pouze tři roky ve sledovaném období byla obchodní bilance kladná. V roce 2017 měla Polská republika kladné saldo zahraničního obchodu 0,5 mld. EUR. Avšak v roce 2018 nastala změna a saldo bylo záporné a to -5,2 mld. EUR. Celkový vývoz činil byl v tomto roce 206,6 mld. EUR. Ve srovnání s přechozím rokem se vývoz zvýšil o 6,5 % a dovoz pak o 9,3 %.

Tabulka 10 - Vývoj zahraničního obchodu PL v letech 2010-2018 (v mld. EUR)

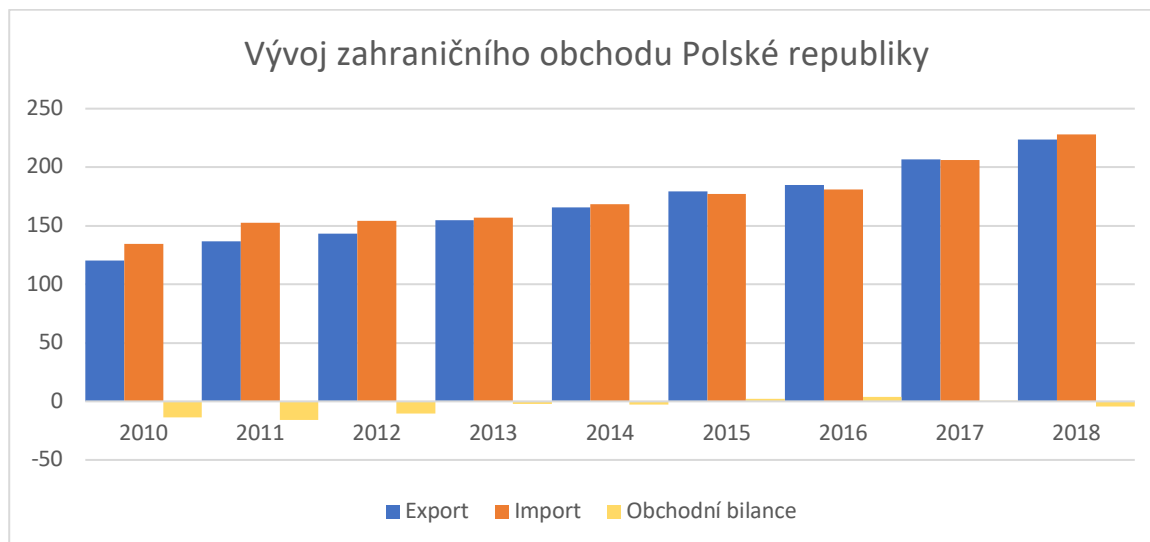
	Export	Import	Obchodní bilance	Krytí dovozu vývozem v %
2010	120,4	134,3	-13,90	89,65
2011	136,7	152,6	-15,90	89,58
2012	143,5	154,0	-10,50	93,18
2013	154,9	156,9	-2,00	98,73
2014	165,8	168,4	-2,60	98,46
2015	179,5	177,2	2,30	101,30
2016	184,8	180,9	3,90	102,16
2017	206,6	206,1	0,50	100,24
2018	223,5	228,1	-4,60	97,98

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad PL (Foreing trade archive)

Na grafu níže je názorně zobrazen zahraniční obchod Polské republiky v období od roku 2010 do roku 2018. Dobře zde vidíme, že často je import vyšší než export, což není

příznivý stav. Do budoucna se dá předpokládat, že s aktuální světovou pandemií, se ani v příštím roce nepovede dostat obchodní bilanci zahraničního obchodu Polské republiky do kladných čísel.

Obrázek 12 - Vývoj zahraničního obchodu PL v letech 2010-2018 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad PL (Foreign trade archive)

4.1.3.2 Struktura zahraničního obchodu

Struktura zahraničního obchodu Polské republiky je rozdělena obdobně jako u ostatních zemí na komoditní, teritoriální a obchodní partnery. Komoditní struktura je opět rozdělena dle klasifikace SITC na základě charakteristiky v teoretické části.

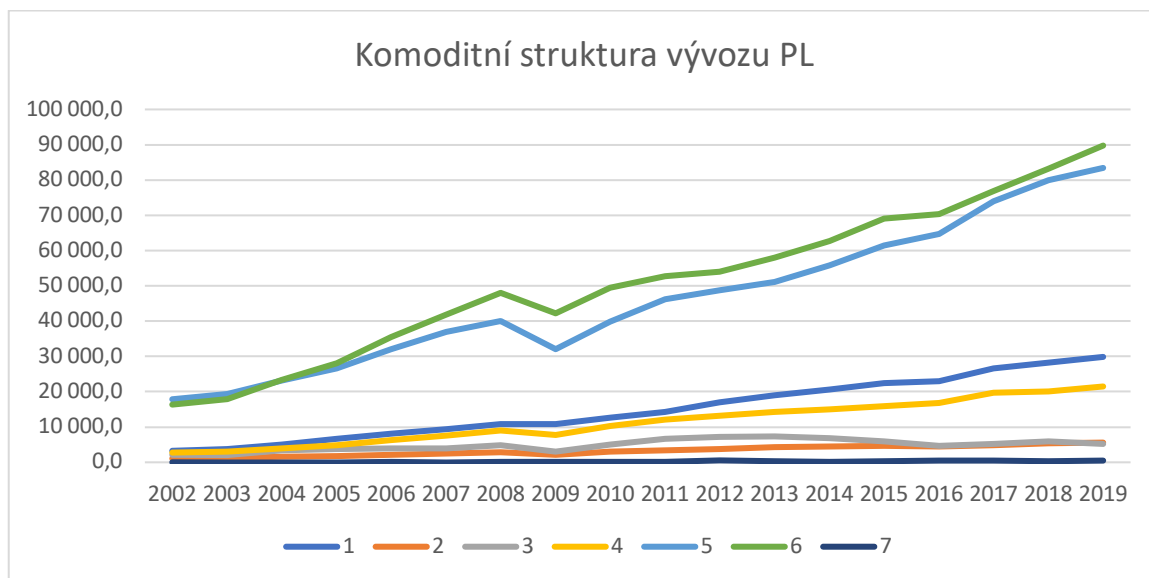
4.1.3.2.1 Komoditní struktura

Vývoz

V minulosti neměla v komoditní struktuře Polské republiky žádná skupina dominantní význam. Všechny třídy se pohybovaly na podobné úrovni. Postupně se tato skutečnost ale měnila a určité skupiny získaly na svém významu. Nejdůležitější skupinou pro vývoz Polské republiky je skupina 5 a 6. V roce 2002 činily tyto dvě skupiny celkem 78,66 % všech vývozu. V roce 2019 se jednalo o 73,43 %. Mezi roky 2002 a 2019 došlo tedy k poklesu o 5,23 % vývozu skupiny 5 a 6. Pokles byl zaznamenán především u skupiny 5. Obecně ale můžeme říci, že tyto dvě skupiny jsou v postavení vývozu dominantní. Rostoucí tendenci má pak skupina 1 a 4. V roce 2002 tvořila skupina 1 celkem 7,5 %

vývozu ale v roce 2019 se jednalo již o 12,67 %. Skupina 4 nemá tak prudký nárůst, ale také v tomto období stoupla, a to celkem o 2,77 %.

Obrázek 13 - Komoditní struktura vývozu PL v letech 2002-2019 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

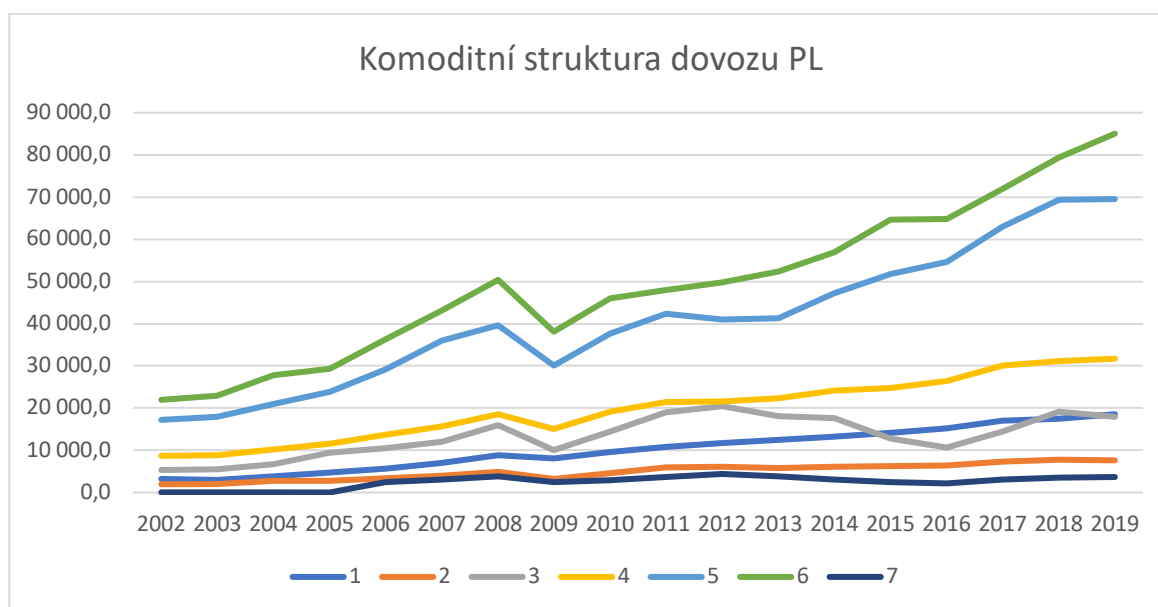
Poměr vývozu jednotlivých komodit v roce 2019 zobrazuje následující graf. Největší podíl vyvážených komodit zastává skupina 6 – Stroje a dopravní zařízení s 38,06 %. Na druhém místě ve vývozu skončila skupina 5 – Ostatní zpracované zboží a to s 35,37 %. Další nevíce exportovanou skupinou v roce 2019 zastávala třída 1 a 4. Obě měli podobný podíl. Nejméně se z Polské republiky v loňském roce vyvezlo třídy 7 a to pouhých 0,19 %. Jelikož je číslo opravdu malé, není ani zaznamenáno na grafu.

Dovoz

Komoditní struktura dovozu je podobná jako struktura vývozu. Nejvýznamnější roli zde hraje skupina stroje a dopravní prostředky. Poměrně historicky významná byla i skupina minerálních paliv a maziv. I v dalších letech má tato skupina svoji roli v dovozu Polské republiky, ačkoliv už ne tak velkou. Bohužel tři ze čtyř importovaných komodit mají poměrně nízkou přidanou hodnotu. Nejvíce se dováží skupina 6 – Stroje a dopravní zařízení. Výše dovozu této skupina byla 85 038,6 mil. eur. v roce 2019. O rok dříve 2018 se jednalo o 79 321,9 mil. eur. Nárůst je tedy patrný, meziročně se jedná o 1,52 %. Druhou nejvíce dováženou třídou je skupina 5. Ta byla za rok 2019 dovezena za celých 69 538 mil.

eur. Dovoz této skupiny se oproti roku 2018 snížil o 0,73 %. Snížil se také dovoz skupiny 2, 3 a 4. Poměr dovozu jednotlivých komodit dle SITC v roce 2019 zobrazuje graf níže. Největší podíl dovážených komodit činila skupina 6 – Stroje a dopravní zařízení s 36,34 %. Na druhém místě se nejvíce dovážela skupina 5 – Ostatní zpracované zboží. Tato skupina zastávala v roce 2019 celých 29,71 %. Dohromady tyto dvě skupiny tvoří 66,05 % všech dovozů do Polské republiky. Třetí nejvíce dováženou skupinou je skupina 4. Této skupiny bylo dovezeno 13,55 % v roce 2019. Nejméně se do polské ekonomiky v loňském roce dovezlo třídy 7 a to pouhých 1,56 %.

Obrázek 14 - Komoditní struktura dovozu PL v letech 2002-2019 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

4.1.3.2.2 Teritoriální struktura

Teritoriální struktura zahraničního obchodu Polské republiky se nijak významně nemění. Nejvíce obchodů probíhá napříč se zeměmi Evropské Unie. V roce 2018 celkem 87,2 % vývozu směřovalo do zemí EU. Rozvojové ekonomiky tvořily pouze 7,1 % vývozu. Dovoz je na tom období a také převládá teritorium Evropské unie. V roce 2018 celkem 67,3 % dovozů bylo ze zemí EU. Z rozvojových zemí činily dovozy 25,7 %. Nejdůležitější postavení jak v dovozu i vývozu v rámci zahraničního obchodu Polska tvoří Spolková republika Německo. Také mezi roky 2017 a 2018 mírně vzrostl podíl importů zemí EFTA. Do této skupiny řadíme například Dánsko, Norsko, Portugalsko, Švédsko, Švýcarsko a další země. Taktéž meziročně vzrostly importy z rozvojových ekonomik a zemí střední

a východní Evropy. Naopak mírný pokles byl zaznamenán u exportu, a to z teritoria EFTA, rozvojových zemí a zemí střední a východní Evropy.

Tabulka 11 - Teritoriální struktura PL (v mil. EUR)

2017						
		Vývoz	Dovoz	Balance	Podíl v %	
					Vývoz	Dovoz
Vyspělé a tržní ekonomiky	Celkem	179 000,5	139 562,1	39 438,4	86,8	67,7
	EU	165 389,6	124 436,6	40 953,0	80,1	60,4
	EFTA	4 459,6	3 909,5	550,1	2,2	1,9
Rozvojové ekonomiky		15 664,7	50 206,8	-34 542,1	7,6	24,4
OECD		173 447,8	142 034,1	31 413,7	84,0	68,9
Země střední a východní Evropy		11 982,1	16 315,5	-4 333,4	5,8	7,9
2018						
Vyspělé a tržní ekonomiky	Celkem	194 887,7	150 514,5	44 373,2	87,2	67,3
	EU	180 287,5	134 136,6	46 150,9	80,7	60,0
	EFTA	4 683,8	4 448,1	235,7	2,1	2,0
Rozvojové ekonomiky		15 801,6	57 441,6	-41 640,0	7,1	25,7
OECD		187 849,9	153 756,4	34 093,5	84,0	68,8
Země střední a východní Evropy		12 907,1	20 216,2	-7 309,1	5,8	9,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad PL (Foreign trade archive)

4.1.3.2.3 Obchodní partneři

Nejvýznamnějším partnerem Polské republiky je dlouhodobě Spolková republika Německo, která má podíl 28 % ze všech vývozu. Na druhém místě v exportu je Česká republika s 6,4 %. Třetím nejvýznamnějším partnerem je Spojené království s podílem 6,2 %, následuje Francie s 5,5 % a na páté příčce je pak Itálie s podílem 4,6 %. V roce 2018 Německo zvýšilo svůj podíl o 9,6 % v porovnání s rokem 2017. Taktéž vzrostl vývoz do Nizozemska přibližně o 10 % a na Slovensko cca o 9,5 %. Zvýšil se i vývoz do Maďarska a Belgie (BusinessInfo 2019).

Vývoz do vyspělých ekonomik mimo EU vzrostl o 7,6 %. Export do zemí SNS se zvýšil o 8,2 %. Z toho nejvíce do Ruska, Ukrajiny a Běloruska. Více se zvýšil ale dovoz z těchto zemí, a to přibližně na 22,5 mld. EUR. Jedná se tak o více než 30% nárůst. Tato skutečnost

měla velký vliv na schodek. Obecně je nejvýznamnějším partnerem v dovozu opět Německo, které má podíl 22,5 % ze všech dovozů. Důležitá je pro Polsko také Čína, která tvoří 11,5 % importů do země. Následuje Rusko se 7,5 %, Itálie s 5 % a pátým významným dovozcem je Francie s 3,5 %. Obraty s 10 nejvýznamnějšími partnery Polské republiky činí dohromady více jak 66,8 % z celkového exportu a 64,7 % z celkového importu (BusinessInfo 2019).

4.1.4 Spolková republika Německo

Za posledních 25 let zvýšila Spolková republika Německo svůj poměr zahraničního obchodu jako žádná jiná země – došlo téměř ke zdvojnásobení ze 45 % v roce 1991 na téměř 85 % v roce 2014. Na jedné straně tato skutečnost odráží hlavní ekonomické úspěchy největší evropské ekonomiky, ale na druhé straně zdůrazňuje závislost Německa na globálních změnách. Zahraniční obchod zaznamenal nárůst zejména ve zpracovatelském průmyslu, a to především s Čínou a východní Evropou.

Dovoz z Číny a východní Evropy se mezi lety 1991 a 2008 zvýšil o skoro 700 %. To je neuvěřitelné číslo. Německé vývozy se během tohoto období zvýšily desetkrát – 660 % do východní Evropy a 1200 % do Číny. Ačkoliv se německé vývozy také zvýšily, situace měla nakonec negativní dopad na pracovníky ve zpracovatelském průmyslu. Zvýšený zahraniční obchod nejenže vytvořil značný konkurenční tlak, ale také stál pracovní místa. Dovoz totiž nejenže stojí náklady, ale také vyvíjí tlak na mzdy. S každým zvýšením dovozu mzdy klesají, a s každým rostoucím vývozem mzdy rostou. Avšak procenta klesání a růstu nejsou stejná dovoz vyvíjí na mzdy tlak vyšší. Vývoz tento tlak není schopný kompenzovat. Pracovníci ve zpracovatelském průmyslu to zažili v letech 1995 až 2007 s poklesem mezd o téměř 5 procent (Global Economic Dynamics Project 2016).

Tento vývoj ovlivnil zpracovatelský průmysl v Německu různými způsoby. Například to vedlo k nárůstu mezd v odvětvích náročných na vývoz, především průmysl, ve kterém se obchoduje s chemickými výrobky, sklem a skleněnými výrobky, kovovýroba a výroba strojů. V ostatních odvětvích zpracovatelského průmyslu, kde dominoval dovoz (tzv. průmyslová odvětví citlivá na obchod), včetně textilu a oděvů, kůže a koženého zboží, nábytku, šperků a hudebních nástrojů došlo k definitivnímu poklesu mezd. Maloobchodní

průmysly včetně potravin a alkoholu, tabáku a výrobků z papíru a lepenky také zaznamenaly větší dovoz než vývoz. Průmyslové mzdy zde také klesly. Oproti tomu poměr dovozů a vývozů ve velkoobjemových obchodních odvětvích je téměř stejný. Mezi tyto sektory patří pryžové a plastové zboží, kancelářské stroje, zařízení na zpracování dat, elektronika, přesná mechanika a optika, jakož i výroba automobilů. Tato rovnováha se odráží také v mzdové situaci: téměř žádná změna (Global Economic Dynamics Project 2016).

4.1.4.1 Vývoj zahraničního obchodu

V roce 2018 bylo z Německa vyvezeno zboží v hodnotě 1 317 900 mil. eur. Došlo k meziročnímu nárůstu o 3 %. Dovozené zboží bylo v hodnotě 1 090 mld. eur a také byl zaznamenán meziroční nárůst o 5,7 %. Saldo zahraničního obchodu pokleslo na 227 900 mil. eur. V roce 2019 došlo opět k poklesu obchodní bilance, a to na 223 500 mil. eur. Celkem bylo v roce 2019 exportováno 1 327 600 mil. eur a importováno 1 104 100 mil. eur. Ve sledovaném období tak došlo k nárůstu exportu i importu, avšak saldo obchodní bilance se od roku 2017 stále snižuje, což není žádaný stav vývoje zahraničního obchodu.

Tabulka 12 - Vývoj zahraničního obchodu DE v letech 2010-2019 (mil. EUR)

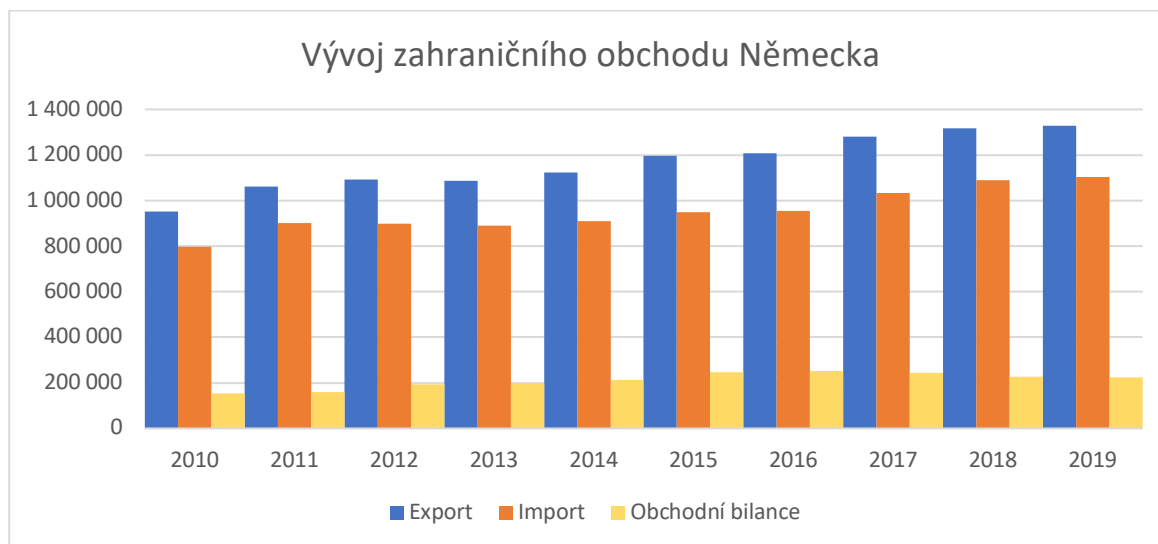
mil EUR	Export	Import	Obchodní bilance	Krytý dovozu vývozem v %
2010	951 959	797 097	154 862	119,43
2011	1 061 225	902 523	158 702	117,58
2012	1 092 627	899 405	193 222	121,48
2013	1 088 025	890 393	197 632	122,20
2014	1 123 746	910 145	213 601	123,47
2015	1 195 931	948 247	247 684	126,12
2016	1 207 500	954 600	252 900	126,49
2017	1 279 400	1 034 600	244 800	123,66
2018	1 317 900	1 090 000	227 900	120,91
2019	1 327 600	1 104 100	223 500	120,24

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad Německa (German exports)

Na grafu níže názorně vidíme, že export i import zahraničního obchodu Spolkové republiky Německo ve sledovaném období stále roste. Obchodní bilance však zaznamenává od roku 2017 mírný pokles. Jak již bylo zmíněno i u ostatních států, obecně se dá předpokládat, že aktuální dění ve světě bude mít nepříznivý dopad na ekonomiku

každého státu, a tudíž i jeho zahraniční obchod. Do budoucna je tedy možné že dojde k poklesu.

Obrázek 15 - Vývoj zahraničního obchodu DE v letech 2010-2019 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad Německa (German exports)

4.1.4.2 Struktura zahraničního obchodu

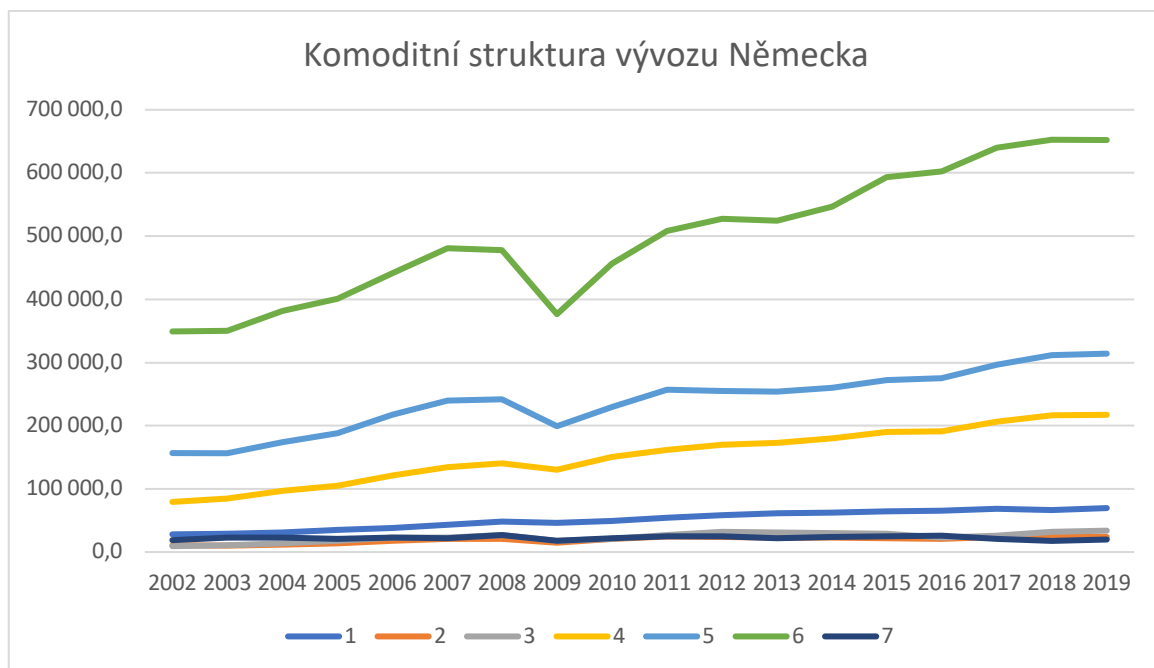
Komoditní struktura je opět rozdělena, podle již zmíněné klasifikace SITC, které byla zmíněna v teoretické části. Teritoriální hledisko bude rozděleno dle geografie a následně budou zmíněny i nejvýznamnější obchodní partneři Spolkové republiky Německo.

4.1.4.2.1 Komoditní struktura

Vývoz

Nejvíce vyvážené komodity v Německu spadají do skupiny 6 – Stroje a dopravní zařízení. V roce 2019 se vyvezlo celkem 652 620,3 mil. eur této skupiny. Podíl na celkovém vývozu této skupiny činí 49,06 %. Druhou nejvíce vyváženou skupinou je 5 – Ostatní zpracované zboží, které se v roce 2019 vyvezlo celkem 314 021,5 mil. eur a celkový podíl na vývozu činí 23,61 %. Třetí místo pak zastává skupina 4 – Chemikálie a příbuzné výrobky za rok 2019 s celkovou hodnotou 217 219,1 mil eur a podíl na celkovém exportu činí 16,33 %. Nejméně vyváženou je skupina 7, které tvoří pouze 1,45 % celkového vývozu.

Obrázek 16 - Komoditní struktura vývozu DE v letech 2002-2019 (v mil. EUR)

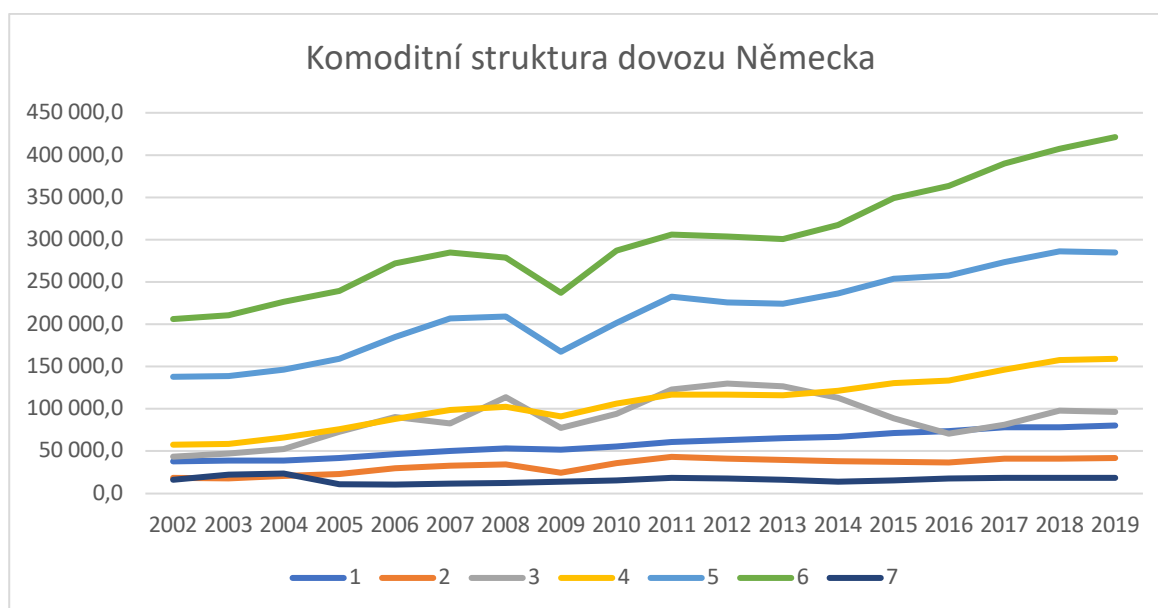

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Dovoz

Dovozní struktura je do určité míry podobná vývozní. Nejvíce importuje skupina 6 – Stroje a dopravní zařízení, které se v roce 2019 dovezlo celkem 421 299,0 mil. eur. V celém sledovaném období se podíl skupiny 6 na celkovém dovozu stále pohybuje okolo 38 %. Na druhém místě se nejvíce dováží skupina 5, která ve sledovaném období vzrostla celkem o 146 745,0 mil. eur. Celkový podíl skupiny 5 na importu Slovenské republiky ale v dlouhodobém horizontu je stále na podobné úrovni a drží se okolo 26 %. Další dováženou skupinou je třída 4 – Chemikálie a příbuzné výrobky, které se za rok 2019 dovezlo 159 242,1 mil. eur. Nejméně se importovalo do země skupiny 7 a činila pouze 1,68 % všech vývozu.

Obrázek 17 - Komoditní struktura dovozu DE v letech 2002-2019 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

4.1.4.2.2 Teritoriální struktura

Největší podíl všech vývozů i dovozů je realizován v rámci Evropské unie. Do zemí EU bylo z Německa v roce 2019 exportováno zboží v hodnotě 777,3 mld. eur a importováno zboží ze zemí EU v hodnotě 631,3 mld. eur. Export meziročně poklesl o 1,4 mld. eur, import se naopak zvýšil o 8,3 mld. eur. Do zemí eurozóny bylo v roce 2019 vyvezeno zboží v hodnotě 491,8 mld. eur. V tabulce níže můžete vidět, že i zde došlo k poklesu. 2019 bylo pak do eurozóny dovezeno zboží v hodnotě 409,1 mld. eur. Do zemí EU mimo Eurozónu bylo v roce 2019 vyvezeno zboží v hodnotě 285,5 mld. eur a dovezeno zboží v hodnotě 222,3 mld. eur. Do zemí mimo EU bylo exportováno zboží za 550,3 mld. eur a do Německa pak importováno zboží za 472,8 mld. eur. Kromě třetích zemí, kdy export meziročně stoupl, v ostatních teritoriích klesl. Naopak import stoupl v každém teritoriu. Zde ji dobře vidět, proč klesá obchodní bilance.

Tabulka 13 - Teritoriální struktura exportu DE (v mld. EUR)

	2015	2016	2017	2018	2019
Evropská unie	693,90	707,9	750,0	778,7	777,3
Eurozóna	435,00	441,80	471,4	492,0	491,8
Ostatní	258,90	266,10	278,7	286,7	285,5
Země mimo EU	501,90	499,60	529,4	539,2	550,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad Německa (German exports)

Tabulka 14 - Teritoriální struktura dovozu DE v mld. EUR)

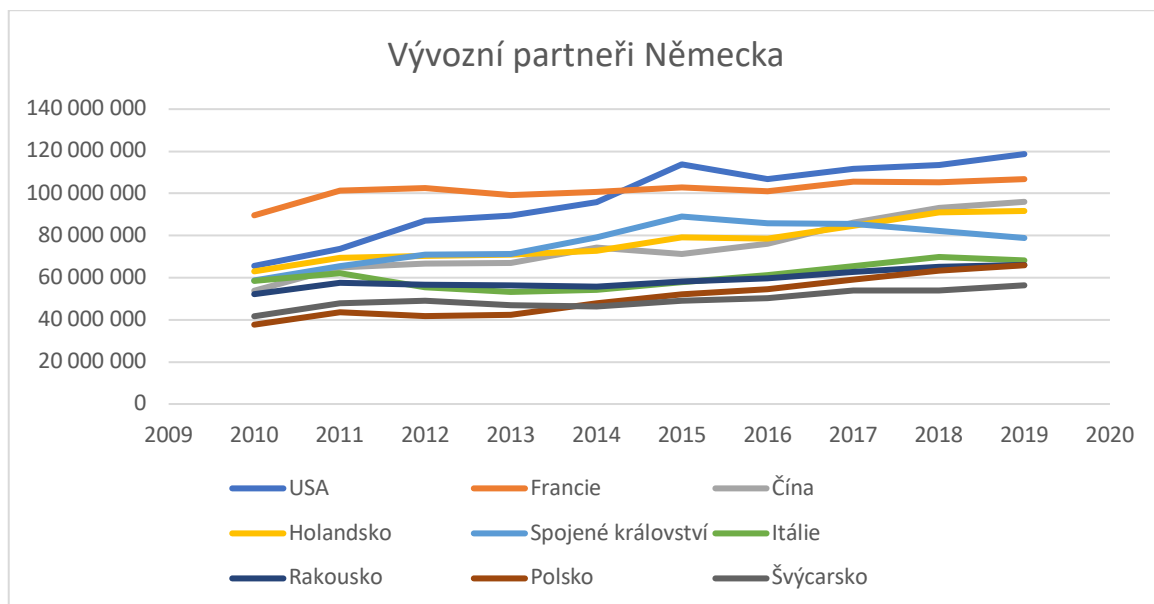
	2015	2016	2017	2018	2019
Evropská unie	621,60	632,50	628,5	623,0	631,3
Eurozóna	426,50	428,90	459,4	405,0	409,1
Ostatní	195,10	203,60	223,1	218,1	222,3
Země mimo EU	326,50	322,10	352,1	467,0	472,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad Německa (German exports)

4.1.4.2.3 Obchodní partneři

Nejvýznamnějším vývozním partnerem Spolkové republiky Německo bylo v roce 2019 USA, kdy export měl hodnotu celkem 118,7 mld. eur. USA je na prvním místě v exportu Německa již do roku 2015. Dříve byla první Francie, ale aktuálně je na druhém místě celkovým objemem vývozu ve výši 106,8 mld. eur v roce 2019. Třetí místo patří Číně s hodnotou exportů 96,0 mld. eur. Velmi významným partnerem je také třeba Holandsko, Itálie nebo Spojené království. Polsko je sedmým nejvýznamnějším exportním partnerem Německa. Česká republika ani Slovenská republika nejsou ani v první desítce exportérů Německa. V roce 2019 byla Česká republika jedenáctá s celkovou hodnotou vývozu 44,5 mld. eur. Slovensko je až dvacáté první s celkovou hodnotou exportů 14,2 mld. eur.

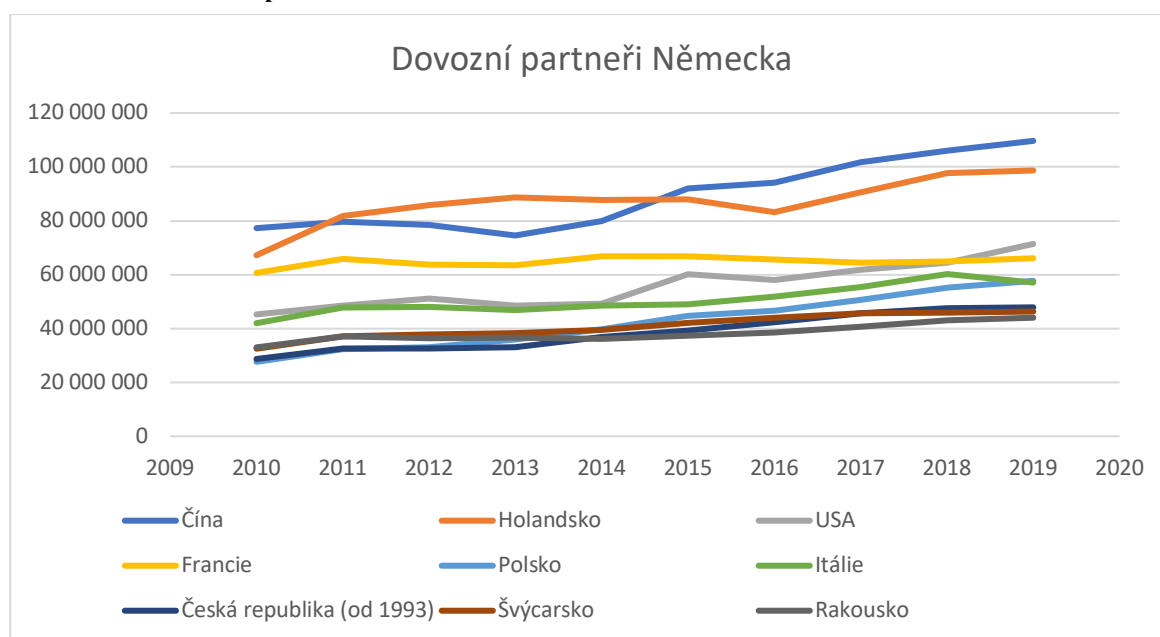
Obrázek 18 - Vývozní partneři DE v letech 2010-2019 (v tis. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad Německa (German exports)

Nejvýznamnějším dovozním partnerem Německa byla v roce 2019 Čína s celkovou hodnotu dovozu 109,7 mld. eur. Čína je na prvním místě od roku 2015. V letech 2010-2014 bylo na prvním místě Holandsko, které je aktuálně druhé. Celková výše dovozů činila v roce 2019 celkem 98,7 mld. eur. Třetí místo patří USA s objemem dovozů za 71,4 mld. eur. Polsko je pátým nejvýznamnějším dovozním partnerem Německa. Česká republika je sedmá. Slovensko opět není v první desítce a nachází se až na sedmnácté pozici s celkovým objemem dovozů za 16,8 mld. eur.

Obrázek 19 - Dovození partneri DE v letech 2010-2019

Zdroj: Vlastní zpracování dle Statistický úřad Německa (German exports)

Obecně je již čtvrtým rokem nejvýznamnějším partnerem Německa Čínská lidová republika. Vypovídá o tom celková suma dovozů a vývozu těchto dvou zemí. Vzájemný zahraniční obchod dosáhl v roce 2019 celkem 199,1 mld. eur. Celkový zahraniční obchod s USA bylo v roce 2019 celkem 190,1 mld. eur. S Holandskem pak celkem 190,3 mld. eur.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Komparace vybraných států v rámci mezinárodního obchodu

V rámci komparace využijeme SWOT analýzu, abychom si představili silné a slabé stránky jednotlivých zemích a zároveň jejich také možné příležitosti a hrozby.

Německo je velmi vyspělou ekonomikou a v podstatě má především silné stránky. Zejména pak automobilový průmysl, značně strategickou polohu, vynikající ekonomickou infrastrukturu a kvalitní vzdělávací systém. Slabou stránkou ale naopak je nízký potenciál dalšího růstu a velká závislost na imigraci. Pokud by nastal velký odliv cizinců, Německo by se potýkalo s velkým nedostatkem pracovníků. Slabou stránkou jsou i vysoké náklady na výrobu a stálá ekonomická nevyrovnanost východního a západního Německa.

Jednou ze silných stránek Polska je poměrně strategická geografická poloha. Nachází se totiž v půli cesty mezi Paříží a Moskvou a také mezi Stockholmem a Budapeští. Zároveň má důležité přístavy, které jsou přes Baltské moře spojené se Severním mořem. Kromě těchto výhod má také vynikající polohu pro vývoz zboží do bývalých sovětských republik. Slabou stránkou Polska je, že má velmi vysokou nezaměstnanost, ale díky Brexitu má příležitost lákat své obyvatele zpět a tím se ji pokusit snížit.

Česká republika má velmi jako silnou stránku zejména dobrou geografickou polohu, v podstatě nulovou nezaměstnanost a také rozhodně automobilový průmysl, který je páteří celé české ekonomiky. Slabinou je, že má nedostatečně diverzifikované průmyslové odvětví, vysokou závislost na exportu, a nedostatek pracovních sil. Příležitostí pro českou ekonomiku může být přijetí eura, jako společné měny EU.

Slovenská republika má mnoho strategických výhod. Jedná se především o silnou průmyslovou tradici, daňové pobídky, levnou a kvalifikovanou pracovní sílu, rychle se rozvíjející infrastrukturu a také výhodnou geografickou polohu na křižovatce střední Evropy. Silnou stránkou je rozhodně i jednotná měna rámci Evropské unie. Naopak slabou stránkou Slovenska je velký odliv zaměstnanců do ciziny, závislost na vývozu a nízké procento investic do výzkumu a vývoje na HDP.

Tabulka 15 - SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	ČR	Vysoká zaměstnanost Geografická poloha země Automobilový průmysl	SLABÉ STRÁNKY	ČR	Vysoká závislost na exportu Nedostatek pracovních sil Nedostatečná diverzifikace průmyslového odvětví
	SK	Společná měna Strategická poloha Politická a ekonomická stabilita		SK	Vysoká závislost na exportu Odliv zaměstnanců do ciziny Nízké procento investic do výzkumu a vývoje v procentu HDP
	PL	Strategická geografická poloha Přístup k moři, důležité přístavy Nízké náklady na výrobu		PL	Vysoká nezaměstnanost Nízké procento investic do výzkumu a vývoje v procentu HDP Záporná obchodní bilance
	DE	Automobilový průmysl Ekonomická infrastruktura Strategická poloha		DE	Východní versus západní Německo Vysoké náklady na výrobu Závislost na imigraci
PŘÍLEŽITOSTI	ČR	Očekávaný vstup do eurozóny (přijetí eura) Růst vzdělanosti	HROZBY	ČR	Ekonomická krize Pokles poptávky v automobilovém průmyslu (emise)
	SK	Exportní potencial Potenciál pro výzkum a vývoj		SK	Ekonomická krize Pokles externí výroby automobilového průmyslu
	PL	Potenciál přilákat lidi zpět do země Rostoucí domácí poptávka		PL	Stárnutí populace na základě odlivu mladých lidí Ekonomická krize
	DE	Stabilizace východu a západy Diverzifikace průmyslu		DE	Ztráta tržního podílu Ekonomická krize

Zdroj: Vlastní zpracování

Všechny sledované země, se aktuálně potýkají s velkou hrozbou ekonomického propadu. Tato situace velmi pravděpodobně nastane v aktuálním roce 2020 se související celosvětovou pandemií. Ekonomiky na celém světě zcela jistě zaznamenají propad a může se také stát, že tato krize bude ještě horší, než byla finanční krize v roce 2008.

Novou příležitostí pro všechny státy by naopak mohla být nově uzavřená Dohoda o volném obchodu s Vietnamem. Tato dohoda byla uzavřena Evropskou unií a její smysl spočívá ve snížení obchodních bariér a cel. Touto dohodou se evropským zemím otevírá oblast ASEAN, do které mohou exportovat. Jakmile bude dohoda zavedena, mělo by se eliminovat 65 % cel na dovozy z EU. Ostatní dovozy až na nějaké výjimky budou osvobozeny od cla do deseti let (BusinessInfo 2020).

5.1.1 Vývoj ekonomik

V tabulce níže je zobrazen vývoj zahraničního obchodu všech sledovaných států. Hodnoty exportu i importu ve sledovaném období u všech států rostou. Největší obraty zahraničního obchodu uskutečňuje Německo, což se dalo i předpokládat vzhledem k tomu, že se jedná největší ekonomiku v celé Evropě. V roce 2018 Německo učinilo export za 1 317 900 mil. eur. Import činil celkem 1 090 000 mil. eur. Spolková republika Německo patří k nejrozvinutějším a nejtechničtějším hospodářstvím a má proto dobrý předpoklad pro mezinárodní obchod.

Na druhém místě je pak Polská republika, která je prakticky největší ekonomikou ve Střední Evropě. V posledních 25 letech se Polsko stalo velmi dynamickým trhem a díky tomu je jedním z hlavních aktérů v Evropě a desátým největším hospodářstvím na světě. Od doby, kdy se Polsko stalo členem Evropské unie, se jeho vývoz zvýšil o více než 30 % (Nordea Trade 2019). V roce 2018 realizovalo export v celkové hodnotě 223 500 mil. eur. Import činil 228 100 mil. eur.

Ve výši vývozu a dovozu je na třetím místě Česká republika a poslední skončila Slovenská republika. Česká republika má od vstupu do EU strukturálně pozitivní obchodní bilanci, což je trend, který by měl pokračovat. Vývoz těží především z výkonu německé ekonomiky. Po zúžení v roce 2015 na pozadí ekonomického zpomalení v celé Evropě

pokračoval postupný růst přebytku českého obchodu. Vývoz v roce 2018 vzrostl na pětileté maximum 171 716 mil. eur, oproti dovozům 156 852 mil. eur.

Co se týká Slovenské republiky, tak ta má mnoho strategických výhod. Jedná se především o silnou průmyslovou tradici, daňové pobídky, levnou a kvalifikovanou pracovní sílu, rychle se rozvíjející infrastrukturu a také výhodnou geografickou polohu na křižovatce střední Evropy. Růst slovenské ekonomiky je řízen především exportem a Slovensko se tak stalo třetí nejotevřenější zemí Evropské unie. V roce 2018 celková hodnota exportů dosáhla 79 786 mld. eur. Import byl v hodnotě 77 326 mil. eur.

Povšimněte si, že země jsou podle výše exportů a importů seřazeny stejně jako by se seřadily podle rozlohy a počtu obyvatel. I když je Německo mnohem větší v těchto oblastech než ostatní země, můžeme jejich zahraniční obchod srovnávat z hlediska vývoje obchodní bilance.

Tabulka 16 - Komparace míry otevřenosti ekonomik v letech 2010-2019 (v mil. EUR)

	Export				Import			
	CZ	SK	PL	DE	CZ	SK	PL	DE
2010	100 319	48 272	120400	951 959	95 554	47 494	134300	797 097
2011	117 057	56 783	136700	1 061 225	109 288	55 768	152600	902 523
2012	122 244	62 144	143500	1 092 627	110 078	58 588	154000	899 405
2013	122 186	64 172	154900	1 088 025	108 622	59 940	156900	890 393
2014	131 806	64 721	165800	1 123 746	116 209	60 019	168400	910 145
2015	142 369	67 680	179500	1 195 931	127 486	64 361	177200	948 247
2016	147 004	70 032	184800	1 207 500	129 272	66 386	180900	954 600
2017	161 284	74 813	206600	1 279 400	144 491	71 817	206100	1 034 600
2018	171 716	79 786	223500	1 317 900	156 852	77 326	228100	1 090 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických úřadů jednotlivých zemí

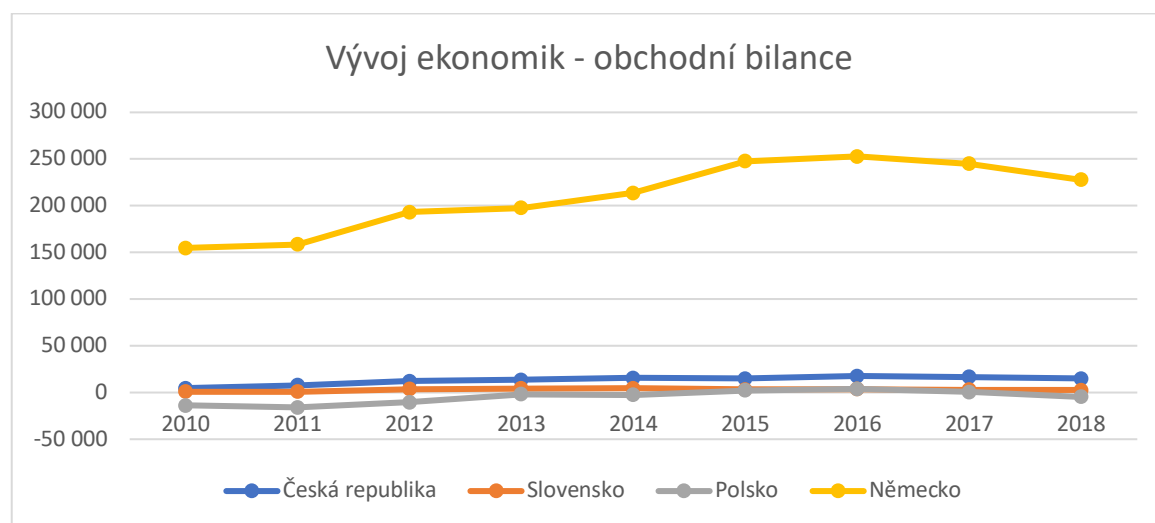
Je třeba říci, že všechny tyto čísla v tabulce výše nejsou úplně směrodatné. Důležité je podívat se na obchodní bilanci zemí a jejich celkový dlouhodobý vývoj. Německé ekonomika začala zpomalovat a jelikož je hlavním obchodním partnerem všech dalších sledovaných zemí, tato skutečnost na ně bude mít vliv. Ne prvním grafu níže jsou zobrazeny všechny čtyři země z hlediska obchodní bilance. Obchodní bilance Německa ve sledovaném období rostla do roku 2016, následně dochází ke každoročnímu snižování. Tato skutečnost potvrzuje fakt, že německá ekonomika se pomalu ale jistě brzdí. Důvodem

je slabší globální poptávka, která negativně působí na německý export a průmysl. K potížím Německa jistě přispěl i obchodní konflikt mezi Čínou a Spojenými státy a nejisté podmínky ohledně odchodu Británie z Evropské unie.

Aktuálně k ekonomickým problémům přispívá situace světové pandemie koronaviru a analytici se domnívají, že v roce 2020 německá ekonomika klesne zhruba o 5 %. Bude se jednat o velmi podobné tempo poklesu, jako bylo v roce 2009, kdy byla globální finanční krize (České noviny 2020)

To, že ekonomický růst poklesne se očekávalo i dříve, ale aktuální pravděpodobně nastanou mnohem větší propady, než se původně předpokládalo. Myslím si, že dokonce je i možné, že se v mnoha zemích světa objeví v letošním roce nulový či záporný růst ekonomik.

Obrázek 20 - Komparace vývoje ekonomik v letech 2010-2018 (v mil. EUR)

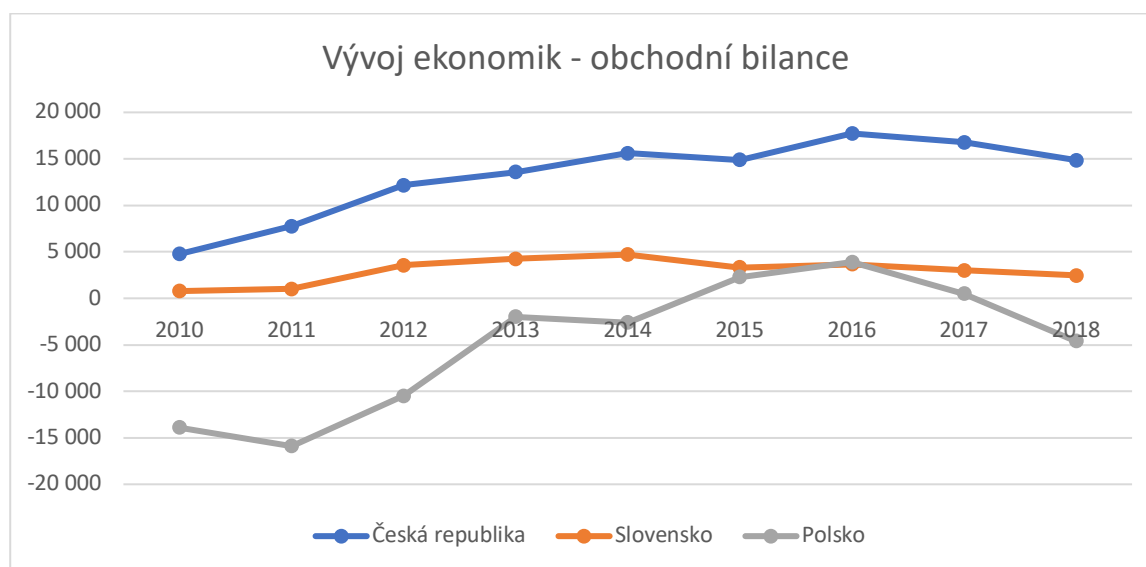

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických úřadů jednotlivých zemí

Na grafu níže je vynecháno Německo pro větší detailnost obchodní bilance ostatních zemí. Česká republika, jak již bylo zmíněno, má strukturálně pozitivní obchodní bilanci. K poklesu došlo v roce 2015, které nastalo pravděpodobně z důvodu poklesu exportů do Ruska a Kazachstánu. Situace vznikla probíhajícím konfliktem Ukrajině a trvajících protiruskými a ruskými sankcemi. V následujícím roce 2016 obchodní bilance opět stoupla, avšak od té doby začala opětovně klesat. V roce 2018 činila 14 864 mil. eur

Důležité je ale zmínit, že rok 2019 byl pro Českou republiku velmi úspěšným a obchodní bilance se zvýšila na 19 547 mil. eur. V roce 2020 můžeme očekávat pravděpodobný propad, související již se zmíněnou aktuální situací ve světě. Slovensko má celkově pozitivní obchodní bilanci, i když v posledních letech klesá. Celková hodnota vývozu zboží vzrostla v roce 2018 o 12 %, zatímco celkový dovoz vzrostl o 13 %. V roce 2018 byla obchodní bilance ve výši 2 460 mil. eur. Od roku 2017 tak došlo k propadu o 536 mil. eur. Polská republika měla historicky zápornou obchodní bilanci a teprve v roce 2015 se dostala do kladných čísel. V roce 2018 však opět došlo k propadu do záporu na -4600 mil. eur. Důvodem je zpomalení ekonomiky, které se však na druhou stranu zmírňuje dynamika investic. I u Polské republiky se dá v letošním roce očekávat propad, stejně jako u ostatních zemí. Na rozdíl ale od ostatních zemí je polská obchodní bilance již aktuálně v záporných číslech. Ostatní státy mají obchodní bilanci kladnou, ačkoliv její trend je v posledních letech klesající.

Obrázek 21 - Komparace vývoje ekonomik ČR, SK, PL (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických úřadů jednotlivých zemí

5.1.2 Struktura zahraničního obchodu vybraných států

Struktura zahraničního obchodu porovnávaných zemí bude představena opět z hlediska komoditního a teritoriálního. Komparace proběhne také z hlediska obchodních partnerů jednotlivých zemí. Poslední kapitolou bude stanovení míry otevřenosti jednotlivých ekonomik, jelikož je tento ukazatel důležitým aspektem pro zahraniční obchod.

5.1.2.1 Komoditní struktura

Z důvodu optimalizace dat je na grafech níže, zobrazen vývoj pouze komodity 5 a 6, které jsou nejvýznamnější pro všechny komparované země. Skupina 6 - Stroje a dopravní zařízení je nejvýznamnější skupinou ve všech zemích z hlediska vývozu i dovozu. V České a Slovenské republice tato skupina činila v roce 2019 více jak 50 % všech vývozu. U Německa a Polska se k polovině vývozu tato skupina blíží. U importu má skupina 6 přes 50 % všech dovozů pouze na Slovensku. V České republice se k 50 % blíží, a u ostatních zemí je podíl skupiny 6 na celkovém importu pod 40 %. Druhou nejvýznamnější skupinou ve všech zemích je skupina 5 – Ostatní zpracované zboží. U Polské republiky se podíl na export pohybuje kolem 35 %, u ostatních pak kolem 25 %. Import této skupiny je ve všech zemích pod hranicí 30 %.

Pokud se podíváme na komoditní strukturu ještě trochu detailněji, tak v roce 2019 mělo Německo čtyři největší skupiny vyváženého zboží. Jednalo se o kategorii stroje včetně počítačů (17,5 %) vozidla a části vozidel (16,4 %), elektrické stroje a zařízení (10,78 %), chemické výrobky (6,1 %). Minerální paliva včetně ropy představují nejrychleji rostoucí vývozní kategorie, a to o 3 % od roku 2018 do roku 2019. Nejvýznamnějším poklesem mezi exportními kategoriemi byla vozidla díky meziročnímu poklesu o 7,7 %.

Hlavním dováženým zbožím byly vozidla a jejich části a počítačové a elektrické vybavení, chemické výrobky a strojní zařízení (World's top exports 2020).

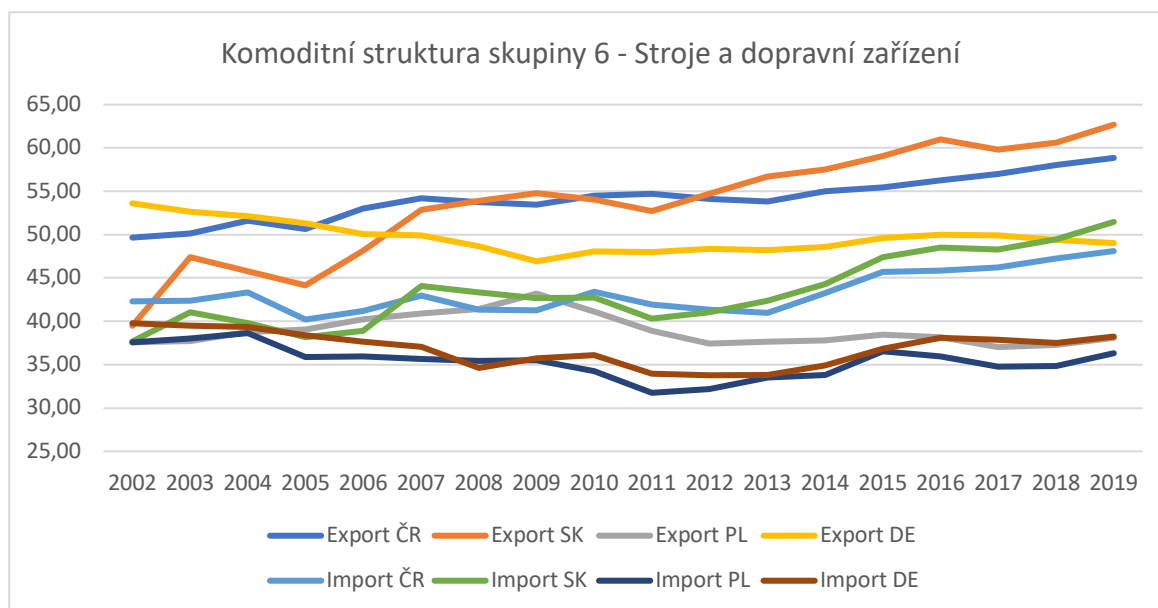
Polsko exportuje především části motorových vozidel, automobilů, sedadel a stroje s automatickým zpracováním dat. Dováží pak ropné oleje, automobily, část vozidel a léčiva. V roce 2019 největší podíl vývozu patřil kategorii stroje včetně počítačů (13,9 %), vozidlům (11,4 %) a elektrickým strojům a zařízením (11,1 %). Obecně elektrické stroje a zařízení byly nejrychleji rostoucí exportní kategorií s celkovým nárůstem o 4,3 % od roku 2018 do roku 2019. Na druhém místě ve zvýšení exportu byly stroje včetně počítačů. Polské exporty výrobků ze železa nebo oceli zaznamenaly třetí nejrychlejší nárůst hodnoty a to o 1,4 % (World's top exports 2020).

V České republice je páteří obchodu hlavně automobilový průmysl, a to jak u dovozu, tak u vývozu. Výroba automobilů a náhradních dílů představuje více jak 20 % českého vývozu. Stroje jsou dalším významným zdrojem českého vývozu. Mezi hlavní dovozy

patří vozidla a náhradní díly, dále stroje na zpracování dat, telekomunikační zařízení a medicína. Největší podíl exportu v roce 2019 tvořili tedy kategorie vozidla (20,4 % celkového vývozu), stroje včetně počítačů (19,8 %), elektrické stroje a zařízení (18,3 %), výrobky ze železa nebo oceli (3,5 %) a plasty, plastové výrobky podílem 3,4 %. (World's top exports 2020).

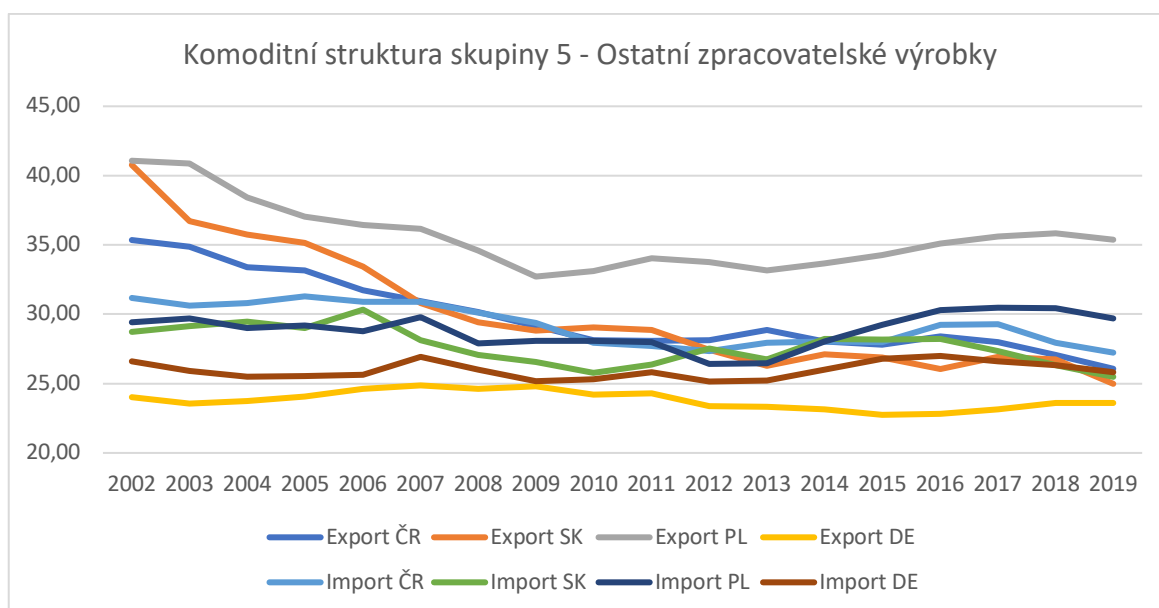
Nejvíce vyváženými kategoriemi na Slovensku byly v roce 2019 vozidla (32,4 % celkového vývozu), elektrické stroje a zařízení (18,5 %), stroje včetně počítačů (12,2 %), a železo, ocel (3,8 %). Nejvyšší nárůst od roku 2018 do 2019 došlo v kategorii vozidla a to o 4,3 %. Slovensko používá jako měnu euro, a to se od roku 2015 vůči americkému dolaru posílilo o 0,9 %. Následně ale od roku 2018 do roku 2019 kleslo o 5,5 %. Slabší měna EU v roce 2019 způsobila, že slovenský vývoz byl v zemích, kde byl placen v silnějších amerických dolarech, relativně levnější pro zahraniční kupce ve srovnání s rokem 2018 (World's top exports 2020).

Obrázek 22 - Komparace komoditní struktury třídy 6 v letech 2002-2019

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Obrázek 23 - Komparace komoditní struktury třídy 5 v letech 2002-2019

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat

Ve všech zemích jsou tedy hlavními komoditami především vozidla a stroje a elektrické zařízení. Každá země má samozřejmě jiné podmínky v rámci zdrojů a tomu také odpovídá velikost exportů a importů komodit a také zbytek zaměření výroby v jednotlivých zemích.

5.1.2.2 Teritoriální struktura

Německo je třetím největším vývozcem na světě po Číně a Spojených státech. Nejvíce exportů a importů realizuje Německo v rámci Evropské unie. Celkem se jedná 65,6 % německého vývozu, do Asie směřovalo 18,1 % německých vývozu a do Severní Ameriky směřovalo dalších 10,8% zboží. Menší procentní podíly vývozu Německa směřovaly do Afriky, Latinské Ameriky s výjimkou Mexika, ale včetně Karibiku a Oceánie pod vedením Austrálie a Nového Zélandu. Do každé této oblasti směřovaly vývozy s průměrným podílem na vývozu kolem 1,5 % (World's top exports 2020).

Od doby, kdy se Polsko stalo členem Evropské unie, se jeho vývoz zvýšil o více než 30 %. Za rok 2019 bylo 88,5 % polského vývozu dodáno do ostatních evropských zemí. Do Asie směřovalo 5,3 %. Do Severní Ameriky poslalo Polsko 3,8 % zboží. Menší podíl na vývozech tvořila Afrika a to pouze 1,2 %. Dále pak Latinská Amerika a Oceánie vedená Austrálií, každá 0,6 % (World's top exports 2020).

Vzhledem ke strategickému umístění Česka ve střední Evropě by nemělo být žádným překvapením, že 89,2 % českého vývozu bylo realizováno v evropských zemích. Dále směřovalo 5,8 % českého exportu do Asie, do Severní Ameriky 2,9 %, do Afriky už jen pouhých 1,1 % a do Latinské Ameriky 0,4 %. Zcela nejméně se vyvezlo do Oceánie vedené Austrálií a Novým Zélandem a jednalo se jen o 0,3 % z celkového exportu (World's top exports 2020).

Celkem 90 % slovenských vývozů bylo realizováno v Evropské unii, zatímco 4,7 % bylo prodáno dovozcům v Asii. Slovensko také dodalo 3,7 % zboží do Severní Ameriky a 0,8 % do Afriky. Do Latinské Ameriky (vyjma Mexika, ale včetně Karibiku) se vyvezlo 0,4 % z celkového exportu. Oceánie vedená Austrálií tvoří nejmenší podíl ve vývozech Slovenské republiky a to pouhých 0,3 % (World's top exports 2020).

Zahraniční obchod vybraných států je tedy zcela jednoznačně nejvíce realizovaných v rámci Evropské unie. Německo, Polsko a Česko dále vyváží do Asie. Menší podíl u všech zemí tvoří také Severní Amerika. Teritoriálně je tedy struktura zemí velmi podobná.

5.1.2.3 Obchodní partneři

Hlavní obchodní partneři porovnávaných zemí jsou zobrazeny v tabulce níže, která zobrazuje údaje za rok 2018. Hlavním partnerem pro Českou republiku, Slovensko i Polsko je Německo a je nejvýznamnější jak z hlediska vývozu, tak z hlediska dovozu. Jelikož německá ekonomika zpomaluje, tato skutečnost ovlivní všechny tyto země. Nejvýznamnější vývozním obchodním partnerem pro Německo jsou Spojené státy americké s podílem 8,6 % na celkových vývozech. První místo v dovozu patří Číně s podílem 9,7 % ze všech dovozů.

Zajímavou skutečností je, že od roku 2018 do roku 2019 většina zákazníků dovozu snížili z Německa své nákupy. Snížení se pohybovalo v rozmezí od -0,7 % pro Spojené státy do -9,1 % pro Spojené království (World's top exports 2020).

Tabulka 17 - Komparace obchodních partnerů jednotlivých zemí v roce 2018

CZ				SK			
Export		Import		Export		Import	
Německo	31,3 %	Německo	24,8 %	Německo	22,1 %	Německo	17,9 %
Slovensko	7,3 %	Čína	14,0 %	Česká republika	11,8 %	Česká republika	10,4 %
Polsko	5,8 %	Polsko	7,6 %	Polsko	7,6 %	Ruská federace	7,1 %
Francie	4,9 %	Slovensko	4,9 %	Francie	6,3 %	Čína	5,9 %
Spojené království	4,5 %	Itálie	4,1 %	Rakousko	5,7 %	Korejská republika	5,8 %
PL				DE			
Export		Import		Export		Import	
Německo	28,2 %	Německo	22,4 %	USA	8,6 %	Čína	9,7 %
Česká republika	6,4 %	Čína	11,6 %	Francie	8,0 %	Holandsko	9,0 %
Velká Británie	6,2 %	Rusko	7,4 %	Čína	7,1 %	USA	5,9 %
Francie	5,5 %	Itálie	5,0 %	Holandsko	6,9 %	Francie	6,0 %
Itálie	4,6 %	Francie	3,6 %	Spojené království	6,2 %	Polsko	5,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických úřadů jednotlivých zemí

V roce 2018 bylo hlavním obchodním partnerem Polské republiky Německo s podílem 28,2 % na celkových vývozech a 22,4 % na celkových dovozech. Z hlediska vývozu je na druhém místě Česká republika s 6,4 %. V dovozu do Polska je druhá Čína s podílem 11,6 % na celkových dovozech. Mezi významné partnery patří také Spojení království, Francie, Itálie a Rusko.

Německo je hlavním obchodním partnerem i České republiky s podílem 31,3 % na celkovém vývozu ČR a 24,8 % na celkovém dovozu. Slovensko je druhým největším cílem českého exportu, následuje Polsko, Francie a Spojené království. Čína byla po Německu druhým největším dodavatelem zboží a služeb do České republiky s celkovým podílem 14 % na dovozech. Následovala Polsko, Slovensko a Itálie.

Pět zemí zvýšilo dovoz svých výrobků z České republiky od roku 2018 do roku 2019. Jedná se tedy o zvýšení exportu ČR do těchto zemí. Jedná se o USA (zvýšení o 8,4 %), Maďarska (o 6,3 %), Ruska (o 3,1 %), Nizozemska (o 1,4 %) a Rumunska (o 1 %). Naopak

největší meziroční poklesy zaznamenal český export u Švédska (-8 %), Rakouska (-5,5 %) a poté ve Velké Británii (-4,7 %) (World's top exports 2020).

Slovenským nejvýznamnějším partnerem, jak již bylo zmíněno, je také Německo. Celkem 22,1 % slovenského vývozu směřuje do Německa, a naopak z něho dováží 17,9 % všech dovozu. Do první tří míst v exportu zařadíme ještě Českou republiku s podílem 11,8 %, a Polsko s 7,6 %. Následuje Francie a Rakousko. Naopak ve vývozu je pro Slovensko, hned po Německu, nejvýznamnější Česká republika, Ruská federace a Čína.

5.1.2.4 Míra otevřenosti

Jednou z dalších oblastí, která bude zhodnocena, je míra otevřenosti každé země. Pro vyjádření míry otevřenosti ekonomiky použijeme vzorec $\text{Export} + \text{Import} / \text{HDP}$.

Obrázek 24 - Komparace míry otevřenosti ekonomik v letech 2010-2018

	Export + Import / HDP (v %)				Export/HDP (v %)				Import/HDP (v %)			
	CZ	SK	PL	DE	CZ	SK	PL	DE	CZ	SK	PL	DE
2010	125,0	140,6	70,4	68,2	64,0	70,9	33,3	37,1	61,0	69,7	37,1	31,1
2011	138,0	158,0	76,1	72,9	71,4	79,7	36,0	39,4	66,6	78,3	40,1	33,5
2012	143,9	164,3	76,4	72,6	75,7	84,6	36,9	39,8	68,2	79,7	39,6	32,8
2013	146,3	166,9	79,0	70,4	77,5	86,3	39,2	38,7	68,9	80,6	39,7	31,7
2014	158,3	163,6	81,3	69,5	84,1	84,9	40,3	38,4	74,2	78,7	41,0	31,1
2015	160,2	165,6	82,9	70,8	84,5	84,9	41,7	39,5	75,7	80,7	41,2	31,3
2016	156,6	168,3	85,7	69,0	83,3	86,4	43,3	38,5	73,3	81,9	42,4	30,5
2017	159,5	173,5	88,3	71,3	84,1	88,5	44,2	39,4	75,4	85,0	44,1	31,9
2018	158,3	175,1	91,0	72,0	82,7	88,9	45,0	39,4	75,6	86,2	46,0	32,6

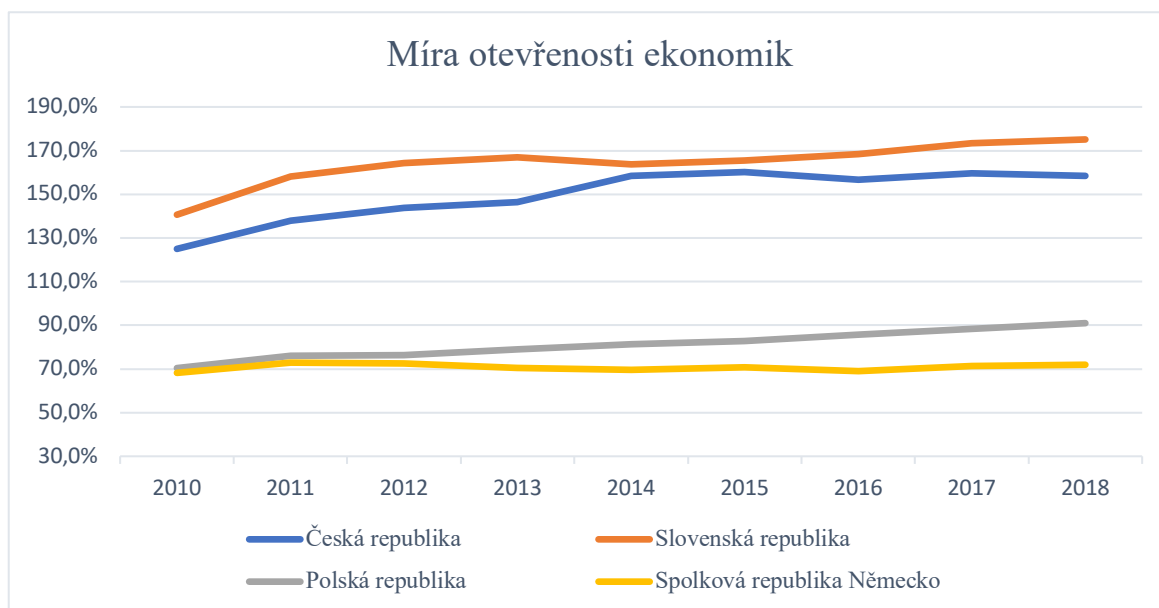
Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických úřadu jednotlivých zemí a Eurostat

Již bylo zmíněno, že všechny ekonomiky jsou otevřené. Nejvíce otevřenou ekonomiku má Slovenská republika, jejíž souhrnný ukazatel míry otevřenosti činil v roce 2018 celkem 175,1 %. Důležitou informací také je, že míra otevřenosti vývozu je vyšší než míra otevřenosti dovozu. Druhou nejvíce otevřenou ekonomikou je Česká republika. Souhrnný ukazatel míry otevřenosti činil v roce 2018 158,3 %. Také má větší míru otevřenosti u exportu než u importu. Polsko je na třetím místě v otevřenosti ekonomiky z našich sledovaných zemí. Polsko jako jediné ve sledovaném období má větší míru otevřenosti u importu než u exportu, a to v letech 2011-2014. Následně byla větší míra otevřenosti

u exportu v letech 2015-2017 a v roce 2018 již zase převládá import. Tento fakt souvisí i se situací, že má Polsko zápornou obchodní bilanci v těchto letech. Německo je na posledním místě a má tedy nejmenší míru otevřenosti ekonomiky, respektive nejvíce uzavřenou ekonomiku.

Výše míry otevřenosti také souvisí s velikostí země. Čím je země menší, tím má větší míru otevřenosti a naopak. Tento předpoklad přesně odpovídá našim sledovaným zemím. Slovenská republika jako nejmenší a zároveň má nejotevřenější ekonomiku a Spolková republika Německo má jako největší země, nevíce uzavřenou ekonomiku. Česká republika má dvakrát víc obyvatel než Slovensko, Polská republika pak sedmkrát víc obyvatel než Slovensko a skoro čtyřikrát víc než Česko. Německo má nejvíce obyvatel. Na grafu níže je vidět, že Slovenská míra otevřenosti klesla v roce 2014, zatímco česká stoupla. Naopak to bylo v roce 2016, kdy klesla česká míra otevřenosti. Německo a Polsko si drží poměrně stabilní růst míry otevřenosti, kromě lehkého výkyvu Německa v roce 2016.

Obrázek 25 - Komparace míry otevřenosti ekonomik

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistických úřadu jednotlivých zemí a Eurostat

5.2 Výsledky a doporučení pro zlepšení mezinárodního obchodu ČR

Po porovnání vybraných zemí můžeme zcela jistě říci, že nejlépe je na tom Spolková republika Německo. Vykazuje největší objemy exportů, importů a kladné obchodní bilance. Tento fakt je i zcela očekávaný, jelikož se jedná o největší ekonomiku v Evropě. Německo patří k nejrozvinutějším a nejtechnologičtějším hospodářstvím na celém světě a není tedy divu, že je hlavním tahounem ekonomiky v Evropě. V podstatě všechny ostatní ekonomiky, by si mohly vzít Německo jako příklad. Bohužel trochu nevýhoda Německa, je ale to, že vzhledem k tomu, jak je Německo napřed oproti ostatním zemím má již poměrně malý potenciál dalšího růstu. Další problém, který Německo má, je velký rozdíl mezi západem a východem. Ačkoliv je Německo už poměrně dlouho sjednocené, stále zde jsou velké ekonomické rozdíly. Znamená to tedy, že východ ekonomicky táhne západ. Velkou příležitostí a jistě i výzvou tedy zůstává ve snaze tyto nerovnosti řešit a stát se zcela jednotným prosperujícím celkem. Navzdory těmto okolnostem ale není jistě pochyb o tom, že německá ekonomika zůstane i v dalších letech naprosto nejlepší a nejlépe prosperující zemí v Evropě. Na výkonnosti německé ekonomiky, jsou pak závislé všechny ostatní sledované země – Česká republika, Slovenská republika i Polská republika. Jakmile tedy dojde k ekonomické změně v Německu, zcela jistě to ovlivní všechny ostatní.

Hlavním teritoriem pro všechny státy je pochopitelně Evropská unie. V rámci této oblasti se realizuje více jak polovina všech dovozů a vývozů. U některých zemí toto teritorium tvoří dokonce více jak 80 % celého zahraničního obchodu. Jednotlivé státy zpravidla nejvíce obchodují právě se svými sousedy, tedy navzájem mezi sebou. Mezi hlavní komodity všech vybraných zemí řadíme kategorii Stroje a dopravní zařízení, a to zejména díky rozsáhlému automobilovému průmyslu ve sledovaných zemích. Zejména pro Českou republiku je tento průmysl nejdůležitější v celé ekonomice.

Všechny země mají své slabé a silné stránky, jak bylo zmíněno ve SWOT analýze, avšak obecně jsou všechny ekonomiky stabilní. Obchodní bilance v těchto zemích je kladná, výjimku tvoří pouze Polská republika. Ta navzdory rostoucím vývozům má stále rychleji rostoucí dovozy. V následujících letech se pravděpodobně tato situace nezmění. Co se týká otevřenosti ekonomiky, je nejvíce otevřenou zemí Slovensko a nejvíce uzavřenou

Německo. Tato skutečnost úzce souvisí s celkovou velikostí země, a proto není překvapením, že Německo jako největší země má nejmenší míru otevřenosti ekonomiky.

5.2.1 Doporučení pro Českou republiku

Česká republika si vzhledem ke své velikosti nestojí v Evropě v zahraničním obchodu vůbec špatně. Slabinu vidím v příliš velké závislosti na Německu a exportu obecně. Největší položku exportu tvoří automobilový průmysl a pokud by toto odvětví zaznamenalo velký propad, dotkne se to významně celé české ekonomiky.

Na základě těchto informací si myslím, že by se mělo české průmyslové odvětví trochu více diverzifikovat. Navíc automobilový průmysl v České republice již dosáhl svého vrcholu a jeho růst se začne zpomalovat. Jediný prostor k růstu je v získání zcela nové technologie např. automobily na alternativní paliva.

Dalším krokem pro zlepšení zahraničního obchodu ČR, by mohlo být zvýšení státní podpory malých a středních firem, aby se zvýšil jejich podíl na celkovém exportu země. Toto by v podstatě mělo být i jedním z hlavních cílů státu v rámci zahraničního obchodu, protože je v jeho zájmu, aby bylo v tuzemsku co nejvíce firem, které budou moci exportovat.

Růst zahraničního obchodu by mohlo přinést i zvýšení exportu do zemí s aktuálně nízkým podílem. Český obchod by měl tedy usilovat o zvýšení podílu v rozvojových zemích nebo se snažit proniknout do zcela nových teritorií. Například novou příležitostí pro Českou republiku aktuálně přináší dohoda EU s Vietnamem o volném obchodu, díky které zde může ČR posílit svůj podíl.

Další příležitost vidím také v přijetí eura, jakožto společné měny Evropské unie. Díky této změně, by totiž nebyl už zahraniční obchod ČR v rámci EU závislý na kurzu české koruny.

6 Závěr

Závěrem této diplomové práce bych obecně shrnula výsledky komparace, která byla provedena v rámci poslední kapitoly. Komparován byl zahraniční obchod České republiky a třech dalších zemí Evropské unie – Slovenské republiky, Polské republiky a Spolkové republiky Německo. Ze srovnání vyplývá, že Česká republika má velmi dobrou úroveň zahraničního obchodu. Obchodní bilance ČR je od roku 2005 kladná a poměrně stabilní. K tomuto faktu přispěl zejména vstup do Evropské unie. Evropská unie je zcela nejdůležitějším trhem České republiky, a i ostatních sledovaných zemí. Nevýznamnějším obchodním partnerem je Spolková republika Německo, které má na celkovém vývozu ČR podíl více jak 30 %. Dovozním nejdůležitějším partnerem je také Německo s přibližně 25% podílem na všech dovozech. Z těchto údajů vyplývá, že česká ekonomika má poměrně vysokou závislost na německé ekonomice. Pokud tedy Německo zaznamená například ekonomický propad, Českou republiku to zcela jistě ovlivní. Podobnou závislost na Německu má prokazatelně i Slovenská a Polská republika, jejichž je také hlavním obchodním partnerem.

Německá ekonomika je ze srovnávaných států nejvyspělejší a nejproduktivnější. Z těchto důvodů dosahuje i nejlepšího zahraničního obchodu, ačkoliv z komparace vyplývá, že má z porovnávaných zemí nejvíce uzavřenou ekonomiku. Obecně je Německo největší a nejlépe prosperující ekonomikou v celé Evropě. Ze SWOT analýzy ale vyplývá, že má i své slabiny, a to zejména nízký potenciál růstu a ekonomické rozdíly mezi východním a západním Německem. Silnou stránkou je naopak ekonomická infrastruktura a rozsáhlý automobilový průmysl. Díky tomuto průmyslu je největší obchodovaná komoditní skupina všech zemí skupina Stroje a dopravní zařízení. Druhou nejvíce obchodovanou skupinou je ve sledovaných zemích skupina Ostatní zpracovatelské výroby.

Z porovnávaných dat tedy vyplývá, že zahraniční obchod sledovaných zemí je velmi provázaný a jednotlivé státy obchodují nejvíce mezi sebou. Nejvýznamnějším teritoriem je pro všechny Evropská unie a charakter obchodovaných komodit je také do značné míry podobný, zejména díky zmíněnému automobilovému průmyslu. Z posledního srovnávaného ukazatele je patrné, že všechny ekonomiky jsou otevřené.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-717-9804-5.
2. ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, Božena PLCHOVÁ, *Zahraniční obchod*. Bankovní institut vysoká škola, a.s. 2007. ISBN 978-80-7265-106-4.
3. FIALOVÁ, Helena. *Malý slovník zahraničního obchodu*. Karviná: ECOMIX-OK, 1994. ISBN 80-901-5463-8.
4. FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, Str. 1. ISBN 978-80-7400-128-4.
5. HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Aktuální otázky zahraničního obchodu České republiky po vstupu do Evropské unie*. Praha: Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-83-5.
6. HECZKO, Stanislav. *Pracovní texty k předmětu Mezinárodní ekonomické vztahy*. Ústí nad Labem: Fakulta sociálně ekonomická UJEP, 2007. ISBN 978-80-7044-922-6.
7. JIRGES, Tibor a Božena PLCHOVÁ. *Zahraniční obchod a národní ekonomika: teoretické přístupy a implikace pro českou ekonomiku*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-707-9967-6.
8. JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3259-6.
9. LACINA, Lubor. *Makroekonomie otevřené ekonomiky*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2001. ISBN 80-715-7488-0.
10. MESÁROŠ, Oldřich. *Vývoj a hlavní strukturální změny v zahraničním obchodě České republiky: výzkumné studie*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. ISBN 80-245-0120-1.
11. NOVOTNÝ, Zdenk, DYNTÁROVÁ, Vra, a KAFKOVÁ Radka. *Podniková ekonomika* 2. 2. vyd. Bečlav: Moraviapress, 2005. 247 s. ISBN 80-86181-77-4.
12. PIPEK, Josef. *Mezinárodní obchod*. Vyd. 2. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-707-9595-6.
13. PLCHOVÁ, Božena. *Zahraniční ekonomické vztahy České republiky*. V Praze: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0608-4.
14. PRACHAŘ, Jan a Ondřej ŠABATA. *Světová ekonomika*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2011. ISBN 978-80-7314-243-8.
15. SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2708-0.

16. ŠRÉDL, Karel. *Ekonomie a teolog*. Brno: L. Marek, 2006. Pontes pragenses (L. Marek). ISBN 80-86263-91-6.

Internetové zdroje

Analýza zahraničního obchodu ČR se zbožím v letech 1999 až 2012. *Český statistický úřad*[online]. Praha, 2013 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20533828/118613a.pdf/1aca89ed-00c9-40c1-a05e-9d6d9e9cdf4a?version=1.0>

Country profile. *Nordea* [online]. 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.nordeatrade.com/en>

DPA: Německá ekonomika by podle analytiků mohla klesnout o 5 pct. *Ceskenoviny.cz*[online]. 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/dpa-nemecka-ekonomika-by-podle-analytiku-mohla-klesnout-o-5-pct-/1872911>

FOJTÍKOVÁ, Lenka. Measures of external trade policy and the rate of economic openness in the countries of the Visegrad group. *Ekonomická revue* [online]. 2011, **14**(1), 51-66 [cit. 2020-04-04]. DOI: 10.7327/cerei.2011.03.04. ISSN 12123951. Dostupné z: <http://www.ekf.vsb.cz/export/sites/ekf/cerei/cs/Papers/VOL14NUM01PAP04.pdf>

Foreign trade: German exports in. *Destatis Statistisches Bundesamt* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: https://www.destatis.de/EN/Home/_node.html

International Trade and Germany. *Global Economic Dynamics Project* [online]. 2016 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: https://ged-project.de/videos/competitiveness/challenges_in_international_competitiveness/international-trade-and-germany/

International trade of EU, the euro area and the Member States by SITC product group. *Eurostat* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ext_lt_intertrd&lang=en

Německo: Zahraniční obchod a investice. *BusinessInco.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/nemecko-zahranicni-obchod-a-investice/>

Nová obchodní dohoda EU: Vietnam je příležitostí pro export. *BusinessInco.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/nova-obchodni-dohoda-eu-vietnam-je-prilezitosti-pro-export/>

Polsko: Zahraniční obchod a investice. *BusinessInfo.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/polsko-zahranicni-obchod-a-investice/#section-10>

Slovensko: Zahraniční obchod a investice. *BusinessInfo.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-zahranicni-obchod-a-investice/>

Soutěž Exportér roku opět vyhrála automobilka Škoda Auto. *Ceskenoviny.cz* [online]. Praha, 09.12.2019 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/soutez-exporter-roku-opet-vyhrala-automobilka-skoda-auto/1830272>

Trade policy review. In: WTO [online]. 2013 [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s284_e.pdf

World's top exports. *Worldstopexports.com* [online]. 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <http://www.worldstopexports.com>

Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland. *Statistics Poland* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/yearbook-of-foreign-trade-statistics-of-poland-2019,9,13.html>

Zahranicni obchod 1-12/2019. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/zahranicni-obchod-1-12-2019--252686/>

Zahranicni obchod 1/2020. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/zahranicni-obchod-1-2020--253370/>

Zahranicni obchod ČR - 1993 až 2005. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2006 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-1993-az-2005-j80ds3cv8n>

Zahranicni obchod České republiky v letech 1993-2007. *CzechTrade.cz* [online]. Praha, 2018 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: https://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_1993_2007.pdf

Zahranicni obchod mezirocne vzrostl o 50 miliard, vyvoz se zvyzil o 3,6 %. *BusinessInfo.cz*[online]. Praha: CzechTrade, 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/zahranicni-obchod-mezirocne-vzrostl-o-50-miliard-vyvoz-se-zvysil-o-36/>

Zahranicni obchod se zbozím – leden 2020. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/zahranicni-obchod-leden-2020>

8 Přílohy

Příloha A - Zahraníční obchod ČR v letech 1993-2005.....	87
Příloha B - Teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR v roce 1995	88
Příloha C - Teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR v roce 2005	89
Příloha D - Vývoz podle tříd SITC ČR.....	90
Příloha E - Dovoz podle tříd SITC ČR	91

Příloha A - Zahraniční obchod ČR v letech 1993-2005

Rok	Obrat	Vývoz	Dovoz	Balance	Index ¹⁾		Krytí dovozu vývozem v %
					vývoz	dovoz	
1993	847 685	421 601	426 084	-4 483	-	-	98,9
1994	957 219	458 842	498 377	-39 535	108,8	117,0	92,1
1995	1 231 911	566 171	665 740	-99 569	123,4	133,6	85,0
1996	1 356 350	601 680	754 670	-152 990	106,3	113,4	79,7
1997	1 568 972	709 261	859 711	-150 450	117,9	113,9	82,5
1998	1 748 693	834 227	914 466	-80 239	117,6	106,4	91,2
1999	1 881 925	908 756	973 169	-64 413	108,9	106,4	93,4
2000	2 363 023	1 121 099	1 241 924	-120 825	123,4	127,6	90,3
2001	2 653 713	1 268 149	1 385 564	-117 415	113,1	111,6	91,5
2002	2 580 531	1 254 860	1 325 671	-70 811	99,0	95,7	94,7
2003	2 811 653	1 370 930	1 440 723	-69 793	109,2	108,7	95,2
2004	3 471 753	1 722 657	1 749 095	-26 438	125,7	121,4	98,5
2005	3 698 548	1 868 586	1 829 962	38 624	108,5	104,6	102,1

Zdroj: Zpracované dle Český statistický úřad 2006

Příloha B - Teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR v roce 1995

v mil. Kč, běžné ceny

	Obrat	Vývoz	Dovoz	Bilance	Podíl v %	
					vývoz	dovoz
Celkem	1 231 911	566 171	665 740	-99 569	100,0	100,0
Vyspělé tržní ekonomiky	836 179	373 656	462 523	-88 867	66,0	69,5
z toho: EU15	748 582	342 653	405 929	-63 276	60,5	61,0
Ostatní vyspělé tržní ekonomiky	87 597	31 003	56 594	-25 591	5,5	8,5
Rozvojové ekonomiky	55 486	28 486	27 000	1 486	5,0	4,1
Evropské tranzitivní ekonomiky a SNS	330 163	160 186	169 977	-9 791	28,3	25,5
Ostatní státy	9 400	3 395	6 005	-2 610	0,6	0,9
Nespecifikováno	683	448	235	213	0,1	0,0

Zdroj: Zpracované dle Český statistický úřad 2006

Příloha C - Teritoriální struktura zahraničního obchodu ČR v roce 2005

v mil. Kč, běžné ceny

	Obrat	Vývoz	Dovoz	Balance	Podíl v %	
					vývoz	dovoz
Celkem	3 698 548	1 868 586	1 829 962	38 624	100,0	100,0
Vyspělé tržní ekonomiky	3 157 095	1 687 389	1 469 706	217 684	90,3	80,3
z toho: EU25	2 869 408	1 570 719	1 298 688	272 031	84,1	71,0
Ostatní vyspělé tržní ekonomiky	216 109	85 432	130 678	-45 246	4,6	7,1
Rozvojové ekonomiky	170 915	66 779	104 136	-37 357	3,6	5,7
Evropské tranzitivní ekonomiky a SNS	262 297	104 899	157 398	-52 499	5,6	8,6
Ostatní státy¹⁾	104 694	8 159	96 536	-88 377	0,4	5,3
Nespecifikováno	3 546	1 360	2 186	-826	0,1	0,1

Zdroj: Zpracované dle Český statistický úřad 2006

Příloha D - Vývoz podle tříd SITC ČR

Třídy SITC, rev.3		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0	Potraviny a živá zvířata	27 639	24 075	26 416	28 375	26 281	32 998	34 398	31 136	36 399	47 430	61 062
1	Nápoje a tabák	4 616	6 239	9 185	9 314	7 834	8 396	8 744	8 558	8 194	8 924	10 609
2	Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv	29 543	28 993	29 135	29 415	34 292	39 565	38 608	35 094	38 422	47 315	47 193
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	24 525	26 962	27 136	27 078	26 476	34 246	38 152	35 952	39 434	49 938	57 393
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	885	1 040	1 138	1 347	971	1 254	1 430	978	1 005	1 043	1 759
5	Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené	52 860	54 251	63 485	65 506	66 916	79 596	81 862	74 741	80 579	103 951	118 975
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	182 606	171 894	193 108	224 815	236 697	285 139	309 132	294 000	316 410	388 540	406 324
7	Stroje a dopravní prostředky	171 343	197 281	264 011	338 994	385 390	498 402	599 706	622 998	687 201	876 138	949 152
8	Průmyslové spotřební zboží	71 605	90 170	94 817	108 383	122 982	140 486	154 836	149 507	161 509	198 492	215 575
9	Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné	548	777	831	1 000	918	1 016	1 283	1 896	1 778	887	543
Celkem		566 171	601 680	709 261	834 227	908 756	1 121 099	1 268 149	1 254 860	1 370 930	1 722 657	1 868 586

Zdroj: Zpracované dle Český statistický úřad 2006

Příloha E - Dovoz podle tříd SITC ČR

Třídy SITC, rev.3		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0	Potraviny a živá zvířata	37 133	43 152	44 443	45 872	45 931	50 199	53 657	54 168	57 087	72 150	81 648
1	Nápoje a tabák	5 256	6 625	9 035	7 994	7 858	7 386	7 268	6 598	7 530	10 668	11 781
2	Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv	29 709	27 865	32 154	36 196	31 047	39 381	40 030	38 189	40 956	52 916	51 356
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	52 437	65 569	74 489	60 233	65 321	119 937	125 739	100 248	107 789	122 146	167 614
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	2 043	2 197	2 093	2 845	2 496	2 640	3 142	3 028	3 764	4 162	3 626
5	Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené	78 624	89 083	105 364	112 645	119 746	139 102	151 022	148 406	164 435	194 833	201 476
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	134 161	145 891	166 794	193 663	205 008	257 871	280 091	272 974	289 838	360 757	374 319
7	Stroje a dopravní prostředky	247 108	286 892	330 059	354 130	383 286	496 703	584 414	561 745	616 258	739 946	736 903
8	Průmyslové spotřební zboží	78 695	87 139	95 018	100 442	112 167	128 287	139 855	140 042	152 708	190 676	199 979
9	Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné	574	258	262	446	309	419	345	272	359	841	1 260
Celkem		665 740	754 670	859 711	914 466	973 169	1 241 924	1 385 564	1 325 671	1 440 723	1 749 095	1 829 962

Zdroj: Zpracované dle Český statistický úřad 2006